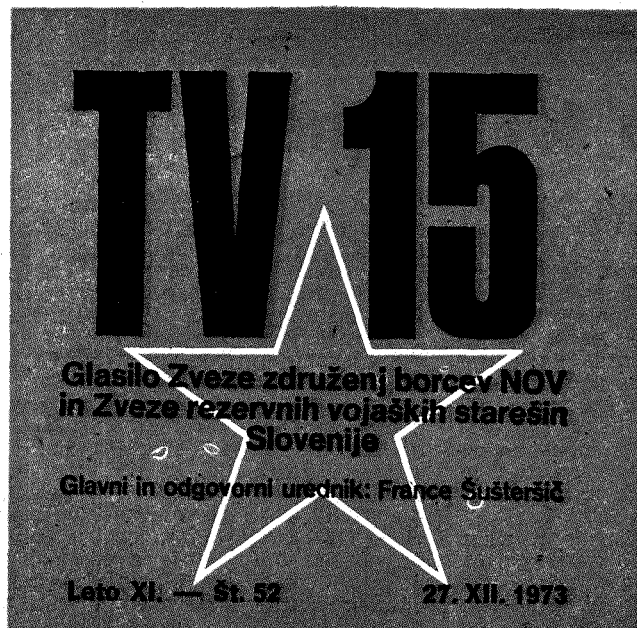

MNOGO VESELJA, ZDRAVJA
IN DELOVNIH USPEHOV
V NOVEM LETU ŽELIMO
VSEM ČLANOM ZZB NOV
IN ZRVS, VSEM NAROČNIKOM
IN BRALCEM TV-15 TER
NJIHOVIM DRUŽINAM!

RO ZZB NOV SLOVENIJE
RO ZRVS SLOVENIJE
UREDNIŠTVO IN UPRAVA »TV 15«

Borci odločno na liniji pisma

S SEJE ZVEZNEGA ODBORA ZZB NOV JUGOSLAVIJE

V ponedeljek dopoldne je bila v Centralnem domu JLA v Beogradu deveta seja zveznega odbora zveze združenj borcev NOV Jugoslavije, ki je pod prvo točko dnevnega reda obravnavala aktivnost organizacij in članov ZZB NOV pri uresničevanju nalog, določenih v pismu tovariša Tita in izvršnega biroja predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije. Na kratki slovesnosti pred začetkom seje je predsednik ZZB NOV Jugoslavije tovariš Marjan Cvetković podelil plakete ZZB NOV nekaterim tovarišem in organizacijam, ki so se še posebej izkazali pri delu zveznega odbora in pri negovanju revolucionarnih tradicij. Iz Slovenije sta bili plaketi podeljeni tovarišema Edvardu Kardelju in Zoranu Poliču.

Tovariš Dušan Sekić med branjem uvodnega poročila o uresničevanju pisma predsednika Tita in izvršnega biroja v organizacijah ZZB NOV Jugoslavije.

Člani zveznega odbora so že dober teden pred sejo dobili zelo izčrpno analizo o tem, kako organizacije in člani ZZB NOV uresničujejo naloge, ki jih je določilo pismo predsednika Tita in izvršnega biroja. Ta analiza uvodoma ugotavlja, da je bilo pismo predvsem spodbuda borcem za še intenzivnejše politično delo z množicami. Borci so organizirali mnoge proslave z množično udeležbo, na katerih so govorili znani politični delavci o našem sedanjem političnem trenutku in o nalogah, ki izhajajo iz pisma. Borci menijo, da se je po pismu bistveno spremenil odnos do negovanja revolucionarnih tradicij in da je prišlo do večjega sodelovanja z mladino, šolami, taborniki in drugimi športnimi organizacijami. Borci so na široko podprli tudi osnovo za pripravo 10. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije. Predvsem so zahtevali ukrepe za hitrejšo krepitev ZKJ, za njeno notranjo enotnost in za krepitev njene vodilne vloge v družbi. Borci so pri tem vztrajali bolj kot drugi prav zaradi svojih vojnih in povojnih političnih izkušenj.

Na vseh sestankih so borci poudarjali, da so bili zadnja leta poleg delavcev in delavskega razreda potiskovani iz zveze komunistov in iz javnega življenja tudi borci NOV. Ugotovljeni so bili mnogi primeri pritiska na borce, da zapustijo zvezo komunistov in da se umaknejo iz javnega življenja, da se

predčasno upokojijo. V nekaterih občinah je prišlo tudi do različnih ocen in do sporov med komiteji ZK in odbori ZZB NOV. Predvsem gre za različno ocenjevanje nezadostne angažiranosti pri uresničevanju pisma, nepravilne kadrovske politike, nedoslednega nastopanja proti nacionalizmu, počasnosti in neučinkovitosti glede odvzema nezakonito pridobljenega imetja, nezakonitih odpustih delavcev v posameznih delovnih organizacijah in podobnem. Ker borčevske organizacije v takšnih občinah ostajajo ob strani poglobitnih gospodarskih in političnih tokov, ker so nezadostno obveščene in ker borci ne sodelujejo v organih odločanja, temveč so večinoma potisnjeni v pokoj, se borci postopoma začutijo nemočne in odrinjene pa se počasi spreminjajo v kritikarje, tako da vse gledajo samo skozi negativne pojave in se največkrat ukvarjajo samo s kritiko bogatenja, podkupovanja in drugih oblik korupcije. V takih okoljih so posamezniki zelo skeptični glede doseženih uspehov in zelo kritično usmerjeni do posameznih forumov. Nekateri od teh borcev celo niso več na liniji zveze komunistov, ampak na svoje okolje delujejo v negativnem smislu.

Po 21. seji predsedstva ZKJ in po pismu se je določeno število borcev vrnilo v zvezo komunistov, največkrat na last-

no pobudo, medtem ko je določeno število poštenih in neomadeževanih borcev še zmeraj izven zveze komunistov. Na splošno velja, da se je po pismu bistveno spremenil odnos do borcev. Poleg tega, da se komiteji bolj opirajo na delavce, se bolj opirajo tudi na borce in organizacije ZZB NOV.

Zveza borcev je bila ves čas zelo aktivna pri konkretnem uveljavljanju koncepcije splošnega ljudskega odpora. Borci so se množično odzvali tem nalogam zlasti za časa napetosti, ki je spremljala nedavno bližnjevzhodno vojno, zlasti glede budnosti in bojne pripravljenosti, ki je potrebna naši socialistični skupnosti. Glede na to, da je večina borcev izven delovnega razmerja, je bila njihova politična aktivnost še zlasti pomembna v krajevnih skupnostih in v skupnih akcijah zveze komunistov in socialistične zveze delovnega ljudstva, manj pa je to prišlo do izraza na občinski, mestni in republiški ravni.

Pismo tovariša Tita in osnove za 10. kongres so po mnenju večine borcev pobudili zaupanje pri borcih in v ljudstvu, posebej še delavskega razreda, v lastne sile. V gibanju so vse družbene in revolucionarne sile. V resnici je akcija zajela mnogo več ljudi v mestih in na vasi, v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih, kot je bilo pričakovati. Ta akcija je temeljitejša od vseh prejšnjih. Toda ta akcija tudi ne gre brez odporov. Nasprotujejo tiste sile, ki jim pismo ne daje možnosti za ohranitev privilegijev, vse od nacionalistov, birokratov, tehokratov, liberalistov pa do cerkvenih vrhov. Boj se bje v vseh sredinah in na vseh področjih, četudi ne povsod z enako intenzivnostjo. Odpori zoper pismo so največkrat prikriti in se največkrat kažejo pri uresničevanju ustavnih dopolnil, pri krepitvi vodilne vloge zveze komunistov, glede integracij, kadrovskih vprašanj in podobnega.

Na seji predsedstva ZZB NOV Jugoslavije, ki je razpravljala o teh vprašanjih, je bilo posebej poudarjeno, da moralnopolitično neustrezni ljudje ne (Nadaljevanje na 2. strani)

OBVEŠTILO NAROČNIKOM

Zaradi novoletnih praznikov »TV. 15« prihodnji četrtek ne bo mogel iziti. Prva številka novega letnika bo izšla 10. januarja 1974.

UREDNIŠTVO

besede in dejanja

NA TO KAŽE OPOZORITI TUDI ZDAJ

Ze na začetku revolucije smo uveljavljali načela, da mora biti vsak komunist hkrati in predvsem tudi aktivist Osvobodilne fronte. Prav to nam je največ pomagalo, da smo v revoluciji zmagali, nanj pa kaže opozoriti tudi zdaj, ko uveljavljamo ustavne spremembe, v času, ko to geslo spet obnavljamo z novo revolucionarno vsebino.

Bistveno je, da pridejo v Socialistični zvezi, ne pa zunaj nje, do veljave vsa pomembnejša mnenja in tokovi v naši družbi. S tem je mišljen tudi odprt politični boj komu-

nistov za progresivna pojmovanja in usmerjanje.

Iz pogovora »Komunist« s predsednikom CK ZKS F. Popitom

POMEMBNA NALOGA

Naša ljudska armada ima v svojih vrstah najboljše sinove naših narodov, mladino. To mladino morate vi vzgajati, v duhu tistih tradicij, na temelju katerih smo ustvarili našo državo, in v duhu rezultatov, ki smo jih dosegli v osvobodilni vojni. Vsakdo se mora zavedati, zakaj je vojak, zakaj mora braniti pridobitve, za katere smo prelili toliko krvi.

Iz govora predsednika Tita ob odlikovanju vojaških voditeljev

TO NE VELJA SAMO ZA ŠOLE

V zadnjih nekaj letih je prišla v navado tale praksa: Mnoge, točneje rečeno skoraj vse šole, srednje ali druge, širom po naši domovini prireajo ob začetku ali koncu vsakega šolskega leta teden dni trajajoče ekskurzije. Zadnje leto so te ekskurzije kot po nekem zakonu usmerjene v glavnem v tujino. Naša domovina pa ima toliko lastnih naravnih lepote in kulturno-zgodovinskih znamenitosti — da imamo dovolj široko izbiro za krajše in tudi večdnevne obiske.

NIN — 16. XII. 1973

LESNO
KEMIČNA
INDUSTRIJA **lesonit**
ILIRSKA BISTRICA

● V Beogradu je pod predsedstvom Staneta Dolanca zasedal odbor za pripravo desetega kongresa. Odbor je pozitivno ocenil dosedanje priprave o stališčih in sklepih desetega kongresa. Na kongresu bo poleg glavnega poročila predsednika Tita podano poročilo o delu organov Zveze komunistov od devetega kongresa, predloženih bo tudi več resolucij in predlogov za spremembo in dopolnitev statuta. V ta namen je odbor ustanovil več komisij z nalogo, da pripravijo osnutke resolucij in drugih dokumentov desetega kongresa.

● Pred 22. decembrom, dnevom JLA, so vrhovnemu komandantu maršalu Titu poslali veliko čestitk. Med prvimi je tovarišu Titu čestital predsednik zveze vojaških starešin, Milutin Morača, vrh tega pa še mnogi komandanti vojaških enot, vodstva družbeno političnih organizacij, delovni kolektivi, šole, posamezniki, razne organizacije in drugi. Pred dnevom JLA so tudi podelili nagrade »22. decembra«.

● V Moskvi se je končalo posvetovanje sekretarjev CK komunističnih in delavskih partij devetih socialističnih držav. To posvetovanje, katerega so se poleg vzhodnoevropskih socialističnih držav udeležili tudi predstavniki Kube in Mongolije, je trajalo dva dni. Razpravljali so o ideoloških vprašanjih in sodelovanju na tem področju med državami socialistične skupnosti. Udeleženci so poudarili, da bodo z vsemi ideološkimi sredstvi prispevali k procesu poglobljanja in razširitve mednarodnega popuščanja in utrjevanja načel miroljubnega sožitja med državami z različno družbeno ureditvijo.

● V Moskvi so bili jugoslovansko-sovjetski pogovori o nadaljnjem izboljššanju gospodarskega sodelovanja. Delegaciji v pogovorih vodila podpredsednik ZIS dr. Jakob Sirotković in namestnik predsednika ministrskega sveta ZSSR Vladimir Novikov.

● V Ženevi se je začela mirovna konferenca o Bližnjem vzhodu, ki naj bi bila odločilna prelomnica v zgodovini krize na Bližnjem vzhodu, kot je v svoji izjavi dejal sovjetski zunanji minister Gromiko. V Ženevo je prispel tudi generalni sekretar OZN Kurt Waldheim, ki je predsedoval prvi fazi pogajanj. Le-ta je izrazil prepričanje, da bo svetovna organizacija imela aktivno in odločilno vlogo v teku mirovne konference, saj so združeni narodi imeli pomembno vlogo v razvoju dogodkov, ki so privedli do sklicanja konference. Ob svojem prihodu je egiptovski zunanji minister Fahmi izrazil trdno odločnost svoje delegacije, da doseže umik Izraelcev z zasedenih ozemelj. Vodja sovjetske delegacije pa je še dodal, da bo SZ dala svoj konstruktivni prispevek k uspehu konference. Konferenca sta se udeležila tudi izraelski zunanji minister Aba Eban ter njegov ameriški kolega Henry Kissinger, ki je izjavil, da bo po navodilih predsednika Nixona »z vsem srcem in vsemi svojimi močmi delal na tem, da se na Bližnjem vzhodu uresniči mir.« Opozoril je na težko usodo Arabcev in Židov v preteklosti in poudaril, da je prišel čas za njihovo pomiritev.

OBISK DELEGACIJE BORCEV IZ ALŽIRIJE

Ob povratku z zasedanja generalne skupščine FMAC se je delegacija organizacije borcev Alžira ustavila tri dni tudi v Beogradu, kjer je bila gost ZZZ NOV Jugoslavije. V delegaciji sta bila Medur Said, sekretar, in Koladi Nurdin, član nacionalnega sveta te organizacije.

V Beogradu sta se člana alžirske delegacije pogovarjala s predstavniki zveznega odbora o nadaljnjem sodelovanju, predvsem na področju zgodovine osvobodilne borbe. V pogovoru o mednarodni situaciji so naglasili potrebo izvedbe temeljnih pogojev za rešitev krize na Bližnjem vzhodu, ki se nanašajo na umik Izraelcev z okupiranih arabskih ozemelj ter zadovoljitev zakonitih pravic Palestincev.

Delegacijo alžirskih borcev je sprejel tudi zvezni sekretar za delo in socialno politiko, obiskala pa je tudi zavod za mednarodno tehnično sodelovanje, institut za sodobno zgodovino in muzej revolucije in JLA. V Novem Sadu pa sta se člana delegacije pogovarjala s funkcionarji pokrajinskega in obinskega odbora ZZZ NOV.

● Španski premier in podpredsednik admiral Luis Carreño Blanco je bil ubit na ulici, po kateri se je peljal od maše iz cerkve sredi Madrida. Ubila ga je bomba, ki je eksplodirala pod njegovim avtomobilom. Eksplozija je bila tako silovita, da je avto vrglo prek strehe jezuitske cerkve na teraso bližnjega splotja. Začasno predsedstvo vlade je prevzel Fernandez Miranda. Španske oborožene sile so v stanju pripravljenosti, vsi policisti so se morali vrniti na svoje postaje in takoj po smrti španskega predsednika vlade. Atentat so bile pripravili člani tajne baskovske organizacije ETA.

● Italijanski pravosodni minister Mario Zagari je izjavil, da bo Italija takoj po koncu preiskave zahtevala od Kuvajta, naj ji izroči peterico teroristov, odgovornih za pokol na letališču Fiumicino, in za ugrabitev zahodnonemškega boeinga 737. Organizacija italijanskih pilotov je zahtevala od mednarodnega združenja pilotov, naj zaradi piratskih akcij na tleh in v zraku razglasi protestno generalno stavko. Vodja palestinskega osvobodilnega gibanja Jaser Arafat pa je zahteval, naj izročijo komandose Palestincem.

● Neznani atentatorji so izvedli številne teroristične akcije v Londonu in Lublinu. Domnevajo, da so vse te atentate izvedli pristaši organizacije IRA, ki skušajo sabotirati vsakršne poskus reševanja severnoirskega vprašanja na podlagi sporazuma med Londonom in Dublinom.

● V Aveniji Kleber v Parizu sta se po skoraj šestih mesecih sestala ameriški zunanji minister Henry Kissinger in severnovietnamski pogajalec Le Duc Tho, da bi preučila vprašanje izvajanja mirovnih določil v Južnem Vietnamu. Kaj sta sobesednika sklenila ni znano, saj so pogajanja potekala za zaprtimi vrati, zaključno poročilo pa je skopo in poudarja le, da bosta državnika od slej stalno v stiku, da bi se lahko nemudoma sestala, če bo to terjal razvoj dogodkov.

● Izraelski uradni predstavnik v Ženevi Aba Eban je izjavil, da je Izrael pripravljen sodelovati na ženevski konferenci tudi ob odsotnosti Sirije, ki ji je očitil, da noče predložiti seznama izraelskih vojnih ujetnikov. Kot je znano, Sirija še ni pripravljena na izmenjavo ujetnikov, češ da je med njimi več izraelskih pilotov, ki bi lahko ob vrnitvi v izraelsko vojsko škodovali sirske varnosti. Glede sirskega očitka, da se Izrael noče pogajati o vrnitvi zasedenega ozemlja in o rešitvi palestinskega vprašanja, pa je izraelski predstavnik izrazil, da se je pripravljen pogovarjati tudi o teh dveh vprašanjih na ženevski konferenci.

● Na sestanku avstrijskega kanclerja Kreiskega s predstavnikoma gradiščanskih Hrvatov so dosegli soglasje o ustanovitvi vladnega komiteja za zvezo. Podooben komitej že imajo za stike s koroškimi Slovenci. Komite za zvezo z gradiščanskimi Hrvati naj bi se prvič sestel februarja prihodnjega leta. Na sestanku, ki se ga je udeležilo 25 županov iz vrst hrvatske manjšine in 14 predstavnikov hrvatskih gradiščanskih organizacij, so poudarili, da bi moral imeti komite 15 članov. Kancler Kreiski je po sestanku izjavil, da bi moral novi komite skrbeti za napredek manjšine. Pristavil je, da dela tega komiteja v bistvu ni mogoče povezati z dejavnostjo komiteja za zvezo s koroškimi Slovenci, ker pogoji v obeh pokrajinah »niso enaki«.

● V Beogradu so končali 20. zasedanje mešanega jugoslovansko-italijanskega odbora za vprašanje manjšin. V skupnem poročilu je rečeno, da je odbor proučil ukrepe, ki so bili od zadnjega zasedanja sprejeti v korist pripadnikov obeh etničnih skupin, da so razpravljali o uporabi jezika, pravičnem zastopstvu, svobodnem kulturnem in gospodarskem razvoju, financiranju ustanov etničnih skupin itd. Rečeno je tudi, da so pregledali izvajanje programa kulturnih izmenjav in sprejeli program za prihodnje leto in da so posebej proučili šolska vprašanja.

● Ministri šestih članic organizacije za proizvodnjo in izvoz nafte so na svoji seji sklenili, da se bo cena nafte na območju Perzijskega zaliva podvojila. Od 1. januarja naprej bodo kupci to nafto plačevali po 11,40 dolarja za sodček namesto dosedanjih 5,09 dolarja. Ta podražitev bo imela hude posledice zlasti za države v razvoju, ki ne bodo mogle povečevati porabe nafte.

Leto miru, leto vojne

Leto 1973 se izteka in čas je napraviti pod njim obračun. To bo nepopoln in nedokončen obračun — kajti čas se izteka samo koledarsko, ne pa tudi v resnici. Vse, kar se je namreč dogajalo to leto, se ne bo končalo na silvestrovo, 31. decembra, ampak se bo v svojih posledicah nadaljevalo tudi naslednje leto, 1974. Toda ljudje smo pač navajeni, da ob letu delamo obračune in od novega leta pričakujemo nekaj novega, drugačnega. Koledar, ki ga obesimo na steno, je še povsem nepopoln, čist in vsaj splošno še kaj radi na njega zapisujemo svoja upanja in želje.

Na političnem področju je pravkar iztekajoče se leto prineslo velike dogodke, spremembe in prerese. To je bilo na eni strani leto miru in na drugi leto vojne; na eni strani leto pričakovanj in na drugi leto razočaranj; vsekakor pa leto novih, velikih spoznanj, ki bodo nedvomno vtisnili pečat tudi prihajajočemu letu.

Leto miru: na začetku tega leta se je končala dolgoletna neusmiljena vietnamska vojna. Vsaj formalno, s pariškimi sporazumi, ki so iz krvavega spopada izključili zunanjo agresorja, ZDA. V resnici indokitajsko prizorišče še nikakor ni pomirjeno in pariški sporazumi so še vedno ostali zvečne mrtve črke na papirju. Ne izključujejo niti možnosti, da bi lahko na tem območju sveta prišlo do tretje, morda še bolj neusmiljene vojne. Kljub vsemu pa je bila odstranjena vsaj nevarnost, ki jo je s pariškimi sporazumi končana vojna poprej pomenila za širši svetovni mir in varnost. Agresija neke velike sile (Združenih držav) je doživela popoln poraz — zmagoslavje, so težnje malega naroda (vietnamskega), da si sam kroji svojo usodo.

To je nedvomno veliko spoznanje vietnamske vojne preizkušnje. Le malo je verjetnosti, da si bodo super sile po tej preizkušnji še upale spuščati v tako grobe spopade z majhnimi, svobodoljubnimi narodi. Pokazalo se je namreč, da orjaška vojaška premoč ne more upogniti volje nekega naroda, ki veruje v svojo svobodo in neodvisnost. Vrh tega so zdaj svobodoljubne sile po svetu bolj enotne in povezane kot kdaj poprej — kar onemogoča grobo vojaško agresijo tudi na mednarodnopolitičnem področju.

A kot smo bili v začetku tega leta na enem koncu sveta priča koncu dolgoletne vojne, smo bili proti koncu leta priča novi vojni na drugem delu sveta. Na Bližnjem vzhodu je namreč izbruhnila 6. oktobra že četrta arabsko-izraelska vojna v zadnjem četrtnem stoletju. Tako kmalu jo je le malokdo pričakoval, čeprav je bil bližnjevzhodni spor vsa minula leta izredno nevarno krizno žarišče, ki je napovedoval nove spopade. Ta vojna je za svet pomenila novo, pomembno preizkušnjo, ki je rodila več velikih spoznanj. Po tej vojni bližnjevzhodno območje ni več takšno, kot

je bilo poprej — toda drugačen je tudi odnos sveta do tega območja oziroma do krize, ki je na tem območju tlela. Zdaj skoraj nihče ne more več reči, da ga ta kriza ne prizadeva, da je daleč stran od njega, kajti posledice krize so segle malone na vsa svetovna območja, v Sredozemlje, Afriko, Zahodno Evropo, Ameriko in celo v daljno Japonsko.

Reševanje te krize bo seglo tudi v naslednje leto. Prihodnje leto pa bo moralo hkrati tudi razrešiti vsa tista stranska vprašanja, ki jih je ta kriza odprla: vprašanje tolikšnega angažiranja sil na kriznem področju, vprašanje vloge OZN pri urejanju kriz, vprašanje pravičnega upravljanja z energetskimi bogastvi (predvsem je mišljena nafta), vprašanje nedeljivosti miru in vsem svetu in podobno.

V pravkar iztekajočem se letu se je nadaljeval tudi proces popuščanja napetosti in dogovarjanja med obema super silama, SZ in ZDA. Junija je Brežnjev prišel na pogovore z Nixonom v Washington in oba državnika sta podpisala nekaj pomembnih medsebojnih sporazumov, ki odstranjujejo nevarnost njunega neposrednega spopada in odpirajo možnosti za nadaljno tesno sodelovanje. In vendar se je že kmalu, komaj štiri mesece po tem srečanju, pokazalo, kako krhko in negotovo je to vrhunsko sporazumevanje: 25. oktobra sta bili super sili znova na robu jedrske vojne, in velika zasluga neuvrščenih držav je, da je bila ta nevarnost tako naglo odstranjena. Spoznanje več tega leta: da popuščanje napetosti in sporazumevanje ne sme biti omejeno na nek opek, ekskluziven bit, ampak mora seči širše in zajeti vse svet.

Neuvrščene države so k temu nedvomno največ prispevale. Zgodovinski mejnik v njihovem delovanju je četrta vrhunska konferenca neuvrščenih držav od 5. do 9. septembra v Alžiru.

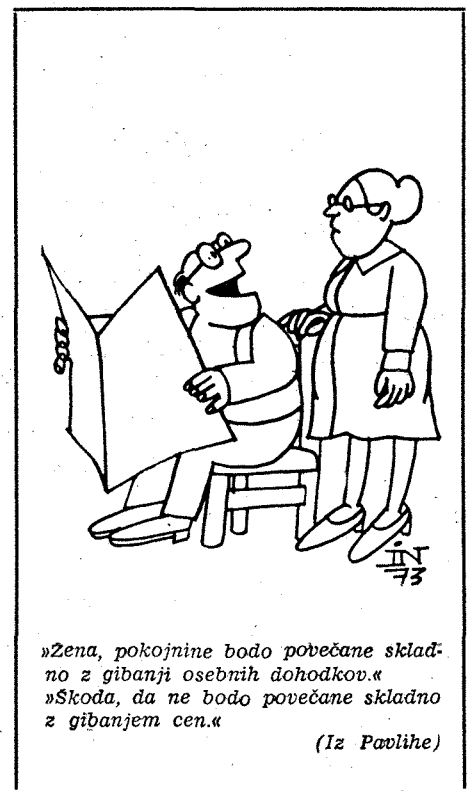
Ta konferenca je bila po svoji udeležbi najbolj množična doslej, po svojih sprejetih sklepih pa najbolj konkretna in odločna. Odprla je nove perspektive za čim bolj neodvisen razvoj nerazvitih dežel in postavila razviti svet pred močno, enotno in v svoje sile prepričano politično silo — neuvrščeno skupnost. Da je to pomenilo za reakcionarne, imperialistične sile velik izziv, je že nekaj dni po končani četrtni konferenci neuvrščenih držav pokazal primer Čila. Spoznanje več za neuvrščene države: da morajo v svojih prizadevanjih za drugačne, pravičnejše odnose v svetu računati tudi na brezobziren, fašistično obarvan teror in da je zato nujna njihova vsestranska solidarnost. Bližnjevzhodna vojna je že pokazala, da so se neuvrščene države tega spoznanja polno zavedale, saj je bila solidarnostna podpora arabskih držav zares izredno velika in vsestranska.

Evropska konferenca o varnosti in sodelovanju, ki je potekala to leto, je bila pomemben dogodek za nadaljnjo evropsko usodo. Toda za zdaj je še vse v začetni fazi. Nedvomno pa bo v nadaljnjem poteku evropske konference zelo pomembno tudi urejanje bližnjevzhodne krize. Tako je minula vojna na Bližnjem vzhodu prinesla spoznanje tudi Evropi: da varnosti v Evropi ne more biti brez varnosti na njenih sredozemskih obalah — to, kar so tolikokrat poudarjale neuvrščene sredozemske države, med njimi še zlasti Jugoslavija.

Državni udari (v Grčiji in v Čilu), osvobodilne vojne afriških narodov, huda suša in lakota (v Afriki, Indiji in drugje): vse to so bili za »zgodovinski pomen« pravkar iztekajočega se leta »obrobni dogodki«. Toda ob vstopanju v novo leto 1974 nanje nikakor ne bi smeli pozabiti, ker nas nenehno opominjajo, da mednarodno politiko še vedno krojijo kruti in neusmiljeni dogodki, katerim je za dobro človeštva treba odkrito pogledati v obraz.

Novo leto bo nadaljevanje tega, ki se zdaj izteka. Energetska kriza se bo nadaljevala, dokler razviti svet ne bo spoznal, da je njegova usoda neločljivo povezana z usodo nerazvitega sveta; krize bodo razplamtevale, dokler ne bodo vsem narodom priznali pravice do samoodločbe in neodvisnega razvoja; in popuščanje napetosti med super silami bo prazna beseda, če ne bo zajelo sveta v celoti. Vsega tega najbrž tudi novo leto ne bo dokončno rešilo. Toda koledar je za zdaj še popolnoma nepopoln.

KOMENTATOR

»Zena, pokojnine bodo povečane skladno z gibanji osebnih dohodkov.«
»Skoda, da ne bodo povečane skladno z gibanjem cen.«

(Iz Pavlihe)

Varstveni dodatek iz republiških sredstev

S SEJE KOMISIJE ZA VPRAŠANJA BORCEV NOV PRI SKUPŠČINI SRS

Prejšnjo sredo, ko je bila 51. številka našega lista že v tisku, je komisija za vprašanja borcev NOV skupščine SR Slovenije pod predsedstvom Vlada Černeta obravnavala dva pomembna dokumenta. Prvi je bil osnutek zakona o ureditvi varstva določenih kategorij borcev, drugi pa predlog zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o starostnem zavarovanju kmetov. Najpomembnejši in dokončni sklep je komisija soglasno sprejela v drugi točki dnevnega reda.

Po zakonu o starostnem zavarovanju kmetov, ki je bil sprejet lani, se je upokojenim socialno ogroženim kmetom-borcem izplačeval tudi varstveni dodatek, in sicer v razliki med kmečko pokojnino (250 dinarjev mesečno) in najnižjimi pokojninskimi prejemki v Sloveniji. Polovico denarja za izplačilo varstvenega dodatka upokojenim kmetom-borcem naj bi krila republika, drugo polovico pa občina, v kateri kmet-borec živi. Taka določba pa je kljub usklajenim merilom ustvarjala neenake pogoje za dodeljevanje varstvenega dodatka. Posebno so bili prizadeti kmetje-borci iz tistih občin, ki so slabo gospodarsko razvite, ki imajo največ socialnih in drugih problemov in v katerih je

največ kmetov-borcev, prizadete pa so bile tudi take občine same. Taka določba pa je zahtevala še zapleteno obračunavanje, zato so se upokojitve in dodelitve varstvenega dodatka kmetom-borcem reševale z velikimi zamudami. Ker je bilo stanje nevzdržno, je izvršni svet izdelal predlog zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o starostnem zavarovanju kmetov, ki je predvideval zelo zapleten sistem izravnave finančnih pogojev za izplačila varstvenega dodatka v posameznih občinah.

Komisija za vprašanja borcev NOV je izhajala iz načela, da je treba kmete-borce glede teh pravic izenačiti z borci NOV, upokojenimi po temeljnem zakonu o pokojninskem zavarovanju (iz delovnega razmerja), katerim so borčevski dodatek izplačuje iz republiških sredstev, pa tudi iz načela, da je treba poenostaviti in poceniti administracijo. Zaradi tega je prvotni predlog zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o starostnem zavarovanju kmetov zavrnila oziroma spremenila tako, da naj se 56. člen zakona o starostnem zavarovanju kmetov glasi: »SR Slovenija zagotovi skupnosti kritje vseh izdatkov, ki jih ima skupnost zaradi posebnih ugodnosti, priznanih s tem zakonom kmetom-bor-

Pogled v minulo in prihodnje leto

Nič novega ni, če se ob stisku rok in medsebojnem novoletnem čestitanju ter izrekanju najprizrenejših želja za prihodnje leto ozremo tudi na prehojeno pot in na dosežene uspehe v minulem enoletnem obdobju. Zato prav gotovo ne bo odveč, če ob novem letu tudi v organizaciji ZZB pogledamo na lanske dosežke in si povsem določno začrtamo svoje prihodnje naloge.

Program dela ZZB NOV Slovenije za obdobje 1973—1974 je precej obsežen, in če ga sedaj, ko je polovica tega obdobja že za nami, le bežno preletimo, lahko ugotovimo, da je precej tega, kar je v njem zajeto, že izvedeno.

Za nami je javna razprava o zvezni in republiški ustavi, v kateri je aktivno sodelovalo veliko članov ZZB.

Skoraj vse članstvo organizacij borcev je bilo udeleženo pri splošnem popisu vseh udeležencev NOB.

Odkrivanja spominske kostnice v Barletti se je udeležilo lepo število tistih borcev in invalidov, ki so se v letih 1944 in 1945 zdravili v južni Italiji, a pri odkritju kostnic v Gonarsu in Sansepoleru je bilo mnogo tistih članov ZZB, ki so bili internirani v raznih koncentracijskih taboriščih ali zaprti v ječah po severni Italiji.

Veliko je že narejenega na področju negovanja revolucionarnih tradicij, splošnega ljudskega odpora in še in še...

Kljub temu pa je ostalo še precej nedodelanega, kar čaka na našo aktivnost v prihodnjem letu. Tu pa ne gre samo za naloge, ki nam jih nalaga program dela republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, marveč tudi za tiste iz delovnih programov občinskih odborov ZZB, in take, ki nam jih iz dneva v dan nenehno narekuje čas.

V letu 1974 bo kmalu za kongresom ZKJ tudi VII. kongres ZZB NOV Jugoslavije. Verjetno bo to še pred jesenjo. Zato bo treba nadaljevati z vso tisto aktivnostjo, ki jo narekujejo priprave za X. kongres ZKJ. To pomeni, da bo treba pred našim VII. kongresom okre-

piti dejavnost organizacij borcev na vseh področjih, ki še niso povsem urejene. Na kongresu ZZB bodo zagotovo obravnavali tudi zadeve, ki jih bo treba uskladiti z medrepubliškimi dogovori. Zato bo potrebno vzpostaviti več stikov z organizacijami borcev drugih republik, da bodo dosežena enotna stališča v zaščiti borcev, kar sodi vsekakor med naloge republiškega vodstva. Ker pa bodo v letu 1974 volitve delegatov v vse skupščine, ima članstvo ZZB pomembno nalogo ne samo sedaj, ko gre za evidentiranje kandidatov, marveč jo bo imelo tudi potem, ko bo šlo za njihovo usposabljanje, pa tudi pri pripravah volilnih dokumentacij.

Tudi v novem letu bo treba skrbeti za izvajanje programskih nalog, ki terjajo vsestransko aktivnost članstva in odborov ZZB. Izvedeni splošni popis vseh udeležencev NOB nam je jasno nakazal, kaj je še neurejenega. Z njim smo dobili točne podatke, čaka nas le še obdelava le-teh.

Ob vsem tem ne gre prezreti, da je treba vsestransko aktivizirati tiste ustanove in pristojne dejavnike, ki jih navaja že dvoletni program dela, ki naj skrbijo za nadaljnje negovanje naših revolucionarnih tradicij, (pri tem je treba naglasiti, da se mladina zelo uspešno udeležuje na tem področju), za varstvo spomenikov, grobišč in ne nazadnje tudi za urejanje socialno-varstvenih zadev udeležencev NOB.

Borci se že starajo, toda dosežki naše osvobodilne borbe in socialistične revolucije morajo ostati sveži in trdno zabetonirani v zavesti in delu današnjih in prihodnjih rodov. Zato je treba v smislu programa dela skrbeti za dosledno povezanost dejavnosti borcev v minulih letih s tistimi, ki bodo nosili odgovornost za to delo v prihodnje.

In ko si ob vstopu v novo leto želimo srečo, zdravje in osebno zadovoljstvo, si medsebojno zaželim tudi uspeh pri izvajanju vseh nalog, ki smo si jih sami že vnaprej začrtali — pa tudi tistih, ki se pojavljajo med letom.

V. M.

Velik večerni miting

V POČASTITEV 30-LETNICE IX. KORPUSA

V soboto, 22. decembra zvečer, so se skozi gosto meglo pomikali od Sežane proti Lipici številni avtomobili. Mnogo ljudi je šlo tja tudi peš, da bi se udeležili slavnosti ob 30. obletnici enega najpomembnejših dogodkov narodnoosvobodilnega boja v zahodnem delu Slovenije: ustanovitve IX. korpusa NOV in PO Jugoslavije.

Ta korpus je bil ustanovljen 23. XII. 1943 v Gorenji Trebuši. Prav bi bilo, če bi bila slovesnost ob njegovi tridesetletnici prav tam, v kraju njegove ustanovitve. To bi bilo krajzr lahko izvedljivo, če se ne bi bilo treba ozirati na vremenske razmere, ki so tačas v Go-

renji Trebuši ponavadi neugodne.

Ne glede na to je bila ta tridesetletnica spričo svojega pomena malce prešibko poudarjena — vsaj pred jubilejno proslavo. Ustrezen poudarek ji je dal šele predsednik skupščine SRS tovariš Sergej Kraigher v svojem slavnostnem govoru na večernem mitingu v dvorani hotela Maestoso v Lipici.

Pomislimo, kaj je pomenil v našem narodnoosvobodilnem boju deveti korpus! Bil je udarna pest slovenskega ljudstva v boju proti silam fašizma in mednarodne reakcije na skrajnem zahodnem delu jugoslovanskega prostora.

(Nadaljevanje na 4. strani)

cem glede pravic do starostne pokojnine in do varstvenega dodatka. Ta zakon začne veljati 1. januarja 1974. Dan pozneje je tako besedilo v celoti podprl odbor socialnozdravstvenega zbora, zato upamo, da ga bo skupščina tudi izglasovala.

S tem bodo odpravljena neskladja in socialne razlike, na katere smo v našem listu opozarjali že ob pripravi in ob sprejemu zakona o starostnem zavarovanju kmetov. Naš list si šteje v posebno čast, da je po svojih skromnih močeh prispeval k zmagi treznih in pravičnih spoznanj do kmetov-borcev, to pa je še posebno važno za nadaljnje utrjevanje in nadaljevanje naše revolucije ter za priprave na splošni ljudski odpor.

Po osnutku zakona o ureditvi varstva določenih kategorij borcev, ki naj bi ga na predlog izvršnega sveta sprejeli po hitrem postopku; tako da bi veljal že od 1. januarja 1974, bi bile priznane borčevske pravice tudi borcem, ki so aktivno sodelovali v oboroženih vojaških formacijah antifašističnega gibanja (v partizanih) v drugih deželah ali v oboroženih formacijah narodno-osvobodilnega gibanja Albanije oziroma Grčije ali v rdeči armadi Sovjetske zveze, če so do 15. maja 1945 stopili v narodno-osvobodilno vojsko Jugoslavije ali če so do konca vojne aktivno sodelovali v oboroženih formacijah antifašističnega gibanja (v partizanih) v drugih deželah ali v oboroženih formacijah narodno-osvobodilnega gibanja Albanije oziroma Grčije ali v rdeči armadi Sovjetske zveze. Dalje borcem, ki so bili kot takratni italijanski državljani v zavezniških vojaških enotah ter so v njih aktivno in organizirano delali za narodno-osvobodilno gibanje, če so do 15. maja 1945 vstopili v NOV Jugoslavije, borcem ki so kot takratni italijanski državljani bili v posebnih kazenskih enotah v Italiji ter so v njih aktivno in organizirano delali za narodnoosvobodilno gibanje, če

so do 15. maja 1945 vstopili v NOV Jugoslavije, borcem, ki so kot takratni italijanski državljani v posebnih kazenskih enotah na Sardiniji aktivno in organizirano delovali za narodnoosvobodilno gibanje in iz objektivnih razlogov niso mogli stopiti v NOV Jugoslavije, oziroma ki so sodelovali v okviru »slovenskih čet« v sestavi 7. ameriške armade v bojih na Korziki in v južni Franciji.

O osnutku predlaganega zakona je tekla skoraj dveurna razprava. Predstavniki ZZB NOV Slovenije je zagovarjal stališče, da zakona ni mogoče sprejeti po hitrem postopku, ker je bil republiškem odboru ZZB NOV Slovenije prepozno dostavljen in se ni mogel posvetovati z občinskimi organizacijami, da bi o njem lahko izdelali dokončna stališča. Po mnenju predstavnika ZZB NOV Slovenije bi utegnili sprejetje tega zakona sprožiti odpiranje nerešenih vprašanj zlasti za borce NOV na Stajerskem in v koncentracijskih taboriščih, katerim je bila doslej priznana enojna delovna doba, zato je treba osnutek tega zakona proučiti bolj natančno. Med najvažnejšimi ugovori temu stališču je bilo dejstvo, da je SR Hrvatska že rešila ta vprašanja za borce prekomorčce, pa le-ti iščejo zaposlitve na ozemlju SR Hrvatske, da bi po zakonih naših bratskih sosedov uredili svoje pravice.

Komisija se je zedinila za naslednja stališča: 1. Glede na to, da je problem pravic prekomorčcev že dolgo navzoč in da se je o njem že veliko razpravljalo, naj se zakon sprejme po hitrem postopku tako, da se združi postopek od osnutka do predloga. 2. Predlagatelj naj do zbora pripravi kriterije in navodila o tem, kaj pomeni aktivno in organizirano delo za NOV v enotah zavezniške vojske, kazenskih enotah itd. 3. Da se predlog obravnava tudi na zboru občin in da se priskrbi vsa kvalificirana mnenja družbeno-političnih organizacij, predvsem ZZB NOV Slovenije in SZDL Slovenije.

S. F.

BORCI ODLOČNO NA LINIJI PISMA

(Nadaljevanje s 1. strani)

smejo opravljati odgovornih funkcij in da jih je treba z odločno akcijo odstraniti iz zveze komunistov. Odstraniti je treba vse tiste, ki ne sprejemajo ideologije in politike ZKJ. V toku procesa idejne in politične diferenciacije so bili mnogi že izključeni iz ZK in odstranjeni s funkcij v prosveti, sodstvu, družbenopolitičnih organizacijah in v drugih odgovornih in občutljivih funkcij. Zal je med njimi tudi neznatno število borcev, ki so se oddaljili od zveze komunistov in od načel revolucije. Izhajajoč iz pisma je bilo iz ZZB NOV izključenih tudi nekaj borcev, ki so bili nosilci ideologije, tuje zvezi komunistov.

Na splošno pa je treba ugotoviti, da je po 21. seji in pismu prišlo do splošnega izboljšanja političnega vzdušja, borci pa so spet dobili zaupanje v revolucionarne sile in v kontinuiteto revolucije. Zveza komunistov in druge revolucionarne sile so zdaj v ofenzivi za dosego velikih in zapletenih nalog naše socialistične družbe. Predvsem gre za uveljavljanje ustavnih dopolnil, da delavski razred prevzame v svoje roke vsa tista sredstva, ki so mu bila odtujena po raznih skladih in ustanovah, gre za ekonomsko stabilizacijo, za uvajanje socialističnih odnosov na vasi, za odpravljanje socialnih razlik, za graditev stanovanj za delavce, za idejno in organizacijsko-kadrovsko usposabljanje zveze komunistov in za krepitev njene vloge v družbi, za zagotovitev delavske večine, za krepitev obrambne sposobnosti naše države, za krepitev boja proti raznim nepravilnostim, kriminalu, podkupovanju in podb. Zal pa razmere, da bi se organizacije ZK spoprijele s temi napakami in pomanjkljivostmi, niso povsod enako ugodne. Ponekod so nosilci tehnokratskega odpora, nacionalizma, liberalizma, oportunitizma ali sektaštva še zelo močni. Stanje v posameznih sredinah je različno tako po intenzivnosti kot po politični doslednosti in razredni usmeritvi. Slabo je tudi to, da so mnogi dokumenti preveč posplošeni in niso natančneje krajevno opredeljeni na posamezne sredine in probleme. Prav to pa zavira širšo in učinkovitejšo aktivizacijo ljudstva v boju za uresničitev pisma.

Zal je del teh pomanjkljivosti navzoč tudi v organizacijah borcev. So pojavi oportunitizma pa tudi pojavi kaznivih dejanj pri posameznih članih ZZB NOV. Posamezniki so na primer izkoristili kredite iz sklada za graditev stanovanj borcem za graditev vikendov, vil ali za nakup avtomobilov, ostajali pa so v že poprej dobljenem družbenem stanovanju ali pa so ga zagotavljali članom svoje družine, sami pa so se selili v novo

borčevsko stanovanje. Nekateri so tudi jemali kredite pri bankah pod ugodnejšimi pogoji in potem denar ponovno vlagali na banko za večje obresti, pa se ni zoper njih nič ukrepalo. Podobno je bilo s tistimi, ki so bili odgovorni za razne napake in stranpoti v družbi, npr. za prodor nacionalizma, liberalizma in podobnega.

Poseben problem je socialno razlikovanje, ki nastaja kot posledica nerazvosti posameznih predelov ali kot posledica odnosov v kmetijstvu. Na vasi je socialno razlikovanje najhujše. Tam so še ostanki najemništva, izkoriščanja tuje delovne sile in podobno. Kmetje-borci so najslabše socialno oskrbljeni od vseh udeležencev NOB. V zvezi komunistov je malo kmetov proizvajalcev. Organizacije ZK na vasi so večinoma sestavljene iz krajevnih uradnikov, prosvetnih delavcev, miličnikov in drugih nekmetov. Ob vsem je cerkev povedla prizadevanje za okrepitev svojega političnega vpliva. Cerkev se skuša prikazati kot pobudnik in zastopnik za reševanje socialnih vprašanj, skuša si zagotoviti vpliv na vzgojnoizobraževalnem področju, zato tudi zahteva idejno nevtrarno šolo. Marsikje cerkev organizira celo šport in zabavo za mlade, kar se prav gotovo ne sklada z njenim verskim poslanstvom. Na teh področjih prihaja do oživiljanja klerikalizma, prav borci pa se s takimi pojavi najodločneje spopadajo.

Spričo bližnjih volitev v predstavniška telesa naj se borčevske organizacije zavzemajo, da se izvoli idejno in razredno opredeljene mlade sposobne ljudi, ki so moralnopolitično čisti, ki so delavci iz neposredne proizvodnje. Zavzemati se morajo tudi za izvolitev določenega števila borcev, ki imajo ugled in dolgoletne izkušnje pri družbenopolitičnem delu. To je potrebno še toliko bolj, ker so bili borci zadnja leta potiskani ali potisnjeni iz političnega življenja, z mnogih organov in ustanov.

Borci ugotavljajo, da politična informiranost v bazi še vedno ni zadostna. Pogosto so ljudje bolj obveščeni o mednarodnih dogodkih kot pa o problemih in akcijah v svoji sredini. Pogosto so žrtve dezinformacij in polresnic, kar vse povzroča nesporazume.

Vsa ta stališča je na kratko ponovil v uvodnem izvajanju tovariš Dušan Sekić, podprli in natančno opredelili pa so jih tudi številni udeleženci razprave. Sodelovali so: Stanislav Runko iz Ljubljane, Mirko Radaković, Boro Drmončić, Radovan Vojinović, Jan Kiš, Branko Šlander, Niko Mihaljević in Boža Četković. O sklepih in napotkih s te pomembne seje bomo še pisali. FRANCIS STRLE

Napadi na bolnišnice

Ob trideseti obletnici zajetja premične partizanske bolnišnice iz Ribnice na Travnici gori je DR. PAVLA JERINA LAH napisala kratek pregled napadov na partizanske bolniške postojanke, hkrati pa je tudi natančneje opisala napad Nemcev na Travnici gori, ko je bila z dr. Franjo Bojce in drugimi zajeta. Podatke za sestavek je našla v Arhivu sanitete, IZDG Ljubljana, Kronika o radu sanitetne službe u NOR. VMA Beograd, Poslanstvo slovenskega zdravnika, ter v albumih padlih slovenskih zdravnikov in medicincev.

Sovražnikovi napadi na partizanske bolniške postojanke pa tudi na manjša skrivališča za ranjence, so opisani v kronikah partizanskih bolnišnic in v posebnih poročilih nadrejenim sanitetnim odsekom NOV. Ker so bile te kronike (in poročila) napisane med vojno in le nekatere izmed njih takoj po vojni, so najbrž tudi zelo točne. Seveda bi bilo mogoče več teh poročil še dopolniti po ohranjenih dokumentih. Bolnišnice in skrivališča za ranjence je sovražnik odkril nekajkrat povsem slučajno v ofenzivah in hajkah, drugokrat pa so bile vmes izdane. Včasih se je tudi zgodilo, da so pred sovražnikom umikajoče se enote slučajno izbrale smer proti bolnišnici in tako pripeljale za seboj sovražnika.

Kratek pregled napadov na bolnišnice in skrivališča

V italijanski ofenzivi je bila med prvimi napadena bolniška postojanka na Smuku. Ta čas je, oskrbujoč ranjence na Rdečem kamnu, padel dr. Pokorn. Dne 23. julija 1942 je bila požgana ambulanta na Podstenicah, 17. avgusta 1942 je bila uničena bolnišnica na Daleč hribu v gozdarski koči, v njeni bližini pa še shramba in bolniška baraka. Še prej so Italijani pomorili ranjence, ki so bili zaradi ofenzive skriti v kraški jami na Ogancih pri Loškem potoku.

Na Gorenjskem so od 1942 do osvoboditve obstajale manjše bolniške postojanke, imenovane ambulante, zakaj samo le-te so se lahko izmikale sovražniku. V letu 1942 so bile odkrite manjše ambulante nad Dovjim in nad Prtovcem ter na Mežakliji, potem pa so bolniške ambulante na Gorenjskem takorekoč srečno uspevale do osvoboditve.

Na Prisjeki pri Novih selih (na hrvatski strani Gorjancev) so ustaši septembra 1942 napadli bolnišnico Gorjanskega odreda. Tu so padli dr. Černeč, medicinec Malenšek, bolničarka Zgončeva in več ranjencev.

Spomladi leta 1943 je sovražnik napadel okrevališče v Peklu pri Jagersčah. Padel je stražar. Okrevališče je bilo izdano.

Ranjence so varno skrivali v manjših benkerjih in skrivališčih, ustanovljenih leta 1942 in 1943, tudi na Moravškem, Kamniškem, Tuhijskem in v Zasavju. Spomladi 1943 je bil izmed teh uničen Janezov bunker v Trnovčah.

Po kapitulaciji Italije je nemška ofenziva 1943 prizadela kompleks partizanskih bolnišnic na Rogu s požigom postojank Jelen žleb, Lašče in Pugled, kjer je padlo 21 ranjencev. Požgane so bile tudičasne dolinske bolnišnice v vaseh Stari breg, Stale in Tabor, vendar vse po umiku ranjencev.

Spomladi leta 1943 je sovražnik napadel okrevališče v Peklu pri Jagersčah. Padel je stražar. Okrevališče je bilo izdano.

Ranjence so varno skrivali v manjših bunkerjih in skrivališčih, ustanovljenih leta 1942 in 1943, tudi na Moravškem, Kamniškem, Tuhijskem in v Zasavju. Spomladi 1943 je bil izmed teh uničen Janezov bunker v Trnovčah.

Po kapitulaciji Italije je nemška ofenziva 1943 prizadela kompleks partizanskih bolnišnic na Rogu s požigom postojank Jelen žleb, Lašče in Pugled, kjer je padlo 21 ranjencev. Požgane so bile tudičasne dolinske bolnišnice v vaseh Stari breg, Stale in Tabor, vendar vse po umiku ranjencev.

V letu 1944 so vsa varnejša področja Slovenije, tudi na Stajerskem in Primorskem, posuta z močnimi bolniškimi postojankami. Sovražnik je neprenehoma opazoval premike in napadal partizanske bolnišnice. Na Mokrcu je bila 4. januarja 1944 napadena manjša bolniška postojanka. Maja 1944 je bila iz Matkovega kota pregnana Krnova bolnišnica. Aprila 1944 je odbijala napad na skrit vhod v bolnišnico centralna postojanka bolnišnice Franje ter ob napadu na skrivališče izgubila enega bolničarja in enega ranjenca. Na Primorskem onstran Soče je zaradi izdaje prišlo do napada na bolniško postojanko »Svoboda«, septembra 1944 pa na premično bolnišnico »Vero« na Vipavskem; tu je bil ujet dr. Bežek. Oktobra sta bili uničeni dve postojanki na snežniku: »Podgora« in »Pudoba«. Na Kamniško-zasavskem področju sta bili z žrtvami izgubljeni dve bolnišnici. Zaradi izdaje je padla 6. maja 1944 postojanka »Triglav« na Kolovcu, 2. junija 1944 pa pri Komendski Dobravi bolnišnica, kjer so Nemci ranjence in z njimi dr. Zajca mučili in žive zažgali. Junija 1944 so Nemci in domobranci napadli hiše v Prežulji (to je vas med Inlaufom in Brigo), iz katerih se je še pravočasno umaknil rekonvalescentni oddelek bolnišnice »Ra«.

V zadnjih nemških sunkih na Stajerskem je bila 8. januarja 1945 uničena bolnišnica »Roka« v Podvolovljeku; tu je izgubilo življenje 12 ranjencev, ujet pa je bil dr. Krasnik. Ker se je bolniško osebje postavilo napadalcem po robu, se je rešilo 39 ranjencev. Tisti čas je bila napadena in z eno žrtvijo evakuirana bolnišnica »Sovak« iz Luške Bele. Verjetno so sovražnika privabile za seboj enote, ki so se bile vpletele v neprestane boje. Tudi savinjska bolnišnica »Celje« je v marcu oziroma aprilu 1945 izgubila oddelka »Reka«, »Podstrešek« ter unker oddelka »Potok«, nato pa še postojanko »Potok«. Tedaj je bil med drugimi ujet in ubit dr. Kukovec. Tudi bolnišnice na Pohorju so se pogosto umikale in bile v pripravljenosti vse leto 1944 in do konca vojne. Pred samo osvoboditvijo ob ofenzivi na Primorskem je prizadela bolnišnico Franjo, ko je sovražnik našel oddelek »D« in ubil pet ranjencev, ter bolnišnico Pavlo, katere okrevališče »2« na Jagersčah so izsledili Nemci v gozdu s psi. Tedaj je bilo ubitih oziroma pogrešanih 12 ranjencev. Centralna bolnišnica Pavla je izgubila izpraznjeno postojanko »A«, v katero so slučajno prihajali gradnikovci in njihovi ranjenci.

Požgana bolniška baraka v Trnovskem gozdu, aprila 1945.

nišnico Franjo, ko je sovražnik našel oddelek »D« in ubil pet ranjencev, ter bolnišnico Pavlo, katere okrevališče »2« na Jagersčah so izsledili Nemci v gozdu s psi. Tedaj je bilo ubitih oziroma pogrešanih 12 ranjencev. Centralna bolnišnica Pavla je izgubila izpraznjeno postojanko »A«, v katero so slučajno prihajali gradnikovci in njihovi ranjenci.

Zgornji podatki, sklenjeni kmalu po osvoboditvi, govore, da je bilo pri teh napadih izgubljenih 146 ranjencev in bolniškega osebja, verjetno pa je to število nekaj večje. Skupno je bilo v Sloveniji več kot 100 bolniških postojank, v njih pa se je zdravilo blizu 20.000 ranjencev.

Napad na premično bolnišnico na Travnici gori

Ob kapitulaciji Italije je bila v ribniškem gradu časna dolinska bolnišnica, kjer so imeli poprej Italijani svojo vojaško bolnišnico. V njej se je zdravilo kakih 90 ranjencev iz bojev na Turjaku, v Grčaricah in na Mašunu ter kakih 200 bolnikov za parafusom (4. bataljon Tomšičeve brigade). Ko so se nemške enote bližale od Kočevske proti Ribnici, je bila bolnišnica evakuirana v Gorenjski Snežnik. Zaostali pa so pozneje sprejeti ranjenci v bolniški sprejemnici, ki je bila v Bukovici pri Ribnici na Dolenjskem. Tu so bili tudi zdravniki dr. Franja Bojčeva, dr. Pavla Jerinova, dr. Rojc in dr. Brumen. Prav pred prihodom Nemcev v Ribnico se je bolnišnica umaknila v Dane in nato v Kot, iz Kota pa v gozd. Prepričana je bila sama sebi, ker so se bile takrat iz Ribnice umaknile že vse enote in tako tudi sanitetni oddelek Glavnega štaba NOV in POS. Tako bolnišnica ni bila zavarovana in ni imela zvez z enotami. Z bolnišnico so se umikali prvi trije navedeni zdravniki, bolničarki Pavla in Slavica, intendant inž. Janez Bojce, oče in mati Rančigaj, rekonvalescent medicincev Marjan Pakiž, Boris Rančigaj, ranjenici Bruno in Jože ter Bogo Pagliaruzzi-Murat. Ranjence sta vozila Miklič in Klun iz Bukovice.

Prvo noč v gozdu je bolnišnica prebila že v gozdu in se naslednji dan pomaknila globlje v Travnico goro ter se ustalila v kotlinici v strmem bregu na Ostrem vrhu, vendar daleč od gozdne ceste. Ofenziva je zajela vse gozdove v Travnici gori in grmelno je neprestano. V tem negotovem položaju naj bi rešila bolnišnico le stroga konspiracija. Taka navodila je dal tudi sanitetni referent Glavnega štaba, s katerim je bolnišnica v gozdu slučajno prišla v stik. Ni čudno, da so nemške enote, si so v strelcih česale to področje, našle na bolniš-

nico. Z Nemci so bili namreč slovenski domobranci. Ti so bili dobri vodniki sovražniku, ki je prvič preiskoval to zemljišče.

V trenutni zmedbi ob napadu sta se skušala umakniti Janez Bojce in Marjan Pakiž. Pohitela sta proti vrhu. Tam pa ju je čakal ostrostrelec in ju smrtno zadel. Tudi dr. Rojcu so svignile kroglice nad glavo. Približal se mu je Nemec-ostrostrelec in mu dejal, da mu poklanja življenje, ker ga ni zadel s prvimi strelci. Voznika sta se skrila v goščavi dalje od ranjencev ter ju Nemci niso zajeli.

V naglici so Nemci zažgali hrano, zdravila, obvezila, zmetali so v ogenj instrumente ter zaukazali premik. Prijeli smo za nosila, da bi nosili ranjence s seboj, vendar nam tega niso dovolili in so ranjenca Bruna in Jožeta ubili na mestu, ranjenec Murat pa je mukoma stopil v kolono in krenil z nami. V naglem pohodu so Nemci hajkali vse do večera, ko so nas na Vagovki postavili v zbor z drugimi ujetniki. Največ je bilo med njimi civilov in borcev ljubljanske brigade. Tisto noč so nas zaprli na sodnijo v Ribnici. Razveselili smo se dr. Oražma, ki nas je obiskal z dobrotami hrane in napitka. Kaj kmalu nato so pripeljali za borca v zapor še civilne obleke.

Na srečo smo bili tedaj za Nemce le številke. Zato so nas v Kočevju (v taborišču), potem pa v kasarni na Reki le preštevili, potem pa so nas v živinskih vagonih prepeljali prek Istre v Trst. Na srečo transportov niso spremljali slovenski domobranci in ni nihče raziskoval usod zajetih. Tako se je bilo mogoče partizanom pri raznih preštevanih pomešati med civiliste.

Zapori v silosu pri kolodvoru v Trstu so bili polni steklenic in podgan. Zenske smo kaj kmalu organizirale dežurstvo za odganjanje golazni, dr. Rojc pa je bil sam pri nekem steburu. Bil je bos, zakaj čevlji so mu bili pretesni, ker mu je nemški vojak že v gozdu snel odlične gojzarice. Od dr. Rojca so zahtevali, da stopi k domobrancem in sodeluje z Nemci, kar pa je zavestno odbil. Poslali so ga v taborišče.

Transportu žensk in starejših ljudi iz silosa je bilo odrejeno, da krene v Ljubljano. Zdravnicama dr. Pavli Jerina in dr. Franji Bojce je uspelo izmakniti se iz transporta in prek Postojne, Cernič ter Gorice priti v štab 9. korpusa. Mnogo žensk so iz Ljubljane odpeljali v taborišča. Bolničarka Pavla Bojce je bila ubita nekje v Ljubljani. Janeza Bojca, medicincev Marjana Pakiža in študenta Borisa Rančigaja pa so našli mrtve čez mesec dni v Ostrem vrhu. Te zle vesti sva zvedeli s Franjo na Primorskem šele po novem letu.

DR. PAVLA JERINA-LAH

fotografija z vprašajem

Na hrbtni strani fotografije, ki jo objavljamo danes, piše: »Štab Vojkove brigade. Kje in kdaj?« Nekdanje vojkovce naprošamo, da nam sporočijo, kje, blizu katerega kraja je fotografija nastala, kdo jo je posnel, kdaj (približen datum) in ob kakšni priložnosti je nastala, ter imena, priimke, parizanska imena in funkcije tovarišev, ki jih boste prepoznali.

VELIK VEČERNI MITING

(Nadaljevanje s 3. strani)

ra. Bojeval se je za pravične meje in hkrati za konstruktivno, enakopravnost temelječe sodelovanje med jugoslovanskimi ter italijanskimi narodom.

Ze po svojem nastanku in osnovni funkciji je bil IX. korpus usmerjen v najširše sodelovanje z vsemi naprednimi demokratičnimi silami v Italiji, Avstriji in v svetu, proti vsem oblikam nacionalistične ozkosti in šovinizma — je med drugim poudaril v svojem govoru tovariš Sergej Kraigher. Ta korpus je odigral pomembno vlogo v organiziranju protifašističnega boja slovenskih in italijanskih delavcev v Trstu. Prav v teh najtežjih trenutkih se je pokazalo, da si interesi delovnih ljudi raznih narodnosti ne morejo biti nasprotni — še več, da je njihov skupni interes, da se onemogočijo in likvidirajo sile, ki vnašajo razdor med narode na tem ozemlju, da se za vselej izkoreninijo vse oblike šovinizma, nacizma in fašizma.

Iz govora tovariša Kraigherja je najbolj presunljivo izzvenela misel, povezana z bojem arabskih narodov, zlasti z bojem Palestincev. Ko po svojih močeh spremljamo njihov boj ter mu po svojih močeh pomagamo, si ne moremo kaj, da se ne bi ob usodi arab-

skih narodov in še posebej Palestincev zamislili, kakšna bi bila naša usoda, če se ne bi bili že med dvema vojnama pripravljali na naš revolucionarni boj!

Tovariš Kraigher je povezal svoje misli s sedanjim političnim trenutkom doma in po svetu. Med drugim je dejal, da si Jugoslavija tako kakor druge nevezane države ter resnično miroljubne sile na svetu neprestano prizadevajo za utrjevanje mednarodne varnosti in enakopravnega sodelovanja pri reševanju spornih vprašanj v okviru OZN. Toda mednarodna varnost in svobodna prihodnost ni nikomur poklonjena. Toliko je je, kolikor si sam močan in orientiran v današnjih dogajanjih ter kolikor zvestih zaveznikov si si pridobil s svojo požrtvovalnostjo in principialnostjo.

Mitingu v Lipici so prisostvovali najvišje politične osebnosti Slovenije s predsednikom CK ZKS Francem Popitom na čelu ter mnogi vojaški in politični funkcionarji IX. korpusa pa delegacije vojaških in mladinskih enot, ki nosijo imena enot IX. korpusa, župani primorskih in gorenjskih občin ter župani nekaterih slovenskih občin iz zamejstva in predstavniki ANPI vseh treh obmejnih pokrajin.

F. S.

V spomin tisočem izgnancem

V Sentvidu nad Ljubljano so 16. decembra na steni vojašnice »Borisa Kidriča« odkrili spominsko ploščo v spomin tisočim Slovincem, ki so jih nemški okupatorji zganjali v zbirno taborišče, da so jih izganjali v Srbijo, na Hrvaško, v Bosno in v Nemčijo. Ob tej priložnosti je na slovesnosti spregovoril dr. Tone Ferenc, zgodovinar, pisec nekaterih pomembnih zgodovinskih del o naši narodnoosvobodilni vojni.

Govornik je dejal, da je bila fašistična okupacija najhujša nesreča, ki je mogla zadeti slovenski narod. »Vsa tako imenovana krivda tega naroda pa je bila v tem, da so se njegovi predniki pred tisoč tristo leti naselili na tej prelepi zemlji in da so se njegovi očetje pred več kot sto leti zavedeli svoje narodne samobitnosti in s tem postali za napadalni nemški imperializem ovira pri njegovem prodiranju na jugovzhod. Okupatorji, ki so spomladi 1941 razkosali in zasedli Slovenijo, so slovenski narod zapisali smrti... Niti malo niso dvomili, da bodo uresničili svoje zločinske, genocidne načrte...«

Govornik je povedal, kakšni so bili pravzaprav ti strahotni načrti: »Strateški načrt nemškega okupatorja za uničenje slovenskega naroda je bil zelo velikopotezen in je imel tri poglavitne sestavine: množičen izgon okrog 220 000 do 260 000 Slovincem; načrtno naselitev kar največjega števila Nemcev na slovenski zemlji in hitro ter popolno pomenenje tistih Slovincem, ki bi jih vsaj nekaj časa še pustili na njihovi zemlji. Sicer pa imamo nekaj podatkov, da bi nemški fašisti, če bi zmagali v drugi svetovni vojni, izgnali vse Slovence v vzhodno Evropo...«

Pri uresničevanju svojega zločinskega načrta je nemški okupator udaril najprej po komunistih in izobražencih. Z njihovo odstranitvijo je hotel obglaviti slovenski narod. V zadnjih letih smo prišli do podatkov, da so fašistični zločinci celo preudarjali o tem, da bi slovensko izobraženstvo kar pobili, kakor so to storili s poljskim na nekaterih poljskih področjih. To pa ni bilo mogoče, zato so sklenili, da ga bodo izgnali v Srbijo. Med večjimi taborišči, ki so jih takrat ustanovili, da bi v njih zbirali izgnance, preden bi jih izgnali v tujino, je bilo tu tudi zbirno taborišče v Sentvidu. Po številu ljudi, ki so morali skozenj na trnovo pot v izgnanstvo — izgnancev je bilo nad štiri tisoč — je bilo to tretje največje taborišče na Slovenskem, a je obstajalo najdlje. Ustanovili so ga v drugi polovici maja 1941. Vanj so pripeljali tudi tiste ljudi, ki so jih imeli zaprte v Begunjah. Taborišče v Sentvidu je bilo do začetka leta 1943, ko so pripravili drugo taborišče v Goričanah pri Medvodah.

Sentviško taborišče je ostalo v žalostnem spominu nad štiri tisoč naših ljudi z Gorenjskega in iz Mežiške doline. V njem sicer ni bilo plinskih celic in krematorija, toda izgnanci niso pretrpeli nič manj poniževanj in duševnih muk kot v koncentracijskih taboriščih...

V začetku julija 1941 so odpeljali iz taborišča v Srbijo okrog 2300 izgnancev. Ko so jih peljali skozi Ljubljano, so Ljubljancani kljub pozni nočni uri pohiteli na železniško postajo, da so se poslovili od njih. Pod vodstvom Osvobodilne fronte so glasno izražali ogorčenje proti okupatorjevim zločinom nad slovenskim narodom... Te demonstracije so pokazale, da okupatorjeve meje, ki so sicer razkosale slovensko narodno ozemlje, niso mogle razbiti zavesti o usodni povezanosti vsega narodnega telesa; bile pa so tudi prvi znanilec bližajočega se začetka vsenarodnega upora proti okupatorjem, boja za narodno osvoboditev in socialni napredek...

Komaj je minilo nekaj dni, odkar je nemški okupator odposlal prvih pet transportov izgnancev iz Sentvida, že je prav v bližini tega kraja vzplamtel ogenj upora proti fašističnim okupatorjem. Dokazano je, da se je nemški okupator moral odpovedati nadaljnjemu množičnemu izganjanju Slovincem zaradi vstaje slovenskega naroda in tudi drugih jugoslovanskih narodov. Tako so spodleteli njegovi načrti.

Tedaj je taborišče v Sentvidu postalo poslednja postaja v domovini okrog dva tisoč ljudi, ki jih je nemški okupator leta 1942 izgnal v Nemčijo kot svoje partizane, ubitih talcev in pogorelece požganih ter z zemljo zravnanih vasi na Gorenjskem. Po svetu je še premalo znano, da je samo leta 1942 na Gorenjskem enajst vasi doživelo usodo čeških Lidic...

Slovenski izgnanci so bili ves čas močno povezani z bojujočo se domovino in so se v izgnanstvu pridružili v narodnoosvobodilnem boju. Večina izgnancev ni nikdar izgubila vere v osvoboditev in prerojenje svojega naroda.

Knjiga Jožeta Vidica **ZLOČIN PRI LENARTU** je dosegla na knjižnem trgu izjemen uspeh, saj je bila naklada kmalu po natisu razprodana. Zavod Borec bo knjigo ponatisnil po novem letu. Knjiga obsega 523 strani in je v njej 126 fotografij; cena 160 dinarjev. Vsi, ki jo želijo naročiti, naj izpolnijo naročilnico in pošljejo na naslov: Zavod Borec, 61000 Ljubljana, Beethovnova 10. Knjigo bodo dobili po pošti, plačali pa po želji v enem ali treh obrokih v 90 dneh po prevzemu.

Naročam knjigo **ZLOČIN PRI LENARTU**

Ime in priimek _____

točen naslov _____

Knjigo bom plačal (a) v 90 dneh v treh (ali enem) obroku po prevzemu.

Medicinci, padli v NOB

Marjan Rudolf

Rodil se je 10. maja 1926 v Ptuj, kjer je dokončal gimnazijo do petega razreda. Poleti 1941 je bil skupaj s starši izgnan v Srbijo. Živel so v Vrnjački banji, kjer je končal gimnazijo v šolskem letu 1943—44. Vpisal se je na medicinsko fakulteto v Beogradu ter še iste jeseni (leta 1944) vstopil v NOV in se bojeval na Sremski fronti. Bil je mitraljezec. Padel je pri Opatovcu 17. januarja 1945.

Popravki in dopolnitve

TV—15 je v letih 1972 in 1973 objavljala kratke življenjepise o slovenskih zdravnikih in medicincih, padlih v NOB. Sekcija za partizansko zdravstvo Slovenskega zdravniškega društva, ki je zbrala te podatke, in TV—15 sta prejela dodatne podatke, posebno o tem, kako so bili pogubljeni. Vsem se najlepše zahvaljujemo za sodelovanje. Tako smo bili opozorjeni, da so bile med slovenskimi medicinci še tri žrtve: Ro-

žič, Glaesener in Rudolf, katerih življenjepise s fotografijami smo objavili v zadnjih treh številkah TV—15 (zaključno z današnjo). V nadaljevanju popravljamo ali dopolnjujemo sledeče podatke:

Dr. Marinič iz Maribora je bil zaprt v Mariboru leta 1941 in odpeljan v taborišče Rajhenburg in nato preganjan v Slavonko Požego. Medicinac Leo Adamič je bil rojen 5. maja 1921 in ne 5. februarja 1921, kot smo zapisali v 44. številki. Zorko Kovačič-Miloš je bil rojen 24. novembra 1919 in ne 20. novembra 1918, kot smo zapisali v 3. številki. Padlemu medicincu Zajcu ni bilo ime Jože, temveč Lojze (Alojz), roditelj pa se je 15. junija 1919 in ne 24. februarja 1922, kot je bilo objavljeno v 34. številki TV—15.

Prosimo še sorodnike padlih medicincev Mira Bagarja, Janka Arnska, Danila Ferencaka, Martina Hanca, Emila Strausa in Jožeta Tovornika, da nam javijo svoje naslove, da bi o teh padlih lahko dobili še dopolnilne podatke! Opozorjamo tudi na imeni Franc Keh in Marjan Rakič, ki se pojavljajo v nekaterih dokumentih iz NOB, da so bili medicinci, a nismo o njih mogli najti nobenih drugih podatkov.

Sekcija za partizansko zdravstvo Slovenskega zdravniškega društva, Ljubljana (61000), Komenskega 4, telefon 323-469.

FRANCE SLOKAN:

STARA PRAVDA

Cela desetletja se je vleklo trenje med ptujskim minoritskim samostanom in njegovimi podložniki. Samostanska zemljiška gosposka je nalagala kmetom mnogo večjo tlako, kot je bila določena v urbarju. Ze leta 1649 je moral vmes poseči deželni knez, ki je izdal odlok, da morajo podložniki opravljati le tlako, ki je »v deželi običajna«. Leta 1658 pa so kmetje v Majšperku ubili gvardijana, ker jih je razkačil z goljufivim izterjevanjem vinske desetine. Nato je prišel nad kmete manjši vojaški oddelek, ki so ga kmetje napodili. V naslednjih letih so se kmetje pravdali proti samostanu. Medtem so v samostanski ječi ubili kmečkega voditelja Matijo Kovačiča in eden izmed bratrov je zažgal Kovačičev dom. Leta 1671 so se kmetje končno obrnili na samega cesarja, da bi »se izkazala pravica«. Vrstile so se komisije in končno so kmetom prebrali cesarski odlok — v slovenščini, kar je bil za tiste čase poseben dogodek. Cesar je v tem odluku velel menihom, naj bi tudi s svojim moralnim življenjem pokazali, da so božji služabniki. Davke pa bi naj tudi vestno pobirali, tako da bi kmetom potrjevali, kaj so kmetje že plačali. Tlako bi naj omejili na nekaj dni, do tri na teden. Menihi bi morali po cesarskem ukazi tudi vrniti kmetom globe, ki so jih izsilili od kmetov v zadnjih dvajsetih letih, in plačati stroške za sodišče. Cesarska komisija je nedvomno odkrila tudi marsikaj »zanimivega« v samostanski ječi, ker je cesar ukazal, da se mučenje jetnikov mora končati...

Teh nekaj skromnih podatkov o kmečkih uporih v sedemnajstem stoletju je bilo treba omeniti le kot dokaz,

da je bilo kmečko uporniško gibanje bolj ali manj nepretirano v vseh stoletjih zadnjega poltisočletja, čeprav navadno prevladuje mnenje, da so bili posamezni kmečki upori nekakšni izredni (in zato toliko bolj značilni) dogodki, kot posledica nekakšnih izjemnih vzrokov.

28

Tudi vzrok velikega tako imenovanega tolminskega upora leta 1713 bi lahko najkrajše opredelili: upor se je rodil iz odpora proti surovemu izkoriščanju. Kmet je zmeraj bolela vsaka krivičnost; izkoriščanje kot krivico pa je začutil vselej, ko mu je gosposka naložila še večja ali nova bremena. Med razvojem denarnega gospodarstva in nastajanjem močnejše državne oblasti absolutističnega cesarstva so dajatve v naravi ali v delu (tlaki) postopno spreminjali v davek, ki ga je bilo treba »odrajtati« v denarju. Vsaka nova denarna dajatev, čeprav je bila kot podložniška obveznost sicer stara in je le dobila novo obliko, je bila za podložnika kot novo breme ali navadno vselej težje od prejšnjega. Dejansko so oblastniki pri spremembi dajatve v naravi v denarno vrednost vselej rajši ogoljufali podložnike, kakor pa se »uračunali« v svojo škodo. Kmet je težje plačeval dajatve v denarju že zaradi tega, ker mu gotovina ni bila nikdar lahko dosegljiva. Zato je navadno laže plačeval s pridelki ali z živino itd. kakor pa z denarjem.

V obdobju tolminskega upora je bilo denarno gospodarstvo že razmeroma precej razvito. To je pomnilo, da je zemljiška gosposka kazala že močen pohlep po denarju in zato čedalje bolj izkoriščala podložnike. Leta 1698 so v avstrijskih deželah uvedli davek na meso, ki so ga plačevali kot nekakšen prometni davek na mitnicah in bi ga lahko imenovali »užitninov«. Kmalu potem, leta 1705, pa je bil uveden še splošni davek (»užitninov«) na pijače. To je bilo prav v obdobju, ko je na Tolminskem vladala huda napetost med kmeti in tolminskim glavarjem grofom Coroninjem. Tedaj so Goriški (grofi) naložili na leto 7000 goldinarjev užitnine na vino in 5000 goldinarjev na meso. Davke so v starih časih dajali v zakup izterjevalcem, ki so imeli dobro spodbudo, da so toliko bolj neusmiljeno pritiskali na davkoplačevalce, vsekakor navadno bolj vneto, kot pa bi to počenjali državni davkarji ali biriki. Na

Goriškem je imel izterjavo davkov v zakupu Jakob Bandel. Potrudil se je, tako da je že v štirih letih obogatel. Davki in rubežni so bili tedaj prava »šiba božja«, za ljudi, ko so jih preganjale še druge nesreče, ki jih je »pošiljal bog«, kakor so tedaj imenovali »višjo silo«. Proti slabim letinam so bili ljudje brez moči. Povrh vsega je živalska kuga razredčila črede govedi in sosedna beneška republika je ob kugi zaprla svoje meje, tako da je zamrla trgovina.

Tolminski upor je torej izbruhnil v zelo hudih časih na Tolminskem. Ime »tolminski« pa ni najprimernejše, saj se je upor razširil daleč po Goriškem in segel je celo na Kranjsko.

Sprva je bil na čelu upornih Tolmincev Stefan Golja s Kneže. Ko so se pritoževali proti tolminskemu glavarju, je Golja vodil kmečke odposlance na Dunaj. Ta pot je bila nesrečna za vse odposlance; skoraj vse so zaprli, a Golji se je posrečilo pobegniti. Nato so mu zaplenili kmetijo.

Kmetje niso, kajpak, navdušeno plačevali davka, izterjevalec Bandel pa je bil nestrpen. Upornost med kmeti je naraščala. Iz listin vidimo, da so upor pripravljali Ivan Miklavčič (po domače Gradnik), Gregor Kobal, Lovrenc Kragulj, Martin Munih in drugi. Uporniško gibanje je zajelo območje ob Mostu na Soči, nato pa še navzgor do Kobarida, pa tudi v drugih smereh. Upor je izbruhnil, ko je kmete spet razdražil Bandel. Ta je marca 1713 dal v Gorici zapreti nekaj Tolmincev in jim zaplenil blago, žito in sol, ki so ga tvorili tja. Tako je hotel kmete prisiliti, da bi plačali zaostanke. Tolminci so potem 27. marca prišli »plačevati« v Gorico; bilo jih je okrog 500. Prišli so reševati iz zapor domačine. Glavar Coronini je zvedel za namene Tolmincev, češ da hočejo obratovati z Bandelom. Srečal jih je v Solkanu in jih skušal zlepa zavriniti. Toda naletel je slabo. Podvizal se je v Gorico in nemudoma sporočil namestniku deželnega glavarja Strassoldu, da se mestu bližajo uporniki. Strassoldo se tudi ni obotavljal. Poslal je proti kmetom četo mušketirjev in dragoncev. Vojaštvo je kmete zaustavilo v Solkanu. Strassoldo je nagovarjal kmete, naj se vrnejo, ko pa se niso zmenili zanj, je zapovedal vojaštvu, naj

Nadaljevanje na 6. strani

30-letnica smrti Mirana Cizlja

Predvojni mariborski skojec Miran Cizelj se je rodil leta 1915 v Gradcu. Cizljevi so se po prvi svetovni vojni preselili v Maribor. Miran je našel pot med napredno mladino. V obdobju med obema vojnama se je hitro razvijal v vrhunskega, vsestranskega športnika. Bil je izvrsten jadralni letalec. Uveljavil pa se je tudi med nogometiški, plezalci in alpinisti. Bil je državni prvak v alpskih smučarskih strokah, dalje stalni član državne odbojarske reprezentance in slovenski prvak med skalci v vodi. Zato je razumljivo, da se je po maturi odločil za študij športa in telesne vzgoje v Beogradu. Vse izpite je opravil s lahkoto. Preden pa je opravil izpit za profesorja športa in telesne vzgoje, je okupator zasedel domovino.

Miran se je po okupaciji vrnil iz Beograda in se takoj umaknil v ilegalo. Vneto je deloval v osvobodilnem gibanju do novembra 1943, ko se je pred gestapovskimi kremplji umaknil k partizanom. Stopil je v 3. kranjsko partizansko četo, ki je bila tedaj na Storiču. Postal je operativni oficir. Po nenehnih pohodih in hudih naporih je januarja 1944 hudo zbolel za pljučnico. Zdravil se je na domačiji na Vetrnem nad

Gozdom nad Golnikom. Verjetno po izdaji ga je tam izsledila nemška patrulja. Še preden pa je padel v kremplje gestapovskim rabljem, si je 18. januarja 1944 — komaj devetindvajsetleten — vzel življenje.

Borci 3. kranjske čete, mnogi ilegalci in številni planinci, alpinisti hranijo nanj spomin globoko v srcih. Po vojni so na kopališču na Mariborskem otoku imenovali po Cizlju skakalni stolp. Na zahodnem Pohorju, ob Ribniški koči, pa pospešeno urejujejo poletno in zimsko rekreacijsko središče v spomin na junaka. Na Vetrnem, kjer se je Cizelj zdravil, so mu tovariši in prijatelji 25. junija 1950 vzdali spominsko ploščo. Pod mogočnimi stenami martuljske skupine, na Peči, pa so mu plezalci in alpinisti 30. julija 1950 postavili veličasten spomenik. Po Miranu Cizlju se imenujejo številne plezalne smeri v naših najvišjih in najtežavnejših stenah, v severni triglavski steni in v devetsto metrov visoki steni Spika.

Prav je, da se Mirana Cizlja spomnimo ob tridesetletnici njegove smrti; obiskali bomo vas Vetrno nad Golnikom ali pa položiti cvetje pri Cizjevem spomeniku na Martuljku.

UROŠ ZUPANČIČ

Kočevje zmagalo

Športno društvo Invalid »Heroj Silni« iz Kočevja je priredilo 23. 12. 1973 tradicionalni šesterboj v kegljanju v borbenih partijah v počastitev 30-letnice Kočevskega zboru odposlancev. Sodelovale so športne ekipe: Crnomelj, Zagorje, Dolžale, Ljubljana in prireditelj z dvema ekipama. Igralci iz Kočevja in Ljubljane so bili zelo izenačeni, vendar so Kočevjarji to pot zaslužno zmagali. Podrli so rekordno število 481 kegljev. Ljubljancani so zasedli drugo mesto s 478 kegljev. Sledijo: Crnomelj s 415, Kočevje II 401, Zagorje 389 in Domžale s 386 podrtimi keglji.

Predsednik VVI Tone Novak in podpredsednik ZZB NOV Jože Zagar sta pozdravila vse prisotne športnike — invalide in jim za-

želela, da bi se v Kočevju počutili kar najboljše, med drugim sta dejala, da bi se tradicionalno tekmovanje, ki je povezano s slovensko zgodovino še nadalje krepilo v športni rekreaciji.

Zmagovalna ekipa iz Kočevja je prejela od Zveze združenj borcev Kočevje okusno izdelan pokal. Trije najboljši kegljači Sušnik in Rački, oba iz Kočevja, in Vidmar iz Ljubljane pa so prejeli praktična darila.

Najstarejši športnik in pobudnik invalidskega športa Karl Levstik iz Kočevja je prejel jubilejno plaketo ob 20. letnici telesne kulture invalidov Jugoslavije za svoje uspehe na področju športne rekreacije.

VINKO BOVCON

NA STOL — OB 100-LETNICI PLANINSTVA

Februarja 1974 bo že deveti zimski spominski pohod na Stol s proslavo velike bitke štiridesetih prvoborcev jeseniške (Cankarjeve) čete 20. februarja 1942. To bo tudi uvodna prireditev v proslavo stoletnice jugoslovanskega planinstva (1874—1974).

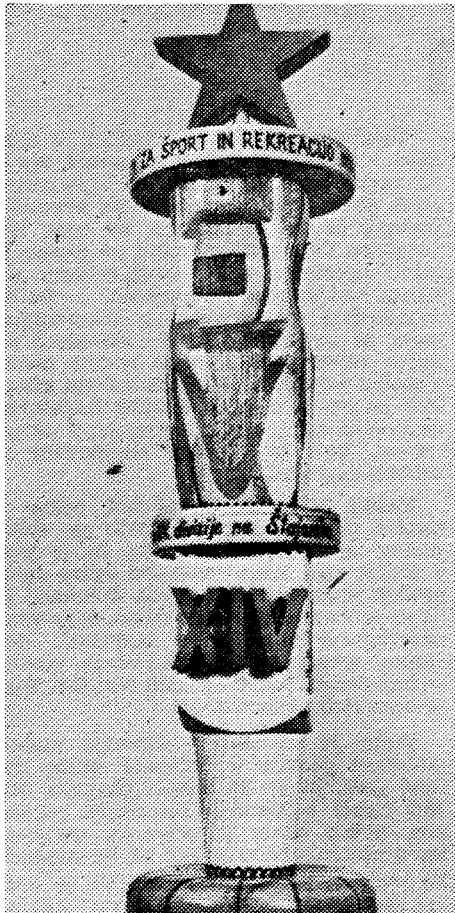
Dosedanjih osmih pohodov na Stol od leta 1962 se je doslej udeležilo nad 2500 vnetih ljubiteljev gorskega sveta. Prihajali so skorajda iz vse Slovenije. Med udeleženci je bilo zlasti veliko tabornikov, planincev, lovcev, visokogorskih smučarjev itd.

Po letošnjih pripravah, ki so se začele dovolj zgodaj ter so se na široko razpredle,

lahko pričakujemo, da bo deveti pohod presegel po udeležbi vse dosedanje. Borčevske in planinske organizacije so se odločile, da bo pohod 24. februarja (nedelja). Planinski društvi Javornik, Koroška Bela in Radovljica, ki oskrbujeta Valvasorjev dom pod Stolum in Prešernovo koč na Stolu, sta se zavzela, da bosta kar najbolje opravili svojo nalogo. Planinci, plezalci, alpinisti z gorskimi reševalci z Jesenic in iz drugih organizacij pa bodo utrli in zavarovali pot na Stol.

U. Z.

Prehodni pokal 14. divizije

Prehodni pokal, ki so ga osvojili športniki iz Celja.

Športno društvo Invalid iz Slovenjegra Gradca je priredilo osmi tradicionalni četverboj v počastitev 30-letnice pohoda XIV. divizije na Štajersko. Tega srečanja so se udeležili vojaški vojni invalidi športniki iz Maribora, Slovenjegra Gradca, Celja in Ljubljane. Nastopili so v kegljanju, šahu in streljanju po kategorijah invalidnosti.

Športniki invalidi iz Celja so tokrat osvojili prvo mesto. Sledijo Slovenj Gradec, Ljubljana in Maribor.

V kegljanju je nastopilo po pet kegljačev. Ekipa iz Celja je dosegla 2487 podrtih kegljev, Ljubljana 2457, Maribor 2446 in Slovenj Gradec 2445 podrtih kegljev.

V streljanju so nastopili po trije strelci. Od 600 možnih krogov je ekipa iz Slovenjegra Gradca dosegla 493 krogov. Ljubljana 488, Celje 457 in Maribor 362.

Sklepno kosilo in podelitev pokalov ter praktičnih daril je bilo v restavraciji Korotan. Predsednik športnega društva iz Slovenjegra Gradca Stane Butolen je pozdravil prisotne športnike in izrazil željo, da bi tudi v prihodnje prirejali to športno srečanje vseh štirih ekip.

Predsednik ZSRI Slovenije Stane Lavrič, ki je udeleženec pohoda 14. divizije na Štajersko, je med drugim dejal: »Sestega januarja 1944 se je naša divizija zbrala na Suhorju v Beli Krajini. Od takratnih 1112 borcev te slavne divizije, nas je danes živih le še 442. Ta slavni zgodovinski pohod 14. divizije je druga Sutjeska.« — Nato je predsednik Stane Lavrič izročil predsedniku iz Celja Lojzetu Piškurju prehodni pokal, ki ponazarja pohod 14. divizije. Stane Butolen pa je podaril najboljšim športnikom praktična darila in pokale.

Da je organizacija tega tradicionalnega četverboja uspela, gre zahvala predsedniku Stanetu Butolenu in njegovim sodelavcem iz Slovenjegra Gradca. VINKO BOVCON

Partizanska knjiga vam za novo leto priporoča svoje najnovejše slikanice iz zbirke LASTOVKE.

Doslej so izšle:

Pravljica o Vanču, Ivan Potrč	cena 15,00 din
Dolga pot, Kristina Brenkova	cena 15,00 din
Zajček gre na luno, Svetlana Makarovič	cena 25,00 din

Pred izidom sta:

Košček kruha, Venceslav Winkler in Gregec Kobilica, Branka Jurca	cena 15,00 din
	cena 15,00 din

Za šolarje priporočamo nadaljevanje priljubljene izbirke MATJAZEVA KNJIŽNICA:

Siva družina, Ivan Ferlež	cena 32,50 din
Mornar na kolesu, Leopold Suhodolčan	cena 24,00 din
Goldenbruk in Sanj, Tomo Rebolj	cena 25,00 din
Udarina brigada, Anton Ingolič	cena 35,00 din

Naročila sprejema Partizanska knjiga, Trg revolucije 13.

Nadaljevanje s 5. strani

napade. Dragonci so se zapodili na množico kmetov, ki se pač niso mogli braniti vojaško. Večina kmetov se je razkropila, petindvajset pa so jih ujeli. Zaprli so jih v goriškem gradu. Vojaštvo je potem še stražilo v solkan-skem klanu, ker se je Strassoldo bal močnejšega napada Tolmincev. Mož pa se je hudo uračunal. Prihodnji dan so se namreč brambovci, ki bi naj pri Solkanu branili Gorico pred uporniki — pridružili upornikom. Nenadno, kar sredi dneva, 28. marca, je prikorakala mogočna kmečka vojska v Gorico. Vsi so bili oboroženi, a zelo različno, kar je pač kdo imel — če ne drugega, pa gorjačo. Vendar pa so imeli nekateri tudi puške, meče ali sablje. Uporniki so pred hišo namestnika deželnega glavarja odločno zahtevali, naj izpusti zaprte kmete. Ta pa je takoj naročil poveljniku, naj se meščani oborožijo in nastopijo proti upornikom. Ukaza ni bilo mogoče izpolniti, ker je bilo orožje spravljeno v gradu, grad pa odrezan od mesta. Tako so se začela pogajanja z uporniki. Oblastniki so skušali zlepa odpraviti kmete, češ, naj bi izročili svojo pritožbo glavarjevemu namestniku, da bi o sporu odločil sam cesar.

Kmetje se niso dali odpraviti z obljubami. Jasno so povedali, da bo v mesto prišlo, če bo treba, še dvajset tisoč kmetov in da bodo vse razdejali, če jim gosposka ne bo ustregla. Strassoldo je privolil, da bo izpustil kmete, ki jih je dal zapreti Bandel, ugovarjal pa je, da bi »kar tako« odpuštil tistim jetnikom, ki so se prejšnji dan tako nespoštljivo vedli pred njim, češ da so se obregali kar s klobuki na glavi!

Kmečko odposlanstvo, ki se je pogajalo s Strassoldom, je začelo že popuščati, ko so prihiteli v Gorico še številni kmetje kanalskega gospostva. Zdaj so se uporniki čutili dovolj močne, da so lahko narekovali svoje zahteve. Nikakor niso bili zadovoljni le s tem, kar so zahtevali še malo pred tem. Odločno so terjali, da jih gospoda oprosti vseh davščin, ki jih je tako neusmiljeno izterjal Bandel. Uporniki so naskočili davkarjevo hišo, razbili vse, kar jim je prišlo pod roke, po nekaterih premičninah pa so tudi posegli in jih odnesli.

Strassoldu so se tudi tresle hlačice, a se mu je posrečilo pobegniti v grad. Vendar se je potem iz strahu,

da bi uporniki ne obračunali še s kakšno gospodo v mestu, ko so se že odpravili, da bi razdejali hišo grofa Thurna, premislili in se začel spet pogajati s kmeti. Zvečer je tudi naročil, naj vse jetnike izpustijo, ko so se kmetje zavezali, da se bodo razšli iz mesta. Vendar vsi niso bili tako miroljubni. Nekateri je bilo stežka odvrniti, da niso razdejali še Thurnove hiše. Zahtevali pa so tudi, naj bi jim oblastniki pismeno potrdili, da so prosti vseh davščin in jim izročili Bandela. Po pregovarjanju pa so vendar privolili, da zadeve ne bodo gnali na nož, a s pogojem, da jim Bandel ne bo več rubil in plenil premoženja ter ne izterjeval prav nič več, kakor je določeno s cesarskimi odloki.

Večina kmetov se je razšla, a nekaj jih je ostalo v mestu. Prihodnji dan pa so se že oborožili goriški meščani. V Gorico je prihitelo tudi nekaj sto vojakov.

Uporniki pa bi radi še z marsikom obračunali. Ko so se vračali iz Gorice, se jih je več sto napotilo v Števerjan. Tam so potem razdejali hišo barona Tacca.

Tolminski upor se nedvomno ni razplamtel zgolj zaradi davkarja Bandela. Trpljenje ljudi je bilo prehudo, tako da je bila dovolj že sama iskrica, pa je zagorelo na širšem področju. Zato so kmetje tudi skoraj hkrati medtem, ko so uporniki zasedli Gorico, v Kobariču naskočili mitnico. To je bilo 28. marca. Uporniki so zahtevali pismeno potrdilo, da poslej ne bo več nihče terjati novih mitnin (užitnin). Mitničar je bil dovolj prestrašen, da je kmetom ustregel s takšno pisarijo, ki pa je bila seveda pred oblastjo brez vsake veljave.

Kazalo je, da so uporniki že zmagali ali da so dosegli, kar je bilo najnujnejše. Spomniti pa se je treba, da se je tolminski upor začel spomladi, prav v obdobju največjega dela v vinogradih, na njivah in vrtovih. Kmetje so se posvetili svojemu delu. Pomirili so se tudi goriški stanovi. Poročali so cesarju, da ne bodo več potrebovali vojaštva v obrambo pred uporniki. Vendar so se uštel.

Ze čez kakšen mesec dni se je zganila prostrana dežela. Kazalo je, da se je tokrat začel dobro organiziran upor, ki so ga vodili Tolminci.

Konec aprila so kanalski podložniki zasedli mitnico v Kanalu, pregnali mitničarja in mu zasegli premoženje. Uradne knjige so raztrgali in odnesli pečatnik. Potem je

prišla na vrsto mitnica v Ročinju kot ena tedaj najbolj osvojenih postojank tedanje oblasti, kakor so kmetje upravičeno gledali na vse tiste kraje, kjer so oblastniki izžemali iz njih krvavo prislužene krajcerje.

V Goriških Brdih so uporniki v Biljani napadli župnišče. Kaže, da so tedaj župnik marsikje odvrčali kmete od upora, česar organizirani uporniki niso mogli mirno pripuščati. Vendar so bili ponekod duhovniki na strani upornikov. Kmetom pa so se navdušeno pridružili tudi nekateri pripadniki drugih poklicev. Tako so bili na strani upornikov v Gorici drvarji, ki so bili sicer v cesarski službi.

V Rihemberku (Branik) je podnel uporniško gibanje ob koncu aprila »patent«, pravzaprav sporočilo, da se bodo poslej davčna bremena olajšala. Po tem sporočilu, ki so ga tja zanesli organizatorji upora, je bilo rečeno, da »se je gospod namestnik deželnega glavarja začel bati, da bi gorje ne postalo splošno; zato je mislil, da je treba objaviti patent, ki vsebuje na splošno: Namestnik v prihodnje ne bo več dovolil nobene zaplembe na zahtevo davčnega zakupnika Bandela, dokler ne bo njegovo veličanstvo odredilo drugače. Najvišjemu gospodu je tudi najponižneje prikazal, da ni mogoče obdržati davka, ki tako zelo presega moči dežele.«

»Patent« so razglasili po vsej deželi. Zgodovinar omenja, da je »patent« v Komnu razložil v slovenščini duhovnik Gregor Abram tako, kakor da bodo kmetje poslej prosti vseh novih bremen.

Rihemberški podložniki so potem poslali v Gorico k Strassoldu svoje odposlanstvo, da bi dobilo natančen potrjen prepis »patenta«. V odposlanstvu so bili kmetje iz več vasi. V Gorici pa so zvedeli, da cesar patenta še ni izdal in da je tisto besedilo le predlog za pravi patent. Odposlanci so se nato takoj pri Strassoldu pritožili pismeno proti svoji zemljiški gospodi.

Kaže, da so se kmetje povezali v kmečki zvezi po prvih uspešnih nastopih upornikov. Delovali so organizirano po določenih navodilih ter dogovorih. Tako so se člani kmečke zveze morali nemudoma zbrati na plat zvona.

Se nadaljuje

Z otvoritve razstave v domu borcev na Črnučah — med govorom predsednika občinske skupščine ing. Lasiča, ki stoji v sredini. Na levi Tone Svetina, na desni Stane Koman.

Skulptura vojne in atomske apokalipse

Gre za edinstven fenomen umetnosti: misli, ki je z njimi pisatelj Tone Svetina prepletel svoj vojni roman Ukano in ki so idejna osnova tega romana, se prelivajo v likovni izraz. Toda preliva jih nihče drug kot on sam, avtor Ukane, Tone Svetina. Pod njegov roko, sicer vajeno peresa, se jekleni drobci granat spreminjajo v skulpture, ki kljub svoji hladni nemoti govore naglas, spominjajo in opominjajo...

Da res veliko povedo, pričaja Svetinove uspele razstave, ki si jih ogleduje staro in mlado, delavci in intelektualci, mesto in vas.

Po uspehi razstavi Svetinovih del v cerkniškem Brestu se je ta razstava preselila v občino Ljubljana-Bežigrad, konkretnije v dom borcev na Črnučah. Organizirali so jo občinska zveza kulturno-prosvetnih organizacij in občinski odbor za varstvo spominskih obeležij NOB ter delovne organizacije Elma, Energoinvest in Opekarna Črnuče.

Otvoritev razstave je bila v petek dopoldne. Poleg predsednika občinske skupščine ing. Andreja Lasiča, ki je razstavo odprl, so bili na otvoritvi navzoči še predsednik občinskega odbora ZZB NOV Ljubljana-Bežigrad, Mirko Jerman, zastopniki bežigradskih šol, direktor Moderne galerije Zoran Kržišnik ter številni drugi kulturni delavci in predstavniki kulturnih ustanov.

Otvoritev razstave je bila povezana z delovanjem zvez kulturno-prosvetnih organizacij občine Ljubljana-Bežigrad. Leto je letos sprejela nov statut, se organizirala po delegatskih načelih ter se povezala z delovnimi organizacijami, šolami, krajevnimi skupnostmi in društvi — v skladu z novimi hotenji v naši kulturi. Na razstavi so bile podeljene prve listine o članstvu organizacij v ZKPO — zvezi kulturnoprosvetnih organizacij.

Slovesnost je vodil Stane Koman, ki mu je treba nedvomno priznati največ zaslug za razgibanje kulturno-prosvetno dejavnost s tematiko NOB in revolucije v bežigradski občini.

Slovesno vzdušje ob otvoritvi sta povzdignila zlasti moški oktet Gallus in dekliški sekstet glasbene šole Franca Šturma, iz ka-

terega je moč ob splošni ubranosti razpoznati nekaj obetajočih glasov, zlasti na krilu sopranov.

Vzdušje povezanosti svoje umetnosti z ljudstvom in s človeštvom sploh pa je ustvaril sam pisatelj-likovnik, Tone Svetina, z neposredno, vsakomur razumljivo interpretacijo svojih likovnih stvaritev. Po uvodni besedi je šel Svetina od kipa do kipa, navzoči pa so z živahnim zanimanjem sledili njegovi razlagi.

Omembe vredna je tudi Svetinova oprema likovnih stvaritev s smiselnimi maksimumi, ob katerih si oblikovalec laže predstavi njihov pomen in simbol.

Ustavimo se npr. ob kipu z naslovom Heraj, kjer je zapisano: SVET BO DRUGACEN TAKRAT, KO BODO LJUDJE LJUBILI HRABROST IN SPOSTOVALI CAST.

Nekaj posebnega je Svetinov Jetnik, pod katerim je zapisano: NAPRAVILI SO NAS ZA STEVILKE NA TEKOCEM TRAKU. Toda Jetnik, povezan z žico, »številka na tekočem traku«, ima namesto glave bombo. To simbolizira dinamičnost človeškega duha: čeprav te zvežejo z verigami in jeklenimi žicami — duha ti ne morejo zavezati, duh ostane živ in eksploziven. Človeški duh je neuničljiv, ni ga osvajač, ki bi ga lahko zatrl in vključil v spone!

Precej je tudi Svetinovih del, ki simbolizirajo absurdnost vojne, zlasti atomske, ki bi svet uničila in pahnila človeštvo v kame-no dobo. Pod kipom Vojna celjust je zapisano: VEO NO SO ODPRTI CELJUSTI VELIKEGA POHLEPA. In pod kipom Boga vojne: DEMONI ZLA NE POZNAJO STEZ USMILJENJA! SILA NASIH STRASTI JE SLEPA, KDOR SE NE VDA NAŠI VOLJI, GA BOMO UNICILI.

Toda ob Dušah ustrujenih se človeku le zbudi v srcu upanje: ZRTVE SO SEME ŽIVLJENJA...

Od kipa do kipa se obiskovalcu utrinjajo misli: globoke, boleče, prebujajoče.

Razstava 40 skulptur Toneta Svetine na Črnučah bo odprta vsak dan od 15. do 18. ure do 13. januarja 1974.

FRANCE SUSTERSIČ

TUJA FOLKLORA

V nedeljo, 30. decembra, ob 15.50 bo naša televizija prikazala folklorno bogastvo Argentine. Film je posnela zahodnonemška TV.

MLADI ZA MLADE

V ponedeljek, 31. decembra, ob 18.50 bodo mladi povedali svoje želje, ki naj bi se uresničile v prihodnjem letu. Oddajo so posneli v Radencih in tamkajšnji okolici.

V novo leto nas bo ljubljanska TV pospremila z narodnimi pesmi iz vse Slovenije, ki jih bo izvajal Koroški akademski oktet.

LJUDJE IN SLIKE

V sredo, dne 2. januarja, ob 18.40, bo oddaja, ki naj bi pomenila poskus, kako sprožiti razmišljanja o umetniških vrednotah med prepro-

stim ljudmi. V tem primeru je razmišljanje skrito v zgodbi o pri-ložnostni snailki, ki se zagleda v koledar z reprodukcijami naivcev.

MARKSIZEM

V sredo, 2. januarja, ob 19.00, bo na vrsti sedma oddaja iz cikla marksizem. V njej bo govora o ideji komunizma, o njenih osnovnih nosilcih in etapah njenega uresničevanja.

PO SLEDEH NAPREDKA

V četrtek, 3. januarja, ob 19.15, bo spet na vrsti oddaja, ki je priljubljena posebno pri mladih gledalcih. Odslej bo na sporedu vsak drugi četrtek ob istem času. Tokrat bo govora o domačih dosežkih na področju optike in elektronske signalizacije.

Pevski zbor »Stane Žagar« napreduje

Moški komorni pevski zbor KUD »Stane Žagar« v Kropi sestavljajo večinoma delavci tovarne vijakov »Plamen« in umetnoobrnega podjetja UKO. Sodelujejo pa tudi: dva upokojenca in po en kmet ter študent. Za vsako vajo ali nastop se zberejo iz petih vasi. Zbor nadaljuje stoletno pevsko tradicijo Kroke in njene okolice. Zdaj šteje 16 članov, vodi pa ga že dvanaajsto leto prof. Egidij Gašperšič.

Dejavnost zbora novembra je bila izredno živahna. Tako je zbor sodeloval pri snemanju televizijske oddaje z naslovom »Jelovski spomeniki NOB«. Oddaja je bila na sporedu za praznik dneva republike. Zasnova oddaje so bili spomeniki trem pionirjem, prvoborcem, herojem NOB: Stanetu Žagarju, Jožetu Gregorčiču in Lojzetu Kebetu. Spomenik Stanetu Žagarju in soborcem je na Srednji Dobravi. Od tam je zbor šel na Vodice, kjer so obudili spomin na ustanovitev jelovske čete in Cankarjevega bataljona. Potem so se spomnili dražgoške bitke, naka so obiskali Mošenjsko in Lipniško planino. Na Lipniški planini so počastili spomin prvih treh padlih borcev Cankarjevega bataljona in Jožeta Gregorčiča, komandanta 1. grupe odredov. Na Jamniku pa je Jan-ko Brce, nekdanji komandir kurirske postaje G 12, ob spomeniku Lojzetu Kebetu spregovoril o tem političnem delavcu in komisarju 1. grupe odredov. Oddaja se je končala v Kropi in gledalci so zvedeli, da je bil pred tridesetimi leti ustanovljen kropski pionirski bataljon »Jelovica« in da je večina članov pevskega zbora »Stane Žagar« izšla iz vrst takratnih pionirjev.

Zbor je v stalnih stikih z gorenjskimi železarji. Tovarna »Plamen« se je letos pridružila združenju slovenskih železarn. To združenje so proslavili z dvema koncertoma pevskega zbora na Jesenicah. Zbor je imel najprej koncert za šolsko mladino, potem pa še za odrasle. S tem so pevci tudi izrazili hvaležnost pevcem jeseniškega »Jeklarjaka«, ki so pred dvajsetimi leti dali pobudo za poživitev petja v Kropi.

Zbor »Stane Žagar« je leta 1963 navezal stike s koroškimi Slovenci ob svojem prvem gostovanju na Radišah. Od tedaj redno izmenjavajo gostovanja z radiškimi pevci. Dne 18. novembra so proslavili desetletnico red-

nih stikov kropskega zbora z rojaki na Koroškem s koncertom na Radišah. Prihodnje leto pa bodo koroški pevci nastopili v Kropi.

Zbor vsako leto novembra sodeluje na spominskih žalnih slovesnostih, ob dnevu mrtvih in na prireditvah v proslavo dneva republike. Nasploh pa s svojo dejavnostjo zgledno goji izročila narodnoosvobodilnega boja in vzdržuje tovariške stike z železarji.

JANEZ SMITEK

KURIRČKOV FESTIVAL IN NAGRAJENCI

Dne 20. tm. so v Mariboru svečano podelili Kurirčkove nagrade tistim jugoslovanskim pisateljem, ki pišejo za otroke. Nagrajeni so bili književniki: Venčeslav Winkler iz Ljubljane, Danko Oblak iz Zagreba, Slavko Janevski iz Skopja in Advan Hozic iz Sarajeva. S svojimi deli so dokazali, da razumejo otroke, da v njih zbujajo ljubezen do domovine in do vsega, kar je lepega in moralnega. Omenjeni književniki so kot priznanje prejeli nagrado in kipec Kurirčaka.

Ob tej priložnosti so bili objavljeni tudi rezultati letošnjega nagradnega natečaja za otroške in mladinske zborovske skladbe. Nagrajeni so bili: Pavel Sivic iz Ljubljane za pesem »Pogumna pot«, Jakob Jež za »Kaj je domovina«, Makso Pirnik za pesem »Očku na grobu«. Na natečaju za pesniške literarne stvaritve so bili nagrajeni: Vladimir Cerkez iz Sarajeva za pesem »Pjesma o trešnji«, Djordje Radišić iz Beograda za pesem »Prolječe na Pohorju« in doslej neznani avtor za pesem »Tri ptice«. Nagrajeni za prozo so bili tudi: Smiljan Rozman za delo »Partizan Jakob«, Djordje Radišić za »Sumarevo sumo« in Mirko Petrošić iz Beograda za dramo »Pozorišče brez predstave«.

Posebna priznanja so prejeli zmagovalci pionirskega likovnega in literarnega natečaja.

Kurirčkov festival — letos že enajsti — ima zelo velik pomen za ohranjanje in razvijanje tradicij NOB med otroci in mladino. Ustanovitelj te prireditve je ZZB Maribor, pokrovitelj pa JLA.

Nimamo samo kiča!

Po tistem, kar smo brali v 51. številki tednika »TT«, bi si lahko mislili, da na slovenskem knjižnem trgu nimamo drugega za otroke kot kič. Ne vem, zakaj tolikšno pretiravanje. Pri zavodu »Borec« so prejšnji mesec izdali v okviru »Kurirčkove knjižnice« tri odlična dela, ki jih bodo morali ponatisniti. Imena njihovih avtorjev in ilustratorjev dovolj zgovorno dokazujejo, da gre za visoko kvaliteta dela. Isto lahko povemo o knjižnicah iz »Matjažev knjižnice« pri založbi Partizanska knjiga. Ta je pravkar dala na trg tri bogato in kvalitetno opremljene knjižice, ki so namenjene mladim bralcem: Antona Ingoliča »Udarna brigada«, ki jo je ilustriral France Mihelič, Ivana Ferleza »Siva družina« z ilustracijami Bata Knjezeviča in Toma Rebolja »Goldenbruk in Sanja« z ilustracijami Jelke Reichmanove. Ako bi upoštevali še tiste slikanice in pestreje opremljene knjižice, ki so izšle v zadnjih mesecih samo pri teh dveh založbah, bi odkrili, da je moč dobiti na našem trgu tudi resnično kvalitetna dela.

Naj predstavimo v glavnih potezah vsaj zadnje tri knjižice.

Ingoličeva »Udarna brigada« je nastala v času njegovega medvojnega izgnanstva v Srbiji. Njegov sinček Borut je ostal brez igrac. Očka ga je tolažil z zgodbo o junaskem medvedku, punčki, psičku, opici in kegljih, ki so pretentali nemške okupatorje in srečno prispeli do Boruta v Srbijo. Borut, ki so mu medtem prijatelji podarili podobne igrace, je pravljici verjel, zraven tega pa je še doumel osvobodilni boj. Pisatelj je za to delo prejel Levstikovo nagrado.

Ferlezeva »Siva družina« je prej že dvakrat izšla v Makedoniji. To ni povest, temveč zgodba o volkulji Sivi in njenem tropu, ki je živel v makedonskih gorah. Nič fantastičnega ni v tej zgodbi, saj volkovi ne govorijo, toda iz nje izžareva ljubezen do proste narave, ki jo avtor zna tako lepo opazovati in opisati.

Delo mladega avtorja Toma Rebolja »Goldenbruk in Sanja« je moderna pravljica o dečku, ki živi v svojem zalivu nedaleč od mesta. Postal je prijatelj z deklico, ki ga je zapustila. Odsel je za njo v mesto in spoznal je ljudi, ki so tudi hudobni, tako hudobni kot fantje, ki so ga premikastili. Zaradi takšnih ljudi so na svetu tudi vojne.

Naši bralci naj le sežejo po vseh teh knjižnicah in jih prebirajo ali podarjajo svojim najmlajšim brez skrbi, da bi osiromasili njihovo duševnost.

POLDE VRBOVŠEK

beležke

»EVANGELIJ ZLA«

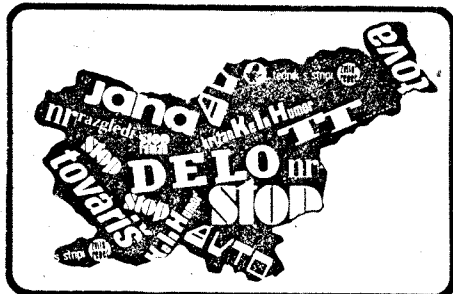
Spominsko področje Jasenovac je priredilo premiero dokumentarnega filma »Evangelij zla«, posvečenega zloglasnemu ustaškemu taborišču Jasenovac; premiera filma je bila 24. decembra v kinodvorani metalurškega kombinata »Železarne Sisak«.

RETROSPEKTIVA KRSTE HEGEDUŠIČA

Minulo sredo je bila v zagrebški Moderni galeriji otvoritev prve retrospektivne razstave Krste Hegedušića; otvoritve sta se udeležila sodelavec »Zemlje« akademik dr. Bratko Kreft ter »grudaš« in akademski slikar Stane Kumar.

POIZVEDBA

Prosim tovariše koroške borce, ki sem bil z njimi ujet 4. maja (?), ko so nas Nemci odgnali v Celovec, nas pretepati, potem pa nas poslali v taborišče Linz — da bi se oglašili na moj naslov. Zlasti bi prosil ranjene tovariše, s katerimi sem bil v bolniški baraki v Linzu, kjer so nas držali. Imam še fotografijo od tedaj, ko smo se dali fotografirati pred tisto barako. Nimam pa nobene priče. Morda je izmed tistih borcev kateri živi. Bil sem v 12. četi mitraljezec. Naslov: Jože Hren, Lemberg 13, p. Strmec pri Vojniku.

ne zamudite

»SCUD« Z ATOMSKO ALI NAVADNO BOJNO GLAVO?

Američani ne dvomijo v to, da je Sovjetska zveza dobavila Egipčanom poleg raznega drugega orožja tudi balistične projektilne scud, pač pa še ne vedo dokončno, ali imajo ti projektili atomske ali navadne bojne glave. Pri raketah scud poznajo tri različne modele. Egipčani naj bi imeli model »B«, ki so ga prvič prikazali v Moskvi leta 1965. V Ameriki prevladuje mnenje, da imajo te rakete le navadne, ne pa tudi jedrskih bojnih glav. Raketo scud-B lahko izstrele do 322 km daleč, kar pomeni, da bi s temi raketami, ki jih imajo v bližini Kaira, lahko obstreljevali tudi Tel Aviv in Jeruzalem. Raketa je dolga nekaj čez enajst metrov. Pravi, da ni dovolj natančna za obstreljevanje takšnih ciljev, toda pri napadih na večja naselja bi povzročila enako razdejanje iz škodo kot nekdanja nemška raketa V-2 v Londonu med drugo svetovno vojno.

22.000 TON PO ZRAČNEM MOSTU

Predstavniki ameriškega obrambnega ministrstva je pred nekaj dnevi sporočili, da je zračni most med ZDA in Izraelom prenehal delovati in da so po tem mostu v štirih tednih poslali iz ZDA v Izrael 22.000 ton orožja in opreme.

Ukinitev zračnih prevozov pa še ne pomeni tudi prenehanje ameriške pomoči Izraelu. Pomoč bodo pošiljali po morskem poti. V ta namen je vlada zahtevala, naj kongres odobri 2 milijardi 200 milijonov dolarjev sredstev. Ameriški tisk pa meni, da bo omenjeni znesek presežen za najmanj 50 odst.

zanimivosti

ZAHODNA NEMČIJA ZMANJŠUJE VOJSKO

Zahodnonemški obrambni minister je parlamentu izjavil, da se bodo zahodnonemške oborožene sile zmanjšale za 30.000 mož. Doslej so imele v kopenski vojski, vojnem letalstvu in vojni mornarici 495.000, v prihodnje pa bo v njih le še 465.000 pripadnikov. Poudaril pa je, da zaradi tega njihova bojna sposobnost ne bo nič manjša in da bo Zahodna Nemčija še nadalje sposobna izvajati svoje obveznosti v NATO.

Zahodnonemško vojno letalstvo bo pri tem izgubilo eno transportno eskadriljo, mornarica 27 pomožnih ladij, kopenska vojska pa nekaj amfibijskih enot. Del teritorialne vojske bodo podredili redni vojski z namenom, da bi odpravili nekaj delovnih mest in s tem zmanjšali stroške.

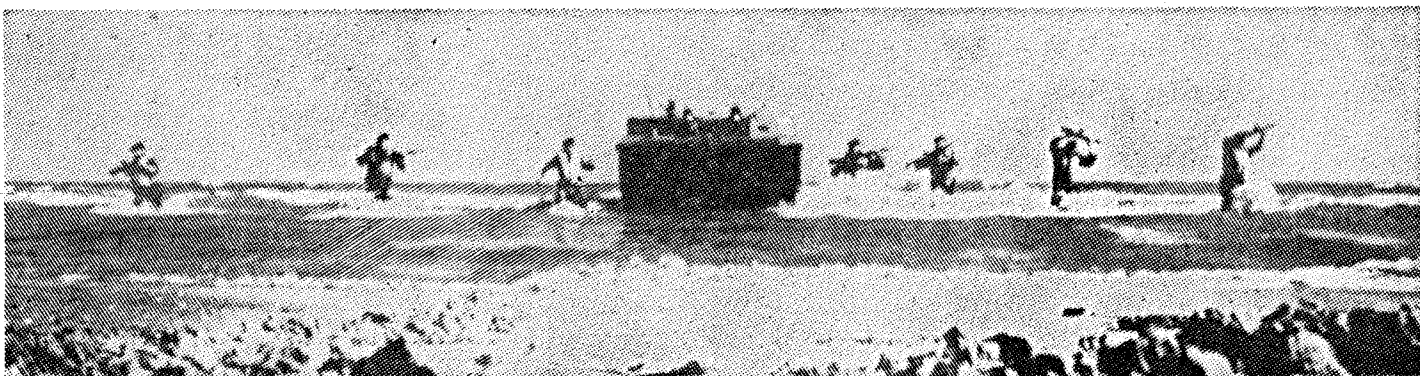
Vladna opozicija se protivi vsakemu zmanjšanju čes, da »je groteskno zmanjševati oborožene sile takrat, ko nameravajo zmanjšati svoje sile, nastanjene v Evropi, tudi Združene države Amerike.«

KAKO SO EGIPČANI PRIŠLI NA DRUGO STRAN SUEŠKEGA PREKOPA

Načelnik egiptovskega generalštaba Sadein el Sazi je izjavil, da je bil prehod čez sueški prekop uspešen, ker »je vsak vojak natančno in podrobno poznal svoje naloge. Sueški prekop je huda naravna ovira, saj so njegovi bregovi visoki do dvajset metrov. Egiptovska vojska je zato uporabila vodne brizgalne in z močnimi curki prebila peščeno oviro, da so nato lahko postavili mostove, oziroma so amfibijska vozila lahko prilezla na nasprotni breg.

Po drugi strani so Izraelci imeli vzdolž prekopa vrsto rezervuarjev z gorivom (v vsakem je bilo po 200 ton goriva), iz katerih so bile speljane cevi do vode v prekopu. Izraelci so imeli namero, da v primeru egiptovskega napada spuste v prekop gorivo in ga vzgo. Ognjena zavesa naj bi tako Egipčanom onemogočila prehod na vzhodni breg prekopa. Egipčani so to vedeli in zato je njihova prva akcija bila, da so odprtine teh cevi zamašili, takoj zatem pa so se na vzhodnem bregu prekopa izkrcali tudi njihovi komandosi in zavzeli rezervuarje.

obrambna vzgoja in ljudska zaščita

Enota italijanskega lagunskega polka med vajami na obali Jadranskega morja.

Kdo vse je v NATO

Ameriški časopis NEWSWEEK je pred kratkim objavil članek, v katerem daje pregled vojaških sil dežel članic pakta NATO.

Zahodna Nemčija

V prizadevanjih, da bi odstranile vse sledove nacističnega militarizma, so povojne bonse vlade spremenile bundeswehr tako zelo, da staremu wehrmachtu sploh ni podoben. Posledica vsega tega je, da je sedanja zahodnonemška vojska nedvomno ena od najbolj demokratičnih armad v NATO. Oficirji imajo enako hrano kot vojaki, vojaki imajo pravico, da zavrnejo izpolnitev ukazov, ki jih imajo za nerazumne, parlamentarna komisija preiskuje pritožbe vojakov, vojašnice so ob koncu tedna prazne, dolgolasi rekruti pa se takrat v civilnih oblekah in z lastnimi avtomobili vračajo na domove. Skratka, nova nemška vojska je taka, da bi se nekateri strogi oficirji prejšnje nemške vojske obračali v hladnih pruskih grobovih.

Kljub sorazmerno razpuščenemu vzdušju pa so zahodnonemške obrambne sile, ki imajo 390.000 pripadnikov in ki so vse v sestavi NATO, najboljše sile NATO.

V primeru krize bo težišče vsakega napada z Vzhoda v Nemčiji. Glede na to, da imajo dežele sovjetskega bloka trikrat več tankovskih korpusov, so tudi Zahodni Nemci osredotočili svojo moč na oklepne enote, na oklepne pehotne sile, ki so oborožene s protitankovskim orožjem, in na artilerijske sile, pri tem pa ima tudi vsak korpus samostojno padalsko brigado.

Taktično okostje oklepni enot so vsestransko uporabljivi tanki leopard. Ti tanki uporabljajo vse vrste goriva in imajo računalnik, ki išče cilj za njihov top kal. 120 mm. Leopard lahko vozi hitro tudi po neravnem terenu in prepelje 300 milj dolgo pot, ne da bi moral vmes polniti svoje rezervuarje. Ti tanki imajo večjo ognjeno moč od vseh tankov, ki so se pred kratkim udeležili spopada na Bližnjem vzhodu.

Zahodna Nemčija ima dolge meje, opravka pa bi imela s premočnim nasprotnikom. Zato višji oficirji menijo, da bi morala imeti Zahodna Nemčija tak sistem mobilizacije kot Izrael ali pa celo boljši. Neki nemški general je izjavil: »Ena od izkušenj iz zadnje izraelsko-arabske vojne je ta, da za mobilizacijo primanjkuje časa. Naš cilj je, da bi se vsak rezervist znašel na svojem tankovskem obrambnem položaju v petnajstih urah po prejetem ukazu.«

Velika Britanija

Ceprav ima Britanija na nemških tleh samo en armadni korpus, medtem ko imajo ZDA dva in Zahodna Nemčija tri korpuse, so britanske sile poleg zahodnonemških najboljše sile, kar jih ima NATO. V tem korpusu je 55.000 mož, ki so vsi poklicni vojaki ali dolgoletni najemniki.

Za britanski tank chieftain, ki ima 50 ton, menijo, da sodi med najboljše, čeprav priznavajo, da britanska vojska nima dovolj zelo kvalitetnih protitankovskih izstrelkov vigilant niti strokovnjakov za njihovo lansiranje.

Francija

Ceprav nimajo vojaških izkušenj, so francoski vojaki na zelo dobrem glasu. Nekate-

ri nemški višji oficirji menijo, da sta dve samostojno stacionirani francoski oklepni diviziji v Zahodni Nemčiji »prav tako dobri ali pa morda celo boljši enoti od naših britanskih enot«.

Francoska vojska ima 580.000 pripadnikov (poleg tega pa še 430.000 rezervistov), ki so zelo slabo plačani (celo manj kot po 18 centov dnevno). Francoski oficirji se pritožujejo, da degolistična vlada daje zelo malo sredstev za razvoj konvencionalnih sil, po drugi strani pa ne štedi pri jedrskih silah.

Italija

Italijanska vojska je neučinkovito okorna, neustrezno oborožena in obremenjena z ogromno birokracijo. Največja njena moč je v dejstvu, da so Alpe naravna ovira za vsak napad z vzhoda. Italijanski generali — teh je 1024 ali po eden na vsakih deset milj italijanske meje — so osredotočili obrambo svoje dežele na jugoslovansko-italijanski meji in vzdolž obal Furlanije in Julijske krajine. Italija ima v NATO dve najboljši pehotni in eno oklepno divizijo. Toda neki zahodni vojaški strokovnjak je odprto vprašal: »NATO zanesljivo ne želi tega, da bi se italijanske sile borile zunaj meja lastne dežele.«

Nizozemska

Nizozemci so skupno z Britanci in Belgijci edini evropski zavezniki v NATO, ki imajo del svoje vojske (55.000 ljudi v enem armadnem korpusu) v poveljstvu NATO. Čeprav je bilo na Nizozemskem močno razvito odporniško gibanje, Nizozemci zviška gledajo na poklicne vojake. Imajo pa tudi slabe vojaške tradicije.

In zares, povprečni nizozemski rekrut je tak, da je v primerjavi z njim tudi dobri vojak Švejk videti pogumen vojak. Pred kratkim so nizozemski rekruti ustanovili celo »sindikato«, ki sodeluje v kolektivnem pogajanju z oficirji. Predstavniki tega »sindikata« so si doslej že izborili pravico, da nizozemskim vojakom ni treba čistiti in ribati, pozdravljanje in hkratno vstajanje tudi ni več obvezno, lahko nosijo dolge lase, vojska pa jih oskrbuje celo z mrežicami za lase.

Nizozemski 1. armadni korpus v Zahodni Nemčiji občuti vse te pomanjkljivosti. Pred

kratkim je neki zahodni oficir izjavil, da so njegovi vojaki videti kot kaka »razpuščena banda«.

Danska

Danski vojaki imajo enake pravice kot nizozemski. Jedro male danske vojske — pet oklepnih brigad s skupno 5800 pripadniki — so poklicni vojaki, rezerviste pa imajo le v rezervnih silah za teritorialno obrambo. Zaradi boljše kakovosti pripadnikov pa je danska vojska mnogo boljše bojna sila od nizozemske vojske. Menijo, da je njen cilj, da vsaj 48 do 62 ur vzdrži napadalčev pritisk.

Norveška

Ceprav imajo norveške oborožene sile le 44.000 pripadnikov, je pomen te dežele za NATO verjetno takoj za pomenom Zahodne Nemčije. Norveška ima sto milj meje s Sovjetsko zvezo in za obrambo neugodno obalo. Kljub temu se strokovnjaki NATO tolažijo z dejstvom, da so nacisti okupirali Dansko po dveh dneh, medtem ko so za osvojitve Norveške potrebovali dva meseca.

Grčija, Turčija in Portugalska

Grška, turška in portugalska vojska se medsebojno zelo razlikujejo, skupna lastnost pa jim je stroga disciplina. Čeprav jim primanjkuje orožja, jih imajo za boljše vojske v NATO. Vendar se Portugalska za NATO bolj malo zanima, saj večino svojega vojaškega proračuna troši v afriških kolonijah.

Belgija

Belgija je dala NATO na voljo tri mehanizirane in eno oklepno brigado. Vse te enote so v Zahodni Nemčiji. Sicer pa ima Belgija v kopenski vojski 47.000, v vojni mornarici in letalstvu pa 54.600 mož.

Belgijski višji oficirji menijo, da glede discipline in dolgih las nimajo takih težav kot njihovi kolegi v nizozemski in danski vojski, kajti pri njih je disciplina stroga in belgijska vojska se lahko oslanja na lastne sile.

Evropske sile NATO imajo naslednje število divizij (v oklepaju: število bojnih letal):

Turčija 17 (288), Zahodna Nemčija 13 (456), Grčija 8 (225), Velika Britanija 5 (500), Italija 4 (330), Portugalska 4 (152), Francija 2 (500), Belgija 2 (144), Nizozemska 2 (140), Danska 1,5 (112) in Norveška 0,5 (135); skupno torej 59 divizij in 2982 bojnih letal.

Generalpolkovnik Franc Tavčar-Rok je pred dnevom JLA sprejel predsednike pionirskih odredov in pisce najboljših nalog na temo JLA ljubljanskih osnovnih šol. »Kot bodoče graditelje samoupravnega socializma vas čakajo velike naloge, zato se morate pridno učiti!« je na srečanju, ki se je 21. decembra odvijalo v domu JLA, svojim mladim gostom dejal komandant ljubljanskega armadnega področja.

V senci topovskih žrel

Na položaje smo pridrveli v zgodnjih jutranjih urah. Mraz grize, novi rod havbičarjev je nenadoma dobil nalogo: čimprej se dokopati do tega in tega okoliša ter z osredotočenim ognjem uničiti sovražnikovo živo silo in tehniko, ki je skrita nekje daleč za hribom.

Ko so havbičarji zapustili topne vojaške postelje in se skozi gosto meglo kar se da hitreje podali na pot, je živo srebro kazalo ne manj in ne več kot šestnajst stopinj pod ničlo.

Danes bo hudo. Mraz vpliva na orožje, na topove in njihove posadke, skratka na uspeh streljanja. In zato je skrb mladih havbičarjev povsem upravičena; marsikdo se je nešteto vprašal: »Le kako bo? Ali bomo uspešno prestali ognjeni krst? Oh, to prekleto vreme!«

Tako je bilo slišati od povsod. Tako iz ust jeznih vojakov kakor tudi iz ust njihovih starešin. Tudi kletvic ni manjkalo.

MATEMATIKA, MATEMATIKA!

A nikar ne pričakujte, da bom pisal o topovih in njihovem grmenju; o drhtenju zemlje pod eksplozijami nekaj deset kil težkih granat.

O tem bom molčal, kajti streljanje samo je trajalo zelo kratko, morda minuto ali dve. In je, navzlic sovražniku, ki se imenuje slabo vreme, uspelo. Mladi rod havbičarjev je torej opravil izpit bojovniške zrelosti. Vendar zasluga ne gre samo posadkam, ker so k splošnemu uspehu prispevali tudi ljudje, ki ob takih priložnostih, po navadi živijo v senci topovskih cevi, njihovo požrtvovalno in nadčloveško delo, žal, ostane večkrat neopaženo.

Zato sem se oglasil med tako imenovanimi topniškimi vremenarji. Čudna in nenavadna meteorološka postaja, vodi jo Jože Harcan, Mariborčan. Mlad starešina, ni kaj, njegovi ljudje pa delajo pod vedrim nebom. Posadke, ki sem jih prej občudoval, ne morejo brez podatkov o vremenu. Današnje jutro ni samo mrzlo, ampak tudi po svoje muhasto. Temperatura zraka se kar naprej spreminja, smer in hitrost vetra na različnih višinah tudi. Kopičijo se najrazličnejši vremenski podatki, ki utegnejo tako ali drugače vplivati na streljanje, na uspeh mladih topničarjev.

Kot vidite, naš poklic ni lahek, odgovoren je, — z ne-

skritim ponosom ugotavlja rdečelični Jože, — kajti ukvarjamo se s kratkoročnimi napovedmi vremena. Vse spremembe, ki jih zasledimo, takoj prenašamo računarjem. Ti jih hitro spreminjajo v številke in matematiko ter z ostalimi podatki, ki so jim na razpolago, izračunavajo elemente streljanja.

Za šalo sem mladega starešino vprašal, kakšno vreme se nam obeta danes.

— Tega res ne bi mogel povedati, ker delamo na kratke steze, kar sem že omenil. Naše vremenske napovedi veljajo največ za dve uri. Zato smo v nenehni zvezi z računarji in jih sproti obveščamo o vsaki vremenski spremembi, ki danes niso redke. Za vsak primer pa smo v dvojni zvezi. Če ena slučajno odpove, druga zagotovo ne bo.

Tako pravi Jože Harcan, ki se nekje v zaledju topniških položajev s skupino vojakov po svoje bori za čim boljši uspeh havbičarskih posadk.

AVTOKLEPAR — VREME-NAR

Med topniškimi vremenarji sem našel tudi na vojaka Srečka Vrhovca, avtokleparja iz Domžal. Z izredno natančnostjo je zbiral podatke o zraku.

— Zračni pritisk sedemsto dvajset milibarov, — je sporočil, mene pa je zanimalo, kako se ujemata avtokleparstvo in vremenoslovstvo. Zato sem Srečka vprašal, ali se je kdaj v življenju ukvarjal z meteorologijo.

— Le toliko, — je dejal, — da sem po radiu, tako kot mnogi drugi ljudje, tudi jaz redno poslušal vremenske napovedi. Zlasti pozimi, ko gre za smučanje...

— Ti je morda hudo, da tudi v vojski ne opravljaš svojega kleparskega poklica?

— Niti najmanj. V naši vojaški delavnici ni kruha za kleparje. Vozila so v varnih rokah, fantje jih pazijo in varujejo.

— In kaj potem pomeni zate tvoj vojaški poklic?

— Predvsem mislim, da sem se na tečaju za topniške vremenarje naučil marsikaj novega. Pojmi iz sodobne meteorologije so mi povsem jasni, zavedam pa se tudi dejstva, kako pomembno je vreme ne samo za topništvo, ampak tudi za bojevanje na sploh: Kar pač zadeva današnje streljanje, lahko trdim, da je tudi nam vremenarjem

zelo dobro znano, kako se obnaša top ob hudem mrazu in kako na preveliki vročini. Kaj šele granata, ki mora po zraku premagovati različne temperature, vlago, veter in tako naprej. Zato smo jaz in moji tovariši ravno tako v skrbeh kot tisti ob topovih. Vsakega uspeha v streljanju pa smo veseli, ker to jemljemo kot naš skupni uspeh in ne le uspeh posadke, čeprav smo vremenarji nekje v senci, vsaj za oko laika.

ZADNJA POSTAJA

Zavoljo naglih in nepričakovanih sprememb, ki jih je prinašalo in odnašalo muhasto vreme, so se prizadevni računarji kar dušili v poslu. Na podlagi »večno« novih podatkov, s katerimi so jih vremenarji neusmiljeno zasipali, so morali računati še in še, podobno temu pa so se spreminjali tudi elementi za streljanje.

Komandirju računarjev, vodniku stažistu Ladislavu ni bilo lahko. S svojimi tovariši je pozabil na hud mraz in si je prizadeval posadkam čimprej posredovati osnovne, hkrati pa natančne in zanesljive elemente za streljanje. Kajti čas, ko se streljanje mora začeti, ni več tako daleč. Topovske cevi bodo torej kmalu spregovorile.

In če mi prej ni šlo v glavo, da je avtoklepar postal vremenar, sem zdaj kar nekako soglašal s tem, da računarjem ukazuje in jih vodi trgovski delavec iz Celja Ladislav Jerič. Nič me namreč ni motilo, saj sem se zavedal, da trgovina in računica ne moreta drug brez drugega. To je zgodovinsko dejstvo, znano že iz pradednih časov. Vendar je Lado tokrat operiral z logaritmi in kosinusi, s koordinatami, brez katerih, seve, trgovina lahko živi, sodobno topništvo pa ne.

Ob majhni poljski mizi je skupina vojakov-računarjev vneto delala, čas pa je hitro bežal. Še nekaj trenutkov in začel se bo izpit novih topničarjev.

... Z ognjem uničiti sovražnikovo živo silo in tehniko, ki je skrita nekje daleč za hribom.

Naloga je povsem in vsem jasna. Pridnim računarjem tudi. Zato so premagali vse težave in posadkam predčasno ponudili točne podatke za neoviran, in nemoten polet granat do cilja, do umišljene nega sovražnika.

Začel se je pravi uragan.

S pomočjo merilnih naprav dobljene podatke prenaša merilec na top, ki bo takoj potem »spregovoril«.

Tudi avtoklepar Srečko je v armadi spoznal naprave, brez katerih ne more topniška meteorologija.

Eksplozije, ogenj, dim. In zamolkle detonacije nekaj deset kil težkih granat, ki so — tako so nam sporočili opazovalci — preprosto drobile in kosale »sovražnika« na oni strani hriba. Cilj je bil torej v rekordnem času in z izred-

no natančnostjo uničen. Ekonomično, z nekaj granatami manj, kot so sprva predvidevali. Presrečne posadke so se objemale in skrbni obrazi vremenarjev in računarjev so se vendarle nasmehnili.

Tudi muhasto vreme se je kislo nasmehnilo. Premagali so ga mladi topničarji s pomočjo sotovarišev, ki živijo v senci topovskih žrel.

Besedilo in slike
BRANE JAKOVLJEVIČ

telegrami

PODPEČ-PRESERJE: Na skupščini osnovne organizacije ZRVS Podpeč-Preserje (ta spada pod ZRVS Ljubljana-Vič), ki je bila prejšnjo nedeljo in ki se jo je udeležilo 60 odst. vseh članov, so med drugim ugotovili, da so na Našo obrambo naročeni vsi člani, in sklenili, da bodo pri prihodnjem delu več pozornosti posvetili razvoju strelstva v svojem kraju in obrambni vzgoji mladine.

NOVA GORICA: Občinski odbor ZRVS je ob prazniku armade občinski strelski zvezi podelil BRONASTO PLAKETO ZRVS za požrtvovalno dejavnost na pripravah prebivalstva na SLO. Plaketu je strelcem izročil podpredsednik OO ZRVS Nova Gorica Marino Boštjančič na slovesni akademiji.

TOLMIN: Občinski odbor ZRVS je sklenil, da uresniči sklep republiškega odbora ZRVS in ustanovi aktivne rezervnih starešin v vseh krajevnih skupnostih, kjer je več kot pet članov ZRVS. S tem bo v dveh tretjinah krajevnih skupnosti že delovala osnovna organizacija ali aktiv ZRVS.

LJUBLJANA: Konec novembra je bilo odprto armadno tekmovanje v počastitev dneva republike in dneva armade. Občinski odbor ZRVS Vič — Rudnik je nanj poslal dve svoji šestčlanski ekipi, ki sta se uvrstili med prvih deset ekip. Drugače pa je na tekmovanju sodelovalo okoli 100 ekip.

LJUBLJANA: Osnovna organizacija Malči Bellč, ki drugače spada pod ZRVS Vič-Rudnik, je vse razrede osnovne šole Vič, skupaj okrog 400 učencev, popeljala PO POTEH SPOMENIKOV NOB OKROG LJUBLJANE — Na Sv. Urh, Rašico, Tacen-Smarno goro in na Toško čelo. Z vsako skupino so šli rezervni starešine in borci iz omenjenih krajev.

DOMZALE: Sredi tega meseca je bila tu letna skupščina ZRVS, ki se je udeležil tudi predsednik RO ZRVS Slovenije dipl. inž. Slavko Korbar. Za novega predsednika občinskega odbora ZRVS so izvolili rez. majorja Bojana Kristofa. Hkrati so izvolili tudi nove predsestnike štirih osnovnih organizacij, v občinski odbor, ki šteje 23 članov, pa so izbrali 12 novih.

VRHNIKA: Občinski odbor ZRVS je v osnovnih organizacijah pripravil predavanje na tem VOJNA NA BLIŽNJEM VZHODU IN MI. Udeležba je bila zelo dobra, razen v novo ustanovljenih osnovnih organizacijah v Verdu in na Logu, kjer je bila udeležba le 50-odstotna. Predavanja so se udeležili tudi predstavniki drugih družbenopolitičnih organizacij in odborov za SLO ter drugih obrambnih struktur.

VRHNIKA: Dan armade je občinski odbor ZRVS počastil tako, da je priredil strelsko tekmovanje rezervnih starešin iz občin Cerknica, Logatec in Vrhnika ter starešin JLA iz vrhniške garnizije. Tako ekipno kot med posamezniki so zmagali rezervni starešine iz Vrhnike, hkrati pa to tekmovanje pomeni tudi začetek uspešnega sodelovanja rezervnih in aktivnih starešin s tega območja na vseh dejavnostih, ki so skupnega interesa za oboje.

ORMOŽ: V prvi polovici decembra so skupine, sestavljene iz aktivnih in rezervnih starešin ter vojakov, obiskale vse popolne osnovne šole na območju občine Ormož ter učence 7. in 8. razredov seznanile z življenjem in delom v JLA, konceptom SLO ter o možnostih šolanja na vojaških gimnazijah, srednjih vojaških šolah in akademijah. Seznanili so jih tudi o razmerah bivanja in učenja v vojaškem dijaškem domu FRANC ROZMAN STANE ter o pogojih za pridobitev štipendij zveznega in republiškega sekretariata za narodno obrambo. Po pogovoru so na vsaki šoli učencem tudi prikazali dva filma, in sicer »Tudi na morju dež« in »Studentje v uni-formi«.

ORMOŽ: V času od 25. novembra do sredine decembra so bila v Ormožu, Središču, Kogu, Ivanjkovcih in Veliki Nedelji predavanja za rezervne starešine o situaciji na Bliznjem vzhodu. Predaval je Edvard Pajek, predsednik OO ZRVS Ormož.

ORMOŽ: V soboto, na dan armade, je bila tu redna letna skupščina občinske ZRVS, na kateri so ob navzočnosti gostov ugotovili, da je občinska organizacija tudi v zadnjih dveh letih dosegla zelo dobre rezultate na vseh področjih svojega delovanja in da je popolnoma realizirala svoj program. Izvolili so nov 15-članski, nadzorni odbor ter člane šestih komisij. Predsednik in tajnik sta ostala ista kot doslej: Edvard Pajek in Franjo Lorenčič. Na koncu so objavili tudi rezultat tekmovanja za najboljšo osnovno organizacijo v ormoški ZRVS za leto 1973. Prvo mesto je zasedla OO ZRVS Ivanjkovci z 2.960 točkami, druga je bila organizacija iz Središča ob Dravi, tretja pa Miklavž pri Ormožu.

KOPER: Na predvečer dneva armade je obalni ZRVS priredil v tukajšnjem gledališču slovesno akademijo, na kateri so prebrali ukaz zveznega sekretarja za narodno obrambo o napredovanju rezervnih starešin v višji čin ter podelili plakete, priznanja in knjižne nagrade najbolj zaslužnim osnovnim organizacijam ZRVS in drugim družbenopolitičnim organizacijam ter posameznikom. Na slovesnosti je nastopil moški pevski zbor Simon Gregorčič s partizanskimi pesmimi, mladina pa se je predstavila z recitalom ČESNJEV CVET v slovensčini in italijanščini. Vsi sedeži do zadnjega so bili zasedeni. Naslednjega dne, na praznik, pa je predstavnik ZRVS sprejel predsednik občinske skupščine Koper Miro Kocjan.

LJUTOMER: Na skupščinah osnovnih organizacij ZRVS so obravnavali dogodke na Bliznjem vzhodu. Ustanovili so devet aktivov ZRVS, da bi s tem poživili delo. Ljutomerska osnovna organizacija ima tako 6 aktivov, križevska pa tri.

SKOFJA LOKA: Na dan armade so imeli tukajšnji rezervni starešine v vojašnici tehnični zbor, prebrali pa so jim tudi napredovanja v višji čin in podelili priznanja. Zvečer pa je bila v gledališču slavnostna akademija. Ze 16. decembra pa so na strelišču v Vincarjih imeli množično strelsko tekmovanje z vojaško puško.

Topovski zaklep je že pripravljen, da sprejme težko granato.

dopisniki nam poročajo

MARIBOR

S POPISOM SMO ZADOVOLJNI

Popis članov ZB NOV in VVI je bil v mariborski občini pravočasno končan. Popisovalci so svoje delo uspešno opravili in jim gre priznanje. V občinskem odboru so sklenili, da jih bodo nagradili, kar so zaslužili, zlasti še, ker so morali v nekaterih primerih prihajati k posameznikom po večkrat, preden so jih lahko popisali.

Na seji občinskega odbora ZB NOV Maribor so razpravljali še o statutarnem sklepu, ki govori o organiziranosti ZB NOV in VVI. Nadalje so obravnavali naloge, ki jih imajo borbovske organizacije v vojnih razmerah. Posebno pozornost so posvetili še letnim konferencam, ki jih je prav zdaj v Mariboru največ. Poudarili so, kaj je treba zlasti obravnavati na konferencah glede na sedanji mednarodni položaj in ko je med drugim v pripravi tudi statut občine.

DRAGO MIKLAVEC

LOŽ

POVABILI SO TUDI UPOKOJENCE

Kovinoplastika v Ložu je tudi letos kot prejšnja leta povabila svoje bivše člane, upokojujence, 15. decembra na svojo proslavo. Delovna skupina je tokrat proslavljala desetletnico delovne organizacije.

Dnevni red je bil kratek, a toliko lepša je bila prireditev za nas vse, ki se nas je zbralo nad 120 v menzi Kovinoplastike. V lepo urejeni dvorani so pripravili slavnostno kosilo za udeležence. Glasbena šola iz Rakeka pa je pripravila nekaj partizanskih pesmi in nastopili so recitatorji. Ob sprejemu so vsakemu povabljenju pripeli rdeč nagelj na prsi.

Na slavnosti je govoril glavni direktor Jožko Tišler. Ocenil je dejavnost podjetja v minulim letu in nas seznanil z načrti za prihodnje leto. Obeta se lep napredek tovarne, ki se bo s svojimi obrati razširila na Bloško planoto v Novo vas. Prav tako je v načrtu razširitev dejavnosti podjetja na sosednjo Hrvaško, v čabrsko občino. Upokojujence je pozdravil tudi nekdanji partizan Slavko Kočever.

Upokojujence in člane, ki delajo v podjetju deset let, so tudi denarno nagradili. V imenu vseh udeležencev na lepi proslavi se iskreno zahvaljujem zastopnikom podjetja za gostoljubje in razumevanje ter želim, da bi se prihodnje leto lahko spet srečali in ugotavljali nadaljnje uspehe delovne organizacije!

MARIJA ZNIDARSIČ

GORJE

KDAJ BO VODOVOD NA LAZIH?

Vasici Spodnji in Zgornji Lazi sta raztegnjena na sončnih rebrih Mežaklje v nadmorski višini 700 do 800 metrov. Sodita v krajevno skupnost Gorij. V Sp. Lazih je 18 hiš s petinšestdesetimi prebivalci, v Zg. Lazih pa prav tako 18 domov in petinše-

demdeset prebivalcev. V obeh vaseh je osem trdnih izrazito živinorejskih kmetij, ki pa se ukvarjajo tudi s sekanjem in vožnjo lesa ter drv. Drugim prebivalcem je zaslužek v dolini glavni vir dohodkov — v industriji, gostinstvu in turizmu. Mladi ljudje, čeprav delajo v nekmetijskih poklicih, se iz teh vasi ne izseljujejo. Po službi se vračajo domov, kjer potem navadno pomagajo domačim pri njihovem delu.

Zaradi ugodne naravne lege so v ti vasi leta 1941 prihajali partizani. Kmetje so že tedaj začeli dajati živino za prehrano naših borcev. Sicer pa so kmečki domovi zmeraj gostoljubno sprejemali partizane in jih oskrbovali s kruhom. Po tridesetih letih nekdanji borci nič več ne prihajajo na obiske k svojim gostiteljem, kakor da so nanje popolnoma pozabili. Kako živijo vaščani? Prav je, če se kdo malo pozanima. Res, vasici sta elektrificirani že izpred vojne. Toda najbolj še zmeraj pogrešajo vodo. Vodo zajemajo iz vodnjakov, ki so stari kakor naselbini sami. Zbirajo deževnico po strešnih žlebovih v kapnicah, ki pa ob hujši suši presahnejo. Živino gonijo napajati k oddaljenim koritom. Ob nesreči, če bi izbruhnil požar, bi bili nemočni.

Vaščani na to zmeraj znova opozarjajo na zborih volivcev v Gorjah. Kdaj bodo dobili zdravo vodovodno vodo? Tudi na krajevni skupnosti se dobro zavedajo, da bi vaščani morali dobiti vodovod, toda ne morejo jim učinkovito pomagati, čeprav bi ljudje prispevali največ s prostovoljnimi delom sami. Po načrtu bi naj vodo za vodovod zajeli na Sp. Lazih, kjer je trajen izvir, nato pa bi jo črpali v rezervoar na hrib Trbič, od koder bi se napajalo vodovodno omrežje za nižje ležeče domove. Ta načrt je treba uresničiti s primerno družbeno pomočjo, kar bo dokaz, da družba ni pozabila hribovskih vasi, ki so prispevale pomemben delež za osvoboditev med vojno.

JOZE AMBROŽIČ

JESENICE

DEJAVNOST KOMISIJE ZA GOJITEV TRADICIJE NOB

Na zadnji seji komisije za negovanje tradicije NOB pri občinskem odboru ZB NOV Jesenice so ugotovili, da je komisija letos zelo uspešno delovala. Pri uresničevanju delovnega programa komisije prihodnje leto pa so računali, da bodo uživali vso podporo pri pripravah takšnih prireditev, kakršne so »kurirski smuki« na Pristavi, zimski pohod na Stol, kurirčkova pošta, proslave ob državnih praznikih, obisk partizanskih krajev in spomenikov itd.

Letos je bilo dokončanih 82 topografskih zadev, 46 pa jih je pripravljenih v osnutku. Prihodnje leto bodo opisali delovanje prvih partizanskih skupin, četvork, vodov, Cankarjeve čete in bataljona, pa tudi vsa taborišča na področju nekdanjega jesenškega okraja. Glavna naloga pa bo prireditev šestega zbora gorenjskih aktivistov OF, ki bo prihodnje leto v jeseniški občini (najbrž junija). Za to prireditev bi prišli v pošte naslednji kraji: Poljane, Javorniški rovt, Planina nad Golico, Završnica, Meža-

Dne 21. decembra je na slovesnosti v domu JLA poveljnik ljubljanskega armadnega področja generalpolkovnik Franc Tavčar-Rok izročil generalpolkovniku v pokoju Radu Pehačku red jugoslovanske zastave z lentjo, s katerim ga je ob njegovi šestdesetletnici odlikoval predsednik Tito.

klja, v primeru slabega vremena pa jese- niška športna dvorana pod Mežakljo. V ta namen so sestavili prireditveni odbor.

Kar zadeva spomeniško varstvo, so do- ločili vrstni red za obnovo dosedanjih spo- menikov in za postavitev nadaljnjih. Naj- prej bi bilo treba dokončno urediti zna- menje v Mostah, nato grobišče borcev NOV in talcev na Koroški Beli, potem okolico spomenika NOB ter grobišče borcev na Je- senicah. Storili bi naj ukrepe za postavi- tev primerne spomenika v Kranjski go- ri. V Ratečah je treba popraviti spomenik in postaviti spominsko ploščo v spomin na boje za severno mejo 1918—19 na Jese- nicah.

BRANKO BLENKUS

BRANIK

PRIVOLITEV ZA PREKOP PADLIH BORCEV

Združenje borcev NOV Branik se je na- menilo postaviti skupno grobnico med na- rodnoosvobodilno vojno padlim borcem, tal- cem in žrtvam okupatorjevega nasilja. V to grobnico bodo zbrali na pokopališču v Braniku pokopane borce in vojne žrtve, kakor tudi druge padle domačine, pokopa- ne kjerkoli drugje, če še niso pokopani v urejeni skupni grobnici. Toda združenje borcev mora za prekop borcev in pokop v skupni grobnici imeti privolitev svojcev in hkrati je treba ugotoviti istovetnost po- kojnikov, ki so doma iz drugih krajev in pokopani v Braniku ter po vojni še niso bili pokopani. Takšen primer je tudi na braniškem pokopališču pokopani Stanislav Bačnik, roj. 26. novembra 1926, doma iz Ljubljane, padel pa je 5. januarja 1945. Te podatke so povzeli iz župniške mrliške knji- ge v Braniku. Potrebujemo pa natančnejše podatke o tem pokojniku. Zato se obračajo s prošnjo na vsakogar, ki bi mogel sporo- čiti, od kod je Bačnik pravzaprav doma in kdo so njegovi svojci. Če ZB NOV Branik ne bo prejelo v mesecu dni nobenega spo- ročila o Bačniku, bo samo odločalo o pre- kopu.

ŠKOFJA LOKA

ZRVS NA STRELIŠČU

Občinski odbor ZRVS Škofja Loka je dne 16. 12. 1973 v počastitev praznika JLA orga- niziral množično strelsko tekmovanje z vo- jaško puško na strelišču v Vincarjih.

Skupaj je tekmovalo kar 78 tekmovalcev ali 26 tekmovalnih ekip. Poleg tega je bilo na strelišču tudi večje število opazovalcev iz vrst rezervnih vojaških starešin, mladine in drugih.

Tekmovanja so se udeležile ekipe SD Škofja Loka, SD Trata, SD Gorenja vas, SD Ziri, ekipe ZRVS Ziri, ZRVS Gorenja vas, ZRVS Trata, ZRVS Škofja Loka, ekipa občinskega odbora ZRVS Škofja Loka, eki- pa PLM Škofja Loka, ekipa oddelka za NO SO Škofja Loka, ekipa škofjeloške partizan- ske enote, ekipe garnizije JLA Škofja Loka, mladinska ekipa poklicne šole kovinske stro- ke Šk. Loka, ekipa poklicne šole lesne stro- ke Trata, ekipa mladincev strelske družine »Brata Kavčič« Škofja Loka in ekipa tabor- niške organizacije osnovne šole Ziri.

Prva uvrščena ekipa (ekipa oddelka za NO SO Škofja Loka) si je priborila v traj- no last pokal občinskega odbora ZRVS Škofja Loka, prve tri ekipe in prvi trije posamezniki pa bodo prejeli di- plome. Pokala in diplome so slovesno po- deljena na letni konferenci občinskega od- bora ZRVS Škofja Loka dne 25. decembra 1973.

FRANC GALIČIČ

NOVA GORICA

MEDOBČINSKO TEKMOVANJE OB DNEVU JLA

Dne 15. t.m. je bilo v Novi Gorici v pro- slavo dneva JLA medobčinsko tekmovanje ekip ZRVS in vojaških vojnih invalidov. Tekmovanja v streljanju z zračno puško, kegijanju in šahu so se udeležile ekipe iz občin in krajev: Idrija, Tolmin, Ajdovščina, Ilirska Bistrica, Izola, Koper, Piran, Sežana in Nova Gorica. Pripravljalna tekmovanja so bila poprej po vseh občinah. Tekmovanja v Novi Gorici se je udeležilo 165 članov. V streljanju je bila najboljša ekipa ZRVS iz Kopra, druga je bila novogoriška ekipa, tretja pa idrijska. Med šahisti so zmagali člani ZRVS iz Sežane, drugi so bili tekmo- valci iz Kopra, tretji pa Tolminci. V keg- ijanju je dosegla prvo mesto ekipa ZRVS iz Kopra, drugo mesto pa invalidska ekipa prav tako iz Kopra in tretja ekipa ZRVS iz Nove Gorice. MILE GOJKOVIČ

RAVNE NA KOROŠKEM

TABORNIKI LETA 1973

Člani taborniškega oddreda »koroških je- klarjev« so bili letos zelo delavni. Predlog bi bil seznam vseh njihovih sestankov, pre- davanj in nalog, ki so jih opravili. Razpo- rejeni so bili v 7 vodov »medvedkov« in »čebelic«, starejši pa so bili v treh vodih. Priredili so tudi precej tekmovanj.

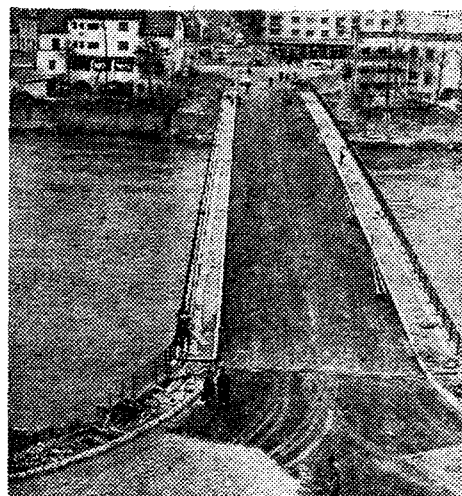
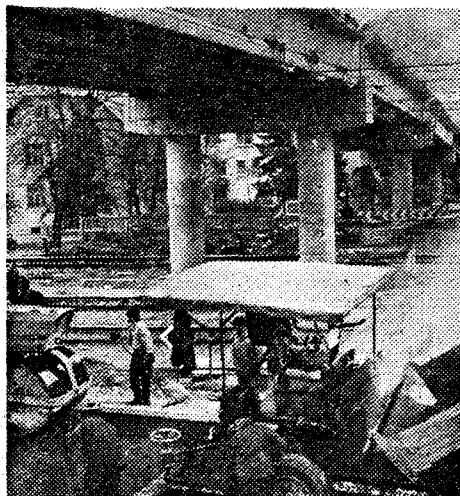
Januarja je bilo smučarsko tekmovanje oddreda. Udeležilo se ga je 60 tabornikov. Februarja pa je bilo sankasno tekmovanje za »medvedke«. Prav tako februarja je bila skupna akcija z drugimi oddredi »Prežihovi- na 73«. Februarja so se udeležili tudi me- narodnega sankaskega tekmovanja v Dravo- gradu. Marca je bilo športno tekmovanje. Aprila je bil pohod »medvedkov« in »čebe- lic« na Brinjevo goro. V proslavo dneva ta- bornikov so aprila zakurili taborni ogenj in priredili kulturno prireditev. Maja so ta- borili v Brežicah. Tedaj sta bila tudi odre- dov mnogoboj za »medvedke« in »čebelice« ter prvomajsko kresovanje na Prevaljah. Prav tako maja so se udeležili Titove štafe- te in priredili so mnogoboj »medvedkov« in »čebelice« koroškega področja. Udeležili so se tudi proslave občinskega praznika pri spomeniku na Poljani, prav tako pa so bili udeleženci pohoda ob žici okupirane Ljub- ljane in udeležili so se mladinskega sre- čanja v proslavo dneva mladosti na Narav- skih ledinah. Junija so se udeležili tabor- niškega mnogoboja v Slovenjem Gradcu. V proslavo dneva vstaje so prižgali kres in priredili kulturno prireditev. Oktobra so se udeležili sklepne prireditve za tekmovalno značko »Živka Lovšeta« v Škocjanski jami. Na dan mrtvih so počastili spomin padlega partizana Poldi Eberla-Jamskega. V pro- slavo krajevnega praznika so priredili tudi »pohod po poteh koroških partizanov«. No- vembra so imeli športno tekmovanje. Na dan JLA pa so obiskali graničarje.

Za strokovno izobraževanje so priredili več vodniških tečajev. Pet članov se je ude- ležilo tudi seminarja za sodnike pri mnogo- bojih.

Posebej je treba omeniti še, da je bilo januarja tudi zimovanje za starejše tabor- nike na Obretanovem. Zlasti pomembno pa je bilo poletno taborjenje avgusta pri Gor- njem gradu. Pri tem jih je podprla raven- ska železnica. Tedaj so povabili v tabor tudi borce gorenjegradske borbovske orga- nizacije, da so jim pripovedovali o bojih med narodnoosvobodilno vojno.

FRANJO SREBOTNIK

naši delovni uspehi

Preteklo soboto so v Litiji v počastitev občinskega praznika odprli novi most čez Savo (levo), ki bo z novim železniškim nadvozom (d sno) pome- nil veliko pridobitev za gospodarski razvoj litijske občine in vsega Zasavja. Gradnja mostu čez Savo je bila več kot nujna, ker je bil stari litijski most star že skoraj 130 let in toliko dotrajan, da je bila njegova nosilnost zmanj- šana na 2 toni. Tudi gradnja železniškega nadvoza je bila nujna. O njej so razpravljali vsa leta po osvoboditvi. Zaradi prehodov čez tire je bilo 30 smrtnih žrtev, veliko pa je bilo tudi izgubljenega delovnega časa zaradi ča- kanja pred rampami. S tema dvema prometnima objektoma bo prišla do izraza tudi takomenovana zasavska cesta, ker se bo večina prometa iz Za- savja proti Ljubljani poslej odvijala po tej cesti. To je doslej preprečevalo ozko grlo, ki ga je predstavljala stari most v Litiji. Gradnjo mostu čez Savo v Litiji je investirala republiška skupnost za ceste, gradnjo nadvoza pa skupščina občine Litija. Občanom Litije čestitamo k velikemu uspehu!

utrinki in odmevi

RAZOČARANJE NAD »FILIPOM NA KONJU«

Nedavno smo ob nedeljah zvečer imeli priložnost gledati na TV humoristično oddajo »Filip na konju«. Napovedi te serije na temo NOB so bile zelo obetajoče. Zato sem jo z zanimanjem pričakoval. Doživel pa sem hudo presenečenje. Vse dosedanje oddaje so prikazale našo partizansko vojsko kot družino nekakšnih cirkuških klovnov. Partizani so prikazani kot nezrele skupine z neresnim komandnim kadrom, še posebno komisarjem in pavlihovski-našemiženim komandantom bataljona. Kakšen je namen te oddaje? Nobenega zdravega humora ni v njej. Ali je to tisti partizanski humor, ki nas je mobiliziral za napore akcije med NOB? Ali si res lahko v naši družbi privoščijo tako vrsto javnega prikazovanja črnega humora, ki smeši nečloveške napore in boje ljudi med narodnoosvobodilnim bojem?

V teh oddajah ni bilo prav nobenega humora, še manj pa partizanskega, temveč samo smešenje borcev — partizanov. Ne smeši se le Filip kot osrednja osebnost, temveč celotna enota. Mimogrede povedano, če bi bila naša partizanska vojska res taka, kot jo prikazuje ta serija, prav gotovo ne bi zmagala in ustvarila, kar imamo, avtorji te serije pa tudi ne bi uživali tolikšne svobode, da bi z družbenimi sredstvi ustvarjali take »umetniške«. Prepričan sem, da je bila večina gledalcev ogorčena ali vsaj razočarana.

Ne morem razumeti, kako so mogla naša televizijska uredništva izbrati to serijsko oddajo. Ali med njimi res ni ljudi, ki bi gledali na NOV v drugačni luči kot avtorji in financirji oddaje? Preseneča me indiferentnost naših javnih občil, javnih delavcev in tudi naše borcevske organizacije do te TV serije. Pričakoval bi namreč, da bodo po 21. seji predsedstva ZKJ in pismu tovariša Tita zavladali drugačni odnosi do vrednot NOB. Zato bi želel javen odgovor!

STANE MURKOVIC

ŠESTDESETLETNI JUBILEJ VIKTORJA STOPARJA

Pred kratkim je Viktor Stopar, član predsedstva in predsednik komisije za vloge in pritožbe republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, praznoval svojo šestdesetletnico. Ta njegov življenjski jubilej so skromno proslavili tudi na republiškem odboru ZZB, a predsednik CK ZK Slovenije Franc Popit je ob tej priložnosti priredil sprejem, ki so se ga udeležili številni jubilaritovi nekdanji sodelavci. Na tem sprejemu je Franc Popit orisal življenjsko pot in delo Viktorja Stoparja. Zahvalil se mu je tudi za njegovo uspešno sodelovanje pri graditvi naših družbeno-ekonomskih in samoupravnih odnosov.

Jubilantovo udejstvovanje v naprednem delavskem gibanju se je začelo že v njegovi rani mladosti, zato so ga leta 1935 sprejeli v SKOJ. Od takrat dalje so mu zaupali pomembne naloge. Postal je se-

kretar PK SKOJ za Slovenijo, pozneje pa član CK KP Slovenije in kot tak je najprej v ilegali, nato pa v partizanih opravljal pomembne dolžnosti. Bil je sekretar KP Slovenije, organizator KP na Stajarskem in sekretar okrožnega komiteja KP v Ljutomeru.

Ko je po osvoboditvi bilo treba pošteno poprijeti za delo pri obnovi naše porušene domovine in pozneje pri izgradnji socialističnih odnosov, je Viktor Stopar bil zopet med tistimi, ki so mu zaupali pomembne družbeno-politične dolžnosti. Bil je glavni direktor direkcije za laško industrijo in obrt, član CK ZKS, republiški in zvezni poslanec, direktor Tovarne Saturnus, Tovarne aluminija in glinice v Kidričevem in Tovarne dušika v Rušah.

Sedaj, ko je v pokoju, je jubilarnt še vedno zelo zaposlen, saj opravlja še mnoge družbeno-politične funkcije. Ob njegovem pomembnem življenjskem jubileju pa mu kličemo:

Se na mnoga zdrava in zadovoljna leta!

ODGOVOR NA DOPIS

V TV—15 št. 48—49 je v rubriki »Utrinki in odmevi« na strani 11 Zlatko DENISA opisal svoje doživetje ob obisku spominskega dvorišča v »Starem piskru«, kjer so med vojno Nemci pobijali naše rodoljube. Upravi zopet očitno, da je dopustila obsojenim mladoletnikom neprimerno in nedostojno vedenje 1. novembra v popoldanskem času, ko je obiskal spominski prostor, in meni, da daje »mladostnim presopnikom« preveč svobode.

V našem zavodu prestajajo kazen obsojeni mladoletniki in mlajši polnoletniki do 23. leta starosti. Zanje je narejen vzgojni program, ki se izvaja vse leto in sloni na principu humanosti v ravnanju z obsojenici. Ta pa izhaja iz osnov naše družbene ureditve, iz naših ustavnih določil, ki med drugim določajo, da »je zajamčeno spoštovanje osebnosti in človeškega dostojanstva v kazenskem in vsakem drugem postopku kot tudi med izvrševanjem kazni.«

Vzgojni program zavoda med drugim predvideva seznanjanje mladoletnikov, in mlajših polnoletnikov s herojsko borbo

VSEM
DELOVNIM
LUJDEM
ČESTITAMO
ZA 1974. LETO

ZZB NOV VIČ-RUDNIK

naših narodov v času NOB in o socialistični izgradnji naše domovine. Prav v ta namen obsojenci pripravljajo proslave za vse republiške in državne praznike. Kakor vsako leto smo tudi letos imeli komemoracijo na dvorišču »Starega piskra«. Z enournim programom (petje, zborne recitacije in recitacije) so počastili spomin na vse padle. Poudariti moram, da so vsi z vso resnostjo spremljali izvajanje svojih soobsojencev in da so se zavedali pomena tega dogodka. Po komemoraciji so si ogledali še muzej NOB, kjer jim je bilo ob razstavljenih predmetih prikazano trpljenje, junaštvo in žrtve naših ljudi. Ob vsakoletnih komemoracijah in skupinskih obiskih uprava ukrene vse, da potekajo nemoteno. Dopolučamo možnost, da so obsojeni mladoletniki po komemoracijah kljub prepovedi uprave imeli glasbo v prostoru za počitek. Prepričani pa smo, da ne s slabim namenom, temveč zgolj iz mladostne nepremišljenosti.

Delavci doma so ogorčeni zaradi enostranskega načina pisanja omenjenega tovariša. Mnogi med njimi so bili med prvimi v borbi za ideale, ki jih niso pozabili, saj aktivno delujejo, da se v čim večji meri v današnjem času uresničujejo.

Naše delo je javno. Če bi se lov. Zlatko DENISA oglašil v našem zavodu in nas na morebitno napako tovariško opozoril, bi mu bili za to hvaležni. Prav tako bi ga seznanili z našim delom, ki sloni na interstih naše družbe in, v skladu z zakonitimi predpisi. Uprava zaporov Celje

imeli smo ljudi

Franc Kramar

Od Franca Kramarja smo se za vedno poslovili na pokopališču v Bohinjski Bistrici. Rodil se je leta 1922 v Ljubljani, v družini, ki je imela dvanajst otrok. Oče je bil klepar. Nemci so ga kot talca ustrelili v Begunjah. Franci je bil borec Prešernove brigade in intendantski oficir KNOJ. Demobiliziran je bil leta 1947. V Bohinjski Bistrici si je ustanovil družino. Vsa dolina ga je vzljubila. Bil je vreden delavec in zaveden občan. Kot kleparski mojster je utrdil podjetje »Kovino-obrt«, ki je zaposlovalo 60 delavcev; vodil ga je do upokojitve. Bil je vnet sodelavec društva Svobode.

Jakob Miklavčič

Prve dni letošnjega decembra so na idrijskem pokopališču položili k večnemu počitku Miklavčiča Jakoba iz Vojkove ulice v Idriji. Pokojni je bil rojen 21. julija 1912 v Plužnjah pri Cerknem. V partizane je odšel 10. oktobra 1943. Bil je v Bazoviški brigadi oz. brig. KNOJ. Demobiliziran s činom vodnika 12. februarja 1946. Zaposlil se je pri rudniku živega srebra v Idriji, kjer je bil tudi član DS. Pred štirimi leti je šel v pokoj. Toda zahrbtna bolezen ga je prežgodaj spravila v grob, ki so ga zasuli s cvetjem in vencem.

Pokojni je bil odlikovan z redom za zasluge za narod in z medaljo za hrabrost.

Ani Pelc

Ani Pelc iz Domžal je umrla 64-letna, zadeta od kapi. Med okupacije je veliko pretrpela. Z možem je od vsega začetka sodelovala v osvo-

bodilnem gibanju. Mož je odšel k partizanom, postal pa je žrtev izdajalca; okupatorski hlapi so ga skupaj z dvema borcevma ustrelili na Trojici pri Moravčah. Vdova je ostala sama z majhnima otrokoma. Pokopali so jo na ljubljanske Žale v grob njenega moža.

Jože Lovšin

Jože Lovšin iz Loškega potoka je umrl novembra. Rodil se je pred petinsedemdesetimi leti v Sodražici. Izučil se je za mesarja. Preselil se je v Loški potok, kjer je imel mesarijo. Leta 1941 se je uvrstil med prve sodelavce OF. Za partizane je veliko prispeval iz svoje mesarije. Italijani so zvedeli za njegovo dejavnost in ga internirali. Po italijanski okupaciji se je vrnil domov in nadalje podpiral osvobodilni boj, potem pa se je tudi sam uvrstil med borce. Zaradi njegove dejavnosti od vsega začetka so mu priznali status borca od leta 1941. Med ljudmi je bil zelo priljubljen in spoštovan.

Emil Šavron

Emil Šavron iz Kopra je umrl decembra. Rodil se je v napredni kmečki družini v Gradini, v Istri. Že kot 19-leten je moral po svetu za kruhom. V Etiopiji je bil kmetijski delavec, traktorist. Junija 1940 so ga vpoklicali v italijansko vojsko v Afriki. Kot odločen protifašist je izkoristil prvo priložnost, da je prišel v zavezniško ujetništvo. V afriškem ujetniškem taborišču se je skupaj z drugimi Slovenci organiziral. Že oktobra 1941 je prostovoljno stopil v jugoslovansko vojsko in se je v bataljonu Primorcev in Istranov udele-

žil šestmesečnih bojov na libijskem bojišču. Nato je bil bataljon premiščen v Palestino. Julija 1943 so se Primorci uprli in odpovedali poslušnost bivšim jugoslovanskim oficirjem ter kralju Petru. Po uporu je Emil stopil v I. odred NOV Jugoslavije na Bližnjem vzhodu. Kmalu potem se je v šolskem središču angleške vojske izučil za tankista. V domovino se je vrnil leta 1944 kot tankist. Sodeloval je na zmagovitih bojih proti na tanku od Visa do Trsta. Po vojni je ostal v JLA do konca leta 1946. Potem je vneto sodeloval pri obnovi. Skupaj z drugimi demobiliziranimi vozniki 1. tankovske brigade, artilerijske brigade IV. armade in drugih motoriziranih enot je sodeloval pri ustanovitvi prevoznega podjetja in v njem delal do smrti.

Klara Urankar

Klari Urankar, Reberškovo mamo, iz Lasena smo konec novembra pokopali na Češnjicah nad Blagovico. Dočkala je 72 let. V osvobodilnem gibanju je z vso družino vred začela sodelovati že v prvem obdobju. Na njenem domu so se redno ustavljali kurirji in se shajali aktivisti, tam pa so imeli svoje sestanke tudi terenci. V bližini so se zadrževale enote NOV, predvsem brigada Slavka Slandra, zato se je v Reberškovem domu nahranilo in odpočilo mnogo borcev. Reberškovo mamo so zato poznali daleč naokoli in jo spoštovali.

Ivan Zgonc

Od Ivana Zgonca smo se 7. decembra zadnjič poslovili na pokopališču v Kočevju. Rodil se je leta 1910 v Iga vasi

v Loški dolini. Osemnajstleten je stopil v podoficirsko šolo, potem pa se v vojaško akademijo in je leta 1940 postal podporočnik. Kot oficir je doživel razsulo stare Jugoslavije na madžarski meji. Leta 1943 se je pridružil borcev NOV v Srbiji. Bojeval se je za osvoboditev Beograda in na sremskem bojišču ter napravil bojno pot v Slovenijo do osvoboditve. Leta 1946 je bil demobiliziran kot kapetan. Delal na kočevskem kmetijskem posestvu kot knjigovodja, potem pa je bil upravnik veterinarske šole v Kočevju. Služboval je tudi na OLO Kočevje. Pred upokojitvijo je bil referent na kočevski občinski skupščini. V vseh teh službah, kjer je imel mnogo stikov z ljudmi, so ga spoštovali.

Rudi Perger-Krpan

Od Rudija Pergerja-Krpana smo se za vedno poslovili oktobra na podbreškem pokopališču v Mariboru. Dobro so ga poznali mnogi borci kozjanskega odreda, ki je med nje stopil oktobra 1943. Pozneje do osvoboditve je opravljal razne dolžnosti kot kurir in politdelegat na kurirskih postajah S-2 in S-4. Edini je preživel izmed kurirjev postaje S-4 na Dednem vrhu pod Bočem, ko je sovražnik pozimi 1944 napadel postajo. Po vojni je živel v Slovenjem Gradcu in bil delaven zlasti med strelci ter v združenju šoferjev ter mehanikov.

Marija Bartol

Marija Bartol, po domače Zupanova mama, nas je za vedno zapustila oktobra. Vsi smo jo ljubili in spoštovali. Rodila se je leta 1904. Omožila se je k Zupanovim na Studencu. Med vojno je bila prava partizanska mama in je nahranila neštete borce, čeprav si je sama pritegovala od ust. Med narodnoosvobodilnim bojem je delovala tudi v AFŽ. Mož in sin sta bila partizana. Po vojni je bila Zupanova mama zelo delavna v ZB NOV in v drugih organizacijah. Na zadnji poti, na pokopališču k Fari na Blokah, jo je spremljala velika množica.

Izdajstvo v Bezuljaku

Vse nas, to je zajete 4 borce, mene, brata Ivana in mačeho, so nato vodili skozi Begunje v Cerknico. Med potjo so nas ves čas pretepali, Frangeša pa so od zadaj vsega prešepkali z bajoneti, tako da mu je od povsod tekla kri. Mene in še nekaj drugih so čez čas naložili na kamion, kjer je že ležal ubiti maresalo. Položen je bil na našo posteljno žimnico. Ves čas mi je vlivljal nekak strah.

V Cerknici so nas odložili in izročili karabinerjem. Začelo se je zasliševanje in mučenje. Moške so zvezane posadili na stole, ki so bili postavljeni v krog, z obrazi pa so bili obrnjeni v stene. Tudi mene so v začetku posadili mednje. Začeli so me voditi od enega do drugega in me o vsakem vpraševati, kdo je. Kadar sem odgovorila: »Ne vem,« je padlo po moji glavi, po. Pri drugih se je ponovilo isto. Pri Ivanu sem priznala, da je moj brat. Po pravici sem povedala še za mačeho in vaščana Ludvika; za druge sem kar naprej trdila, da jih ne poznam in da so bili pri nas prvič. Med zasliševanjem so borce nezasišano mučili. Ze tako so bili vklepani tako, da jim je pri tekala kri izza nohtov. Tudi brat Ivan ni bil izvzet. Ko je ranjeni Iztok prosil vode, so mu jo prinesli samo do ust in nato zlili po obrazu ali stran. Prižgali so jim cigareto v ustih in jo takoj vrgli proč. Neki vojak, ki je znal slovensko — bil je doma nekje pri Gorici — je z boksarjem Frangešu in Ludviku zbil zobe. Tolkli so jih z bičem, ki je imel na koncu več pramenov in kroglice. Najbolj so jim trpele glave, ki so bile zatečene kot škafi. Iznakaženi so bili tako, da sem jih spoznala samo še po obleki. Najbolj pogumno je mučenje prena-

in nato zaradi mladoletnosti pomiloščen na dosmrtno ječo.

Franc Kržič-Iztok je bil zaradi bolezenskega stanja obsojen na dosmrtno ječo.

Brat Ivan je bil zaradi mladoletnosti in pomankanja dokazov oproščen.

Mačeho so izpustili, ker je bila noseča. Rodila je v Ljubljani. Jaz sem bila zaradi mladoletnosti in pomankanja dokazov obsojena na 1 leto zapora in poslana v zapor »Casa penale femminile« v Benetke med kriminalke, ubijalke, to je med najtežje prestopnice. Tako me je paznica kmalu po prihodu zaupno vprašala, koga neki sem ubila. Prva dva meseca sem smela dobivati vsaki drugi dan samo kruh in vodo. Čez čas so me premestili na jug Italije v Campobasso. Po kapitulaciji Italije mi je uspelo s še nekaterimi drugimi prebiti se skozi angleško-nemško fronto. Potem sem se takoj priključila našim in preživljala vse faze nastajanja prekomorskih brigad. Bila sem v glavnem štabu baze v Italiji in nato borka v 3. prekomorski. Med najhujšimi boji sem si vedno želela, da bi me doletela smrt šele na domači slovenski zemlji. Med tem se tudi zvedela za smrt obeh svojih bratov. Malo pred osvoboditvijo sem bila v zadnjih večjih bojih z Nemci pri Klani.

Tudi moj oče je preživel po napadu žalostne in grenke dneve. Najprej je šel k Vandku, želel se priključiti partizanom, a ga je Vandek pregovoril, da se vrne in se skriva. Bil je nekaj časa v domači vasi pri Bajtnih, Klemenovih, Šimencevih in nazadnje brez gospodarjeve vednosti na Hrenovem hlevu. Vaščani so se ga iz strahu pred italijanskim maščevanjem bali. Bil je večnoma brez hrane in je tako že takrat obupoval nad življenjem. Ko ga je gospodar Hren odkril in ga ni hotel vzdrževati nihče, se je kar javil v Cerknico. Od tam so ga poslali v Ljubljano, kjer je bil nekaj časa med tistimi, ki so bili določeni za talce. Prav žalosti me, da tedaj naša organizacija ni poskrbela zanj, kot so to delali v Ljubljani.

Kot zanimivo igro usode omenjam, da je brat Ivan, ki je bil nekoč begunjskem župniku za ministranta, le-tega stražil, ko so ga na kamionu odpeljali iz Cerknice. Razlika med vožnjo sedaj in vožnjo, ko so njega pretepenega vozili Italijani.

V zaporu v Ljubljani, sem bila prav nad tisto sobo, v kateri je bil zaprt Tone Tomšič. Rad je poslušal petje in me pozival, naj pojem še: posebno si je želel ruskih borbenih pesmi.

Preden je bila nad Frangešom izvršena smrtna obsodba, sem ga še videla v njegovi celici pri odprtih vratih s posebnim stražarjem. Pred vrati je bilo polno steklenic. Pozdravila sem ga, on pa mi je pomahal z roko in dejal: »Pozdravi mi moje tovariše!«

V zaporu v Ljubljani sem doživela še osvoboditev Iga v maju 1942. Takrat smo tepenim Italijanom zapele tisto znano komunistično pesem »Avanti popolo«. Poslušali so jo z jezo in občudovanjem hkrati. Šele po vojni sem zvedela, da je tedaj prav moj brat Vandek prišel s svojo četo do predmestja Ljubljane. To sem zvedela od neke ženi, ki ga je tedaj videla in bila nanj ponosna.

Tako končuje pripoved Milka Popek, Vandkova sestra.

Vojteh:

V taborišče pri Kožljaku sem prišel 12. decembra s skupino, v kateri je bil tudi Kušar-Đuro. Tisti čas, o katerem je govor, me je Daki postavil za intendanta. Zato je bila moja skrb hrana. To pa ni bilo težko, ker nas je ves okoliški teren podpiral in je hrana prihajala, kot je bilo potrebno. V kuhinji in predvsem zaradi mraza smo kurili, da se je kadilo kot iz vulkana. Tako so Italijani lahko vedeli za nas. Še danes me spravijo v smeh Lukove domisljice na račun skuhanje hrane. Če se mu je jed posrečila, je npr. dejal: »Ta jed dača bo pa kar praktična za jesti.«

Dne 15. januarja zvečer smo šli po hrano še naprej od Kožljaka. Med potjo je eden od Popkovih skočil domov s sporočilom, da bomo nazaj grede jedli pri njih. Bilo nas je z domačinom Maksom točno sedem. Spominjam se, da smo bili pred prihodom v Bezuljak še v neki drugi vasi, najbrž v Begunjah. Vandek je v Begunjah ostal, mi pa smo prišli okrog 9. ure zvečer v Bezuljak in šli večerjati k Popkovim. Puške smo odložili v kotu, svojo pa sem postavil malce v stran in sem jo tako kasneje zlahka našel.

Se nadaljuje

- 1 Da ne bo koga motilo, omenjam, da se je Anton Potočnik svoj čas pisal drugače in si je medtem dal spremeniti priimek.
- 2 Roke kvišku!
- 3 Stoj!
- 4 Sedaj streljajte v hišo!
- 5 Tone Vidmar — Luka Suhadole,

VOŠČILO IN ZAHVALA

Republiški odbor za gradnjo spominskega doma borcev NOV in mladine Jugoslavije v Kumrovcu ter za ureditev ožjega območja Kozjanskega vam vošči mirno, srečno in uspešno novo leto 1974. Ob tej priložnosti se iskreno zahvaljujemo vsem občanom, družbenopolitičnim in delovnim organizacijam ter ustanovam, ki so v preteklem letu na kakršenkoli način prispevali, da je postala solidarnostna akcija za gradnjo spominskega doma v Kumrovcu in ureditev Kozjanskega vsejugoslovanska, s posebnim poslan-

stvom manifestacije bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti tako množična in uspešna.

Toda nabiralna akcija ni končana hkrati s starim letom. Zato Republiški odbor toplo priporoča občinskim skupščinam, gospodarskim organizacijam, bivšim borcem, aktivistom, mladini in občanom, da tudi v novem letu prispevajo v sklad Republiškega odbora za gradnjo spominskega doma v Kumrovcu in Kozjanskega, pri RO ZZB NOV Slovenije — tekoči račun 50100-678-46402.

STRUKTURA POTREBNIH SREDSTEV ZA IZGRADNJO DOMA V KUMROVCU

(glede na število prebivalstva, narodnega dohodka in število zaposlenih v družbenem in zasebnem sektorju) IN ORIENTACIJSKI PREGLED ZBRANIH SREDSTEV PO OBČINAH V SR SLOVENIJI DO 1. DECEMBRA 1973

OBČINE:	Predvidena sredstva:	Zbrana sredstva:	
AJDOVŠČINA	150.000.— din	41.241,10 din	27 %
BREŽICE	150.000.— din	61.586,05 din	41 %
CELJE	630.000.— din	525.524,85 din	83 %
CERKNICA	125.000.— din	31.718,90 din	25 %
ČRNOMELJ	105.000.— din	50.938,20 din	48 %
DOMŽALE	259.500.— din	175.627,65 din	67 %
DRAVOGRAD	49.500.— din	17.308,85 din	35 %
GORNJA RADGONA	130.000.— din	45.003,00 din	34 %
GROSVPLJE	135.000.— din	84.461,95 din	62 %
HRASTNIK	99.000.— din	68.421,00 din	69 %
IDRIJA	130.000.— din	60.766,05 din	46 %
ILIRSKA BISTRICA	109.500.— din	49.663,85 din	45 %
IZOLA	105.000.— din	23.312,00 din	22 %
JESENICE	285.000.— din	89.130,35 din	31 %
KAMNIK	205.500.— din	161.918,00 din	78 %
KOČEVJE	139.500.— din	34.119,75 din	24 %
KOPER	385.500.— din	105.512,65 din	27 %
KRANJ	560.000.— din	360.301,00 din	64 %
KRSKO	180.000.— din	41.626,80 din	23 %
LAŠKO	130.000.— din	47.959,70 din	36 %
LENART	64.500.— din	54.602,00 din	84 %
LENDAVA	144.000.— din	57.958,50 din	40 %
LITIJA	105.000.— din	116.970,10 din	111 %
LJUBLJANA—BEŽIGRAD	535.500.— din	332.106,00 din	62 %
LJUBLJANA—CENTER	1.099.500.— din	606.507,05 din	55 %
LJUBLJANA—			
MOSTE—POLJE	549.000.— din	168.693,65 din	30 %
LJUBLJANA—ŠIŠKA	709.500.— din	343.806,30 din	48 %
LJUBLJANA—			
VIČ—RUDNIK	505.500.— din	147.012,05 din	29 %
LJUTOMER	105.000.— din	38.381,50 din	36 %
LOGATEC	49.500.— din	26.341,35 din	53 %
MARIBOR	1.624.500.— din	844.204,65 din	52 %
METLIKA	60.000.— din	36.540,30 din	61 %
MOZIRJE	94.500.— din	20.578,00 din	21 %
MURSKA SOBOTA	370.500.— din	234.664,95 din	63 %
NOVA GORICA	495.000.— din	333.952,35 din	67 %
NOVO MESTO	439.500.— din	236.500,20 din	53 %
ORMOŽ	94.500.— din	41.446,10 din	43 %
PIRAN	139.500.— din	78.968,80 din	56 %
POSTOJNA	169.500.— din	49.626,15 din	29 %
PTUJ	384.500.— din	193.186,75 din	50 %
RADLJE OB DRAVI	99.000.— din	20.949,60 din	21 %
RADOVLJICA	274.500.— din	145.003,60 din	52 %
RAVNE NA KOROŠKEM	219.500.— din	112.384,30 din	51 %
RIBNICA	75.000.— din	17.269,45 din	23 %
SEVNICA	114.000.— din	74.221,45 din	65 %
SEŽANA	195.000.— din	45.575,45 din	23 %
SLOVENJ GRADEC	109.500.— din	46.528,40 din	42 %
SLOVENSKA BISTRICA	189.000.— din	83.112,80 din	44 %
SLOVENSKE KONJICE	129.000.— din	77.415,05 din	60 %
SENTJUR PRI CELJU	75.000.— din	38.946,90 din	52 %
SKOFJA LOKA	279.000.— din	67.584,30 din	24 %
ŠMARJE PRI JELSAH	165.000.— din	163.225,65 din	99 %
TOLMIN	154.500.— din	20.643,60 din	13 %
TRBOVLJE	189.000.— din	86.014,35 din	45 %
TREBNJE	90.000.— din	66.701,00 din	74 %
TRZİČ	120.000.— din	83.223,65 din	69 %
VELENJE	319.500.— din	240.565,50 din	75 %
VRHNIKA	105.000.— din	69.960,20 din	66 %
ZAGORJE OB SAVI	120.000.— din	123.796,60 din	103 %
ZALEC	240.000.— din	158.594,75 din	66 %
REPUBLIŠKE ORGANIZACIJE		272.440,00 din	
ZAMEJSTVO		145,00 din	
MESTNE SKUPNOSTI IN ORGANIZACIJE		71.053,65 din	
NEUGOTOVLJENI VIRI		21.091,00 din	
	15.000.000.— din	8.144.634,70 din	54,29 %

Tone Popek-Maks

šal Frangeš. Mene so le bolj klofutali in za nekaj časa poslali v sosednjo sobo. Nisem pa si pustila obvezati ran.

Prihajali so fašisti s črnimi cofi na kapah in nas gledali, ko da smo zverine v menazeriji. Menda so tedaj prvič videli partizane. Nazadnje so nas poslali še skozi špalir vojakov. Vsak nas je brcal, udaril, opljuval ali kar mu je pač prišlo na misel. Posadili so nas na odprt kamion, in res je bilo čudno, da nismo med vožnjo zmrznili. Saj je znano, da je bilo takrat okrog 15 stopinj pod ničlo. Je pa med vožnjo vsem zmrznila kri, ki je bila obilno otekla iz ran. Ko nas je take videl stari cerkniški župnik štrajhar, je zaihtel. Celo neki Italijan je jokal, a so ga brž potegnili v neko vežo, ljudi pa so napodili z ulic. To so počenjali tudi v drugih naseljenih krajih, skozi katere so nas peljali v Ljubljano. Cesta je bila na nekem mestu — ne spominjam se več, kje — zametana s poleni, vejami in podobnim. To prepreko so Italijani prav s strahom odstranjevali in se oizirali na vse strani. Med vožnjo sem polglasno, s primernimi besedami skušala drugim vplivati na korajžo in moralno. Ko so nas pripeljali na cilj, so še vedno zvezane pahnili po stopnicah, da so se kar kotrljali po njih.

Obravnava pred sodnim tribunalom se je vlekla kar dolgo, posebno še, ker so zdravniki ljubljanske bolnišnice poskrbeli, da Iztok še dolgo ni okrevljal. Sicer pa je bilo res čudno, da je po vsem prenehanju ozdravel. Verjetno je o tem odločalo njegovo desetletno življenje v mornarici, močno srce in to, da je bil že popolnoma odrasel, torej ne več v razvoju.

Obsojeni smo bili takole:

Gašper Frangeš-Miha — obsojen na smrt z ustrejitvijo. Ustreljen je bil en teden po obsodbi, marca 1942. Tako huda kazen je bila izrečena tudi zato, ker ga je spoznal neki izdajalec.

Ludvik Obreza — trideset let zapora, Viktor Kušar-Đuro je bil obsojen na smrt

Na obisku pri Petričevih. Govori tovariš Pavel Zaucer-Matjaž.

Pri Petričevih v Javorju

Lepega jesenskega dne smo se odpeljali iz Crne proti gornjemu Javorju, kjer živita Petričeva, oče in mati. Cesta se vzpenja med gozdovi in travniki, ki so bili tedaj že pokriti s snegom. Vrh Javorja je na nadmorski višini 110 metrov. Kraj je oddaljen tri ure hoje iz Crne in prav toliko iz Šostanja.

V kuhinji Petričeve domačije smo našli očeta Alojza in Marijo pri branju. Pri toplem stekleniku so se stiskali otročki Petričeve hčere Gelce. Še preden smo povedali, kaj je namen našega obiska, že nas je oče začel gostiti z domačim rženim kruhom in moštom. Ko smo mu razodeli željo, da bi nam opisal svoje življenje, se je globoko zamislil, da bi oživel spomine.

Rodil se je leta 1896 kot sin edinec na kmetiji v Jazbini nad Zerjavom pri Črni. Ostal je doma, dokler ni moral k vojakom že kot osemnajstleten fant, ker je tedaj izbruhnila svetovna vojna. Najprej so ga poslali na srbsko bojišče, potem pa v Rusijo. Po prvi svetovni vojni je prevzel hribovsko kmetijo, ne da bi se ustrašil trdega dela. Bil je ponosen, da se je lahko imenoval kmeta. Leta 1920 se je oženil s sosedovo, Mazejevo Marijo. Ze prvo leto se jima je rodila hčerka, nato pa so prihajali otroci skoraj vsako leto, drug za drugim. Za številno družino končno ni bilo kruha na hribovski kmetiji. Zaslužka zunaj kmetijstva pa ni bilo. Včasih pa so nahnali kar celo četo, čeprav so sami trpeli pomanjkanje. Novembra 1943 je k Petričevim pridivila-

la močna nemška patrolja, obkolila hišo in začela streljati. Tedaj je bilo pri Petričevih nekaj partizanov kakor navadno, ker so prihajali pogosto. Partizani so pobegnili, smrtno zadeta pa je padla Petričeva hči Marija, druga hči, Nežka pa je bila ranjena. Nemci so zažgali domačijo, jo oropali in odgnali živino. Čez dva dni, na dan pogreba Marije, so Petričeve na pokopališču v Črni pričakali nemški žandarji. Prijeli so očeta, mater in hčerko Nežko. Odpeljali so jih v celovške zapore. Dolgo so jih zasliševali in ker niso hoteli nič izdati, so jih okrutno mučili. Petriča so surovo pretepali, mu pulili brke in trgali nohte s prstov. Vsako noč so zbirali zapornike in jih odganjali nekam na morišče, kjer so jih postrelili. Petrič je prisluskoval sleherni noč, kdaj bodo prišli tudi ponj. Zlasti pa mu je bilo hudo, ker so jih mučili domačini, doma iz Mežice in drugih krajev... Tudi Petričeva mama je v zaporu strašno trpela. Ženske so molile in klicale boga na pomoč, gestapovci pa so se škodoželjno smejali ter norčevali, češ, pogledajte jih, kako znajo komunisti moliti! Mamo so odgnali v Dachau, hčerko pa v Ravensbrück. Tudi Petriča so poslali v Dachau. Ob koncu vojne ni vedel, ali sta žena in hčerka še živi. Po vrnitvi v domovino so se Petričevi nastanili pri sosedu, ker je bil dom požgan. Kmalu nato pa jim je občina dodelila kmetijo v Javorju. Na tej kmetiji gospodarja hčerka Gelca z možem, oče in mati Petričeva pa sta užitek.

V lepem spominu jima je ostala zlata poroka. Slovesnost je bila v okrašen dvorani na matičnem uradu v Črni. Predsednik občinske skupščine je slavnostno znova potrdil njun zakon. Zlate poroke se je razen sorodnikov udeležilo tudi mnogo nekdanjih borcev, med njimi celo Pavle Zaucer-Matjaž. Zvrstili so se številni govori ter zdravice. Ob zlati poroki jima nismo čestitali v našem listu, ki ga redno prebirata, pa naj to popravimo zdaj.

IGNAC ZGONC

Jasna beseda o letočih krožnikih

Pri nas ne bo več nihče slepil ljudi z bajkami o »letečih krožnikih«, ker smemo upati, da bo vse časopisje jasno povedalo, da so »neznani leteči predmeti« dejansko vohunski baloni določenih držav. O tem je odkrito spregovoril zagrebški dnevnik Vjesnik. Objavil je strokovni sestavek podpolkovnika JLA Stevana Korde. Uredništvo pa je hkrati objavilo še zanimiv članek, kako so sarajevski mladi ljubitelji astronomije in vesoljskega raziskovanja (imajo svoj akademski astronomsko astrološki klub) menda prvi na svetu razkrinkali vohunstvo in njegovo novo orožje — velike balone iz prozornih plastičnih snovi, opremljene z elektronskimi instrumenti, predvsem za vohunsko fotografiranje z velikih višin, celo z višine 30 do 35 kilometrov. Podpolkovnik Stevan Korde ugotavlja, da je s takšne višine mogoče z enim samim posnetkom zajeti površino 100x500 kilometrov na zemlji. Če je balon opremljen s televizijsko kamero, lahko vohunsko središče istočasno sprejema slike. Posnetki s teh balonov so mnogo jasnejši kakor pa pri fotografiranju iz letal, ker balon leti brez najmanjših tresljajev. Z instrumenti, ki jih nosi takšen balon, je mogoče snemati in sprejemati elektromagnetne valove ali celo infrardeče (toplotne, nevidne) žarke. Tako vohunska služba lahko načrtno ugotavlja frekvence radarjev in radijski postaj ter je zato mogoče tudi povzročati motnje v etru in med drugim preprečiti delovanje radarjev protiletalske obrane. Balonov v velikih višinah (pa tudi, če letijo nižje) navadno ni mogoče odkriti z radarjem, ker se radarski elektromagnetni valovi od njih ne odbijajo. Dosedanje, celo najsodobnejše protiletalsko orožje pa tudi ne more doseči v višinah nad 25 ali nad 30 do 40 km letočih balonov. Instrumenti, ki se od njih lahko

edino odbijajo radarski valovi, pa so tako majhni, da so tudi pravzaprav nevidni. Vendar je balone mogoče odkrivati, zlasti ob sončnem vzhodu in zahodu, ko se odbijajo od njih žarki na zemljo. Potrebo naše obrambe pa narekujejo, da se kar največ opazovalcev posveti rednemu opazovanju in da nasploh storimo vse ukrepe proti novemu orožju, ki je naperjeno tudi v miru prav tako proti nam, čeprav smo miroljubna in neuvrščena država.

ČESTITKE ZA 80-LETNICO

ZDRUŽENJE BORCEV NOV Crna na Koškem iskreno čestita tovarišu LOJEN FRANCU iz Javorja 30 za njegov visoki življenjski jubilej — osemdesetletnico, hkrati mu zaželimo: še na mnoga leta v naši sredi!

ZA VSE, KI SE RADI MODNO
OBLAČITE SKRBI S SVOJO BOGATO
KOLEKCIJO DAMSKIH, MOŠKIH
IN OTROŠKIH MODNIH
PLETENIN

ALMIRA

tel. 75-460

telex 34596 yu almira

stenom al

zidne obloge

za prijetno

ugodje vašega stanovanja

IN NE SAMO STANOVANJA

Uporabljajte ga lahko za oploščenje zidov v vikendih, v poslovnih in gostinskih objektih. Izdelujemo ga v vzorcih mahagonija, oreha, hrasta in tikovine. Vsakemu prostoru, v katerem živite in delate, bo dal STENOMAL lepši in atraktivnejši videz.

IN NE SAMO LEPSI VIDEZ

STENOMAL zidne plošče so izredno dober toplotni in zvočni izolator, ki prispeva k vaši udobnosti in vam prihrani kurivo.

IN ŠE NEKAJ

S STENOMALOM lahko sami obložite zidove. V treh urah boste postavili 9 m zidnih oblog — hitro, enostavno in ekonomično.

Postavljajo se na ometan ali na neometan zid — in držijo vrsto let.

Pozanimajte se za ceno, primerjajte jo s cenami ostalih materialov za oblaganje zidov! Presenetila vas bo ekonomična in nizka cena za 1 m STENOMALA

V prodaji je v vseh večjih trgovinah z gradbenim materialom

Lesno-kemična industrija **lesonit**
ILIRSKA BISTRICA

bonboni VISOKI

VODIJO V KVALITETI

Rešitev križanke štev. 86.

Vodoravno: ZK, KUP, LONDON, AMORTIZER, TRAVERZA, KAČJE-REPI, TRAK, TAM, JOGI, RALO, ROK, SOVE, EV, TREN, LK, ATE-NA, ITALO, NEN, DEL, KATAR, LIMES, IM, ANTE, TRAVA AKANT, SO, POET, AN, SKRBA, KARIKATURA, APARAT, DELIRIJ, LABORATORIJ, MD, SEK, KIM, AR, TLA, AN, AČ, JOK, KREMA ZA, ROKE, AR, MATURA, ANANAS.

To pot smo izžrebali samo tri nagrade. Le te pa prejmejo:

Jože POLANEC, Vevče pri Ljubljani 72, p. 61260 Ljubljana-Polje, ki prejme od lesne industrije iz Litije — 1 kom. stoječo svetilko »MIRA« 1 x 60 W;

Tone PROSENC, Log 17, p. 61430 Hrastnik, ki prejme od založbe »Borec« knjigo »Draga moja Iza«; in Vanda KRAMPL, Ankaran 39, p. 66280 Ankaran, pa knjižno darilo »Prvi bataljoni«.

Nagrade bodo razposlane po pošti.

Uprava lista

Zakaj ponoven popis udeležencev narodnoosvobodilnega boja? Zgodi se, da ne želimo razumeti povsem razumljivih dejanj, da iz enostavnega kujemo zagonetnost.

Zvezni odbor ZZB NOV je že leta 1970 sklenil, da je treba popisati vse udeležence NOB. Organizacije borcev v vseh republikah in pokrajinah SFRJ so jih popisovale že v letih 1971 in 1972. V Sloveniji smo s popisom zaradi najrazličnejših pomislekov odlašali. Pred nedavnim smo zapisali, da je popis udeležencev NOB odraz splošne skrbi naše družbe za udeležence naše revolucije. Pogoji življenja vsakega posameznika se iz leta v leto spreminjajo. Podatki postajajo pomanjkljivi. Ker vemo, da tudi predpisi niso in ne smejo biti nekaj dogmatičnega, da so potrebne tudi dopolnitve, nam mora biti potreba po popisu udeležencev NOB toliko bolj razumljiva.

Smo sredi priprav na VII. kongres ZZB NOV, ki bo prihodnje leto. Kaj lahko od tega kongresa pričakujejo člani borčevske organizacije in kaj tisti, ki niso člani te organizacije, pa so bili popisani? Pričakovanja so sestavni del našega življenja. Mnogi pričakujejo, da bo zadoščeno njihovim upravičenim zahtevam. Dajmo roko na srce in priznajmo, da ni malo tistih, ki mislijo samo na neposredne osebne koristi. Zdi se, da bi morali razmejiti korist in pravico. Popolnoma razumljivo je, da ostaja statut ZZB NOV v pogledu pravic do članstva nespremenjen. Tudi s tem popisom se ne odpirajo stranska vrata za ljudi, ki so jim bližje osebne koristi kakor zavest borca in revolucionarja.

Obiskali smo štiri občinske odbore ZZB in željo, da bi zabeležili nekatera mnenja tovarišev iz popisnih komisij in neposredne vtise popisovalcev. Zdi se, da nam je bilo vodilo pismo popisovalca iz koprškega področja. Prebrali smo:

»... Odpore posameznikov do popisa je bilo pričakovati! Ni jih bilo malo, ki so nergali in nam postregli z nejevoljo. V opravičilo so pojasnjevali, da od takih popisov nimajo nobenih koristi...

Ni jih malo, ki neskomotno pretiravajo o lastni aktivnosti in organiziranem delu, od vsega začetka. Seveda so brez dokazov; izgovarjajo se, da so priče pomirje, da...

Človek bi moral verjeti, da so bili prav vsi prvoborci! Poudariti pa velja, da je med popisanimi veliko tovarišev, ki svojih upravičenih zahtev niso pravočasno zabeležili v vlogah, ki bi jih morali poslati borčevski organizaciji.

Podatki o osebnih dohodkih v večini primerov niso resnični; to ne velja za tovariše z nizkimi dohodki. Prav zaradi teh pa nas ti podatki tudi zanimajo.

Velike težave so pri odkrivanju tistih tovarišev, ki so bili med vojno v zaporih, internaciji, izgnanstvu, na prisilnem delu ali so bili še kot otroci v službi za narodnoosvobodilni boj. Če bi hoteli zajeti vse omenjene, bi morali od hiše do hiše, od vrat do vrat...

Svoj prihod sem najavil po telefonu. To je pomembna previdnost, če ne želiš ostati praznih rok ali s prazno beležnico. Na občinskem odboru Zveze združenj borcev v KOPRU sta sodelovala v pogovoru Jože Colja in Stane Oberstar, člana popisne komisije. Predsednik omenjene komisije Fabio Valenčič, je bil na eni zmed sej.

In kaj so mi povedali tovariši, ki so skrbeli za popis na koprskem področju? Združenja borcev so lahko sama odločila, ali bodo popisovala v popisnih centrih ali po domovih. Seveda je bil popis mnogo prej opravljen tam, kjer so prihajali udeleženci NOB v popisni center. Tistim, ki se niso udeležili popisa, so poslali eno ali dve vabilu; pozneje so jih poiskali na domu. Tudi štirikrat ali petkrat je bilo treba potrkati na ista vrata.

Kmetje so pogosto spraševali, kaj bodo imeli od tega popisa. Seveda so bili odgovori popisovalcev lahko samo načelni.

Popisnice so postale zelo zanimive zgodbe ljudi, ki so med vojno prepotovali precejšen kos sveta v tej ali oni vojaški enoti.

Popisovalci so lahko ugotovili, da je še mnogo tovarišev, ki so aktivno sodelovali v revoluciji, pa niso vložili svojih zahtev ali pa njihove vloge niso bile zadovoljivo rešene. Menda je na Koprskem med vsemi popisanimi udeleženci NOB kar pet odstotkov takih primerov.

»Tovariš ima vojaško knjižico, ki potrjuje, da je bil od leta 1943 do 1945 v operativni enoti. Dvojne dobe nima priznane, ker ni popisal potrebne vloge...»

Prav tako je na Koprskem precejšnje število vojaških vojn invalidov, ki so bili udeleženci NOV, pa nimajo priznanega dvojnega štetja; niso vložili zahtevkov. Sicer pa je največ podobnih primerov na podeželju. V občinskem odboru ZZB v Koprski menijo, da je na njihovem področju nekaj udeležencev NOV, ki bi po vseh predpisih morali postati člani borčevske organizacije.

Borci prekomorskih brigad (razen prve in druge) so trdno prepričani, da jim bodo končno priznali dvojno dobo, da bodo v novem zakonu pridobili status borca. Sicer pa so imeli na Primorskem že pred tem popisom popis za prekomorce. Ni pa v ospredju samo vprašanje prekomorcev. Gre tudi za priznanje statusa borcev nekaterim tovarišem, ki so prišli v partizanske enote po 13. oktobru!

»Na Koprskem imamo borce iz vseh predelov Jugoslavije in iz zamejstva — Italije. Prav zaradi tega nam ne bo uspelo popisati vseh udeležencev NOB. Mnogih ljudi ne poznamo in se tudi niso prijavili na občinski odbor Zveze združenj borcev. Morda bi bilo v tej zvezi potrebno sodelovanje med

prijavnim uradom in našo organizacijo.

Omeniti moramo tudi primere vdov padlih borcev v italijanski vojski — borcev, ki niso bili v fašističnih organizacijah. Z vidovdanskim sporazumom jih pri nas obravnavamo kot invalidsko upravičene. Torej smo morali dodati v popisno rubriko: matere in vdove padlih v italijanski vojski.

S popisom smo dobili stvaren vpogled v našo organizacijo: odkrili smo socialni in politični položaj naših članov. Popisovalci so prihajali do ljudi, ki so živeli v obupno slabih življenjskih razmerah, pa tudi...

Sklenil sem zapisati primer popisovalca iz Semele. Popisovalec je moral obiskati tovariša na domu. Toda že med vrati ga je ta tovariš začel obdelovati s črnimi besedami. »Kar sem mislil sem dobil,« je kričal. »Z organizacijo nimam nič več skupnega,« je zamahnil z roko v smeri stopnišča, ki drži na cesto.

Popisovalec se ni več ozrl na sicer, zelo lepo hišo. Razmišljal je o marsičem. Tudi o tem, zakaj je na Koprskem področju toliko rezervnih oficirjev, ki so izstopili iz Zveze komunistov.

In na nasprotnem koncu naše republike? Na občinskem odboru ZZB v MARIBORU bi ostal z nepopisano beležnico, če bi ne bil nekoliko trmoglav. Predsednik popisne komisije Marjan Dolenc je s precejšnjo nejevoljo sprejel moj nenajavljeni obisk. Delo

že vnaprej smo vedeli, pri kom bomo našli težave; poznamo ljudi, ki niso naklonjeni naši socialistični družbi. Nekateri člani naše organizacije so se z načinom življenja odtujili našim idealom, za katere smo se borili med vojno...

Kaj nam bodo povedali člani popisne komisije na občinskem odboru ZZB v NOVEM MESTU: Janez Potočar, Jože Butara in Miloš Jančič?

V Novem mestu menijo, da zadnji popis dopolnjuje nekatere podatke, ki so borčevski organizaciji v prejšnjih popisih ušli med prste. Seveda pa se kljub temu postavlja vprašanje, če bo tokratni popis prikazal povsem resničen položaj udeležencev NOB.

Strah pred podatki o osebnih dohodkih; seveda ne strah tistih z najnižjimi dohodki. Vestno utajevanje honorarnih zaposlitev. Vse to za praktično vrednost popisa ni najpomembnejše. Iz tega pa je mogoče izveči nekatere druge sklepe. Iz nekaterih tovarišev veje nezaupanje do okolja, v katerem živijo in v katerem ustvarjajo osebni dohodek. Ali menijo slednji, da je leta neupravičeno ustvarjen, ali imajo moralne predsodke pred tistimi, ki zaslužijo mnogo manj, o tem trenutno ni mogoče govoriti.

Zveza združenj borcev iz Novega mesta je zaprosila za sodelovanje pri popisu delovne kolektive iz tega področja. Leti naj bi popisali člane ZZB NOV v svojem kolektivu. Tako so želeli zajeti v popisu tudi vse priseljene udeležence NOB.

Ob predlogu, da bi v prihodnje na uradih za prijavljanje državljanov zapisali tudi članstvo v Zvezi združenj borcev, so se tovariši iz Novega mesta zamislili. Opozorili so na primere v obdobju, ko nekateri namenoma niso želeli dati omenjenih podatkov, ko so hoteli zamolčati udeležbo v NOB. Vzrokov je bilo več. Menda v nekatere delovne kolektive niso sprejemali borcev s posebnim veseljem.

»Naši občani so nam posredovali resnične podatke o udeležbi med NOB; izjeme so bile zelo redke. Za popis so se zelo zani-

operativnih enot. Sedaj se sprašujemo, zakaj so ostali zunaj naše organizacije. Zdi se nam, da se mnogi ne morejo pohvaliti z zavestjo revolucionarja in borca.

Menimo tudi, da bi moral vsak posamezni občan urediti vse prijave, vključno z našo organizacijo, v prijavnem uradu. V posebni kartoteki bi morali biti zbrani najpomembnejši osebni podatki: članstvo v organizacijah, potni list, orožni list, vozniško dovoljenje...

Zadnji popis bo imel resnično velik pomen, če bomo dobili mehanografsko obdelane liste ponovno nazaj v občinske odbore. Sem med tistimi, ki v to ne verjamem.

Popisani udeleženci NOB, ki niso člani naše organizacije, pričakujejo v zvezi s takratnim popisom, da se ponovno odpre vprašanje za priznavanje dvojne dobe Človekovih pravic ne more nihče, nikakršen zakon odvzeti! Mnogi niso uveljavili svojih pravic prav zaradi osebne skromnosti.

Odkrili smo primere velike socialne ogroženosti, ki smo jih javili občinski socialni službi...

Ob robu zapisa o popisu udeležencev NOB v Sloveniji samo še nekaj odgovorov predsednika popisne komisije pri RO ZZB NOV Slovenije, Slavka Kovačiča.

»Če želi ZZB NOV ostati dinamična, če hoče še naprej pomagati svojim članom, mora kar najbolj poznati razmere, v katerih živijo udeleženci narodnoosvobodilnega boja.

Ze ob pripravah na popis smo se zavedali, da prav vseh udeležencev naše revolucije ne bo mogoče popisati. Zadovoljni bomo, če bo naš uspeh vsaj petindevetdeset odstoten.

Z republiškim zavodom za statistiko smo dogovorjeni, da bodo podatki mehanografsko obdelani do konca meseca marca 1974. Po statistični obdelavi bodo popisnice vrnjene občinskim organizacijam.

Vsak udeleženec NOV bi moral biti tudi dandanes enako zaveden, revolucionaren, tovariški in pošten kot je bil in je moral biti

OB POPISU UDELEŽENCEV NOB V SLOVENIJI

Rubrike so zapolnjene

Borci NOV — zmeraj zvesti bojnim zastavam in revolucionarnim ciljem

imamo, je govoril in na sejo moram in... kaj bi pravzaprav radi.

Ni lahka zadeva takšen popis. V Mariboru so imeli petintrideset popisnih mest. Samo v 'posebnih' primerih so popisovali po domovih.

»S popisno akcijo smo prišli do vseh zaželenih podatkov, med katerimi je bilo do sedaj precej neznanega in preživetega. Tudi nekaj primerov je bilo, ko tovariši niso želeli biti popisani, ko niso hoteli dati svojih podatkov. Med slednjimi so bili celo borci s spomenicami. V takih primerih smo opravili popis na osnovi nam znanih podatkov. Druge rubrike smo pustili prazne.

O razlogih za tako vedenje posameznih tovarišev pa ne želimo govoriti! Ob popisu smo ugotovili, da je dober del udeležencev NOB zunaj naše borčevske organizacije, čeprav imajo za to vse pogoje. Razlogov je več; ker so imeli urejeno osebno življenje, so izgubili povezavo z Zvezo združenj borcev.

Pri nas popisani tovariši v večini primerov od popisa ne pričakujejo neposrednih gmotnih koristi. Vedo pa, da se na osnovi takih podatkov ureja naša zakonodaja. V večini primerov so zgledno sodelovali pri popisu.

Sprašujete, če so bili popisani tovariši objektivni do lastne udeležbe v NOB. Na osnovi zbranih podatkov lahko trdim, da je bilo precej pretiravanja. Iz zbranih podatkov izstopajo: socialna ogroženost, neurejene stanovanjske razmere, nizki osebni dohodki, slabo zdravstveno stanje udeležencev narodnoosvobodilnega boja.

Uspelo nam je dobiti tudi natančnejše podatke o internirancih in zapornikih, ki jih do sedaj nismo imeli. Lahko bomo ugotovili, kdo med omenjenimi ima vse pogoje, da se vključi v Zvezo združenj borcev.

Med popisom ni bilo nobenih presenečenj.

malih mlajši udeleženci NOB (letniki 1928 do 1934!).

Na našem področju je delalo petdeset popisovalcev. V večini primerov smo popisovali na domovih, ker se nam je zdel to najboljši način. S popisovalci nismo imeli težav. Bil pa je primer, ko je stopila popisovalka skozi vrata z besedami: »No, sedaj boste pa povedali, da ste bili partizani, in tudi to, kakšne osebne dohodke imate!« Seveda smo morali omenjeno tovarišico zamenjati z drugim popisovalcem.

Mlajši udeleženci narodnoosvobodilnega boja so govorili: »Prav je, da smo tudi mi popisani kot udeleženci NOB, čeprav od tega ne bomo imeli neposrednih koristi. Mar ni najpomembnejša zavest, da si bil udeleženec naše revolucije?«

Zbrani podatki so med drugim potrdili, da smo rešili pred leti zelo problematično stanovanjsko vprašanje. Prav tako pa je postalo razvidno, da so člani Zveze združenj borcev še vedno v veliki meri družbeno-politični delavci v krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah...

V Ljubljani smo se odločili za razgovor s Francem Lambergerjem, sekretarjem občinskega odbora ZZB MOSTE-POLJE, kjer je tri tisoč članov borčevske organizacije.

Pri popisu je sodelovalo približno osemdeset popisovalcev. Mnogo je bilo mladih popisovalcev, s katerimi pa so bile težave. Ker ne poznajo borčevske problematike, tudi niso povsem razumeli popisa. Zelo lahko je bilo tudi ugotoviti, da so mladi zelo slabo poučeni o naši narodnoosvobodilni borbi.

»Kljub našim prizadevanjem v popisu ne bomo zajeli vseh udeležencev NOB. Temu je vzrok preseljevanje ljudi iz kraja v kraj. V krajevni organizaciji MOSTE smo odkrili približno sto udeležencev NOB, ki niso bili člani borčevske organizacije. Naj poudarim, da so bili to aktivni udeleženci partizanskih

med našo veliko revolucijo, revolucijo, ki še ni zaključena. Še vedno bi se moral zavdati svojih dolžnosti, dolžnosti borca narodnoosvobodilnega boja. V nobenem primeru ne bi smel pustiti, da ga pokopje sebičnost. Na organizacijo Zveze združenj borcev se ni mogoče obračati samo v trenutkih, ko zasluži, da bi lahko imel od nje neposredne koristi.

Nedvomno je za našo organizacijo zelo pomembno, da ima pregled nad svojimi člani in vsemi udeleženci NOB. Niti ni najpomembnejše, če bo imel nekdo pozneje na podlagi omenjenega popisa in potrebnih dokazov materialne koristi. In vendar je eden izmed namenov popisa tudi ta; na VII. kongresu ZZB NOV Jugoslavije bomo predložili ustrezne zahteve za ureditev in izboljšanje položaja nekaterih udeležencev NOB. Stališče RO ZZB NOV je, da je potrebno še naprej reševati materialne probleme vseh udeležencev NOB in ne samo posamezne skupine. Ker smo imeli precej nezabeleženih problemov, jih tudi nismo mogli reševati. Na osnovi zadnjega popisa bodo razmere mnogo razvidnejše. Kakšne bodo poznejše akcije ZZB NOV, je težko reči. Res pa je, da bo treba na osnovi tega popisa odgovoriti na nekatera organizacijska in družbeno-politična vprašanja...

Ob koncu popisa udeležencev NOB samo toliko. Mnogo več bo mogoče spregovoriti potem, ko bodo zbrani podatki obdelani. Mnogo stvari pa je bilo mogoče odkriti že med popisom. Ali popuša zavest borca, revolucionarja? Ali je kal uničujočega pridobitništva načela tudi našo organizacijo? Nezdavno je bilo sestavni del vsakega obdobja. Polje je bilo od nekdaj treba čistiti. In mi hočemo, da bo naše polje zdravo, da bo na njem še naprej rodila svetla tradicija narodnoosvobodilnega boja, da bodo na njem cveteli ideali, ki ne smejo biti samo ideali preteklega generacije. SILVO TERSEK

Za delavce in njihove otroke

Konec leta ni samo v znamenju nestrpnih prazničnih pričakovanj. V čas pred prvim januarjem sodijo analitični pregledi naše gospodarske uspešnosti — našega dela. Med vzroki in posledicami plešejo številke novoletni ples. Zdi se, da so iz leta v leto nestrpnije, manj prizanesljive in odločilne. Celo do preteklosti ne moremo ostati povsem prizanesljivi; včeraj smo načrtovali današnji dan in od tega dne je v marsičem odvisen tudi naš JUTRI. Kljub vsemu ostajamo osebni. Radi se razveselimo drobnih pozornosti, ki menda niso več ogledalo našega časa. Za najbližjega pripravljamo novoletno darilo; od najbližjega pričakujemo... Pričakovanja so kakor številke — vse več jih je in vse bolj so neskromne. Seveda ta misel ni pravilo in tudi ne velja v vsakem primeru.

Ta zapis je zanimal misel o svetlih tradicijah narodnoosvobodilnega boja, misel o revoluciji, ki je z idejo splošnih in enakopravnih koristi podirala ekonomsko in socialno razlikovanje. Ob tem vprašanju smo se na robu leta 1973 nekoliko zamislili. Da bi ne podirali novoletnega razpoloženja, smo izbrali tudi temu primerno temo pogovora v štirih slovenskih delovnih kolektivih. **ALI BOSTE OB NOVO LETU OBDARILI ZAPOSLENE V VAŠEM PODJETJU? ALI BOSTE OBDARILI OTROKE DELAVCEV? STE SREDSTVA, KI JIH IMATE V TA NAMEN, UPORABILI KAKO DRUGAČE?**

Krka — tovarna farmacevtskih in kemičnih izdelkov

V podjetju je približno 1800 zaposlenih, med temi je šestdeset odstotkov žensk. Tovarišica Potrčeva, direktor kadrovskega splošnega sektorja, je pojasnila, da je novoletno obdarovanje otrok — članov delovnega kolektiva — v njihovem podjetju dolgoletna tradicija. Ker je tod zaposlena v večini primerov mlajša delovna sila, je seveda iz leta v leto več otrok in potrebna so tudi vedno večja denarna sredstva za novoletno obdaritev. Letos bo prejelo 900 otrok, v starosti do sedmega leta, darila v vrednosti osemdesetih dinarjev. V ta namen bo potrebnih letos osem starih milijonov dinarjev. Darila bodo razdelili staršem po posameznih delovnih obratih. Novoletne prireditve so morali opustiti že pred tremi leti. Za tako številni delovni kolektivi v Novem mestu ni primerne dvorane.

»Ob vsakem novem letu prispevamo nekaj denarnih sredstev mladinskim organizacijam in šolam. Lani smo na tak način razdelili štiri stotine milijonov: osnovni šoli, katere pokroviteljstvo, vzgojno-varstveni ustanovi, posebni šoli, Rdečemu križu, Društvu prijateljev mladine...«

Kako smo reagirali na predloge, da bi sredstva namenjena individualni obdaritvi namenili za gradnjo otroških igrišč (lani je bil predlog za gradnjo vrtecev)? Sindikalni občinski svet je sklenil: taka obdaritev otrok, za kakršno smo se odločili že pred leti, je primerna. Pomembno pa je, da se vrednost daril med posameznimi podjetji ne bo pretirano razlikovala; zgornja meja vrednosti naj bi bila torej osemdeset dinarjev. Delitev trinajste plače? Naši delavci to pričakujejo. V podjetju smo imeli običaj, da se je ob različnih praznikih delila razlika v osebnih dohodkih; tudi večkrat v letu. Zdaj so ostala samo še tovrstna pričakovanja in vprašanja. V tej zvezi nas omejuje samoupravni sporazum, ki ga ne smemo prekoračiti...

Tovarna TOMOS Koper

Med 2400 zaposlenimi v podjetju (devetsto zaposlenih je v delovni enoti partizan — Subotica) je petintrideset odstotkov ženske delovne sile.

Tako kot vsako leto bodo tudi letos obdarovali otroke zaposlenih v njihovem podjetju. Letos so se v tovarni odločili, da bodo obdarili predšolske in šolske otroke. Novoletno praznovanje bo menda v matičnem podjetju. Ugotovili so, da otroci več pričakujejo od tovarniškega dedka Mraza, kot od tistega, ki jih obišče doma. In s čim bodo v tovarni Tomos razveselili otroke? Predšolski otroci bodo dobili ob običajnih sladkarijah najrazličnejše igrače, šolarji pa šolski pribor z vsemi potrebščinami. Seveda jim bo vse to izročil dedek Mraz v okviru novoletne predstave za otroke.

V prejšnjih letih so izročali darila za otroke staršem, ker je bilo za tak način potrebno manj denarja.

»Mislim, da bi bilo primerno, če bi prispevali sredstva, namenjena za posamezno obdaritev otrok, nekaterim šolam in vrtcem za skupne novoletne prireditve...«, je sklenil misel Lucijan Vever, predsednik sindikata v tovarni Tomos.

Tovarna Metalna v Mariboru

V podjetju je 3100 zaposlenih z dvema dislociranimi obratoma: Krnelj in Senovo (nekdanja rudnika). V podjetju je 520 ženske delovne sile.

Pred leti je bila Metalna eden izmed delovnih kolektivov, v katerem so vsako leto pripravili novoletno praznovanje z obdaritvijo za otroke zaposlenih v podjetju. Po-

prečno so obdarili ob novem letu 1200 otrok. Vrednost darila je bila petintrideset starih dinarjev. Lani so morali s to tradicijo prekiniti. Podjetje se je znašlo v velikih finančnih težavah in tudi ni moglo dotirati sindikalne organizacije. Za novoletno obdaritev so potrebovali približno šest starih milijonov dinarjev.

»Tudi letos ne bomo obdarili otrok naših delavcev,« je povedal Ervin Vidovič, tehnični sekretar družbenopolitičnih organizacij.

»Lani je ob tej novici nastalo v podjetju nerazpoloženje. Pred leti pa so nas delavci kritizirali, da so v paketu samo albert keksi.«

V našem tovarniškem glasilu smo delavcem obrazložili vzroke za tako odločitev. Ob vsem tem pa imamo v delovnem kolektivu veliko nerešenih socialnih vprašanj. V enem letu porabimo za reševanja teh problemov osem starih milijonov dinarjev. Povedati velja, da pošljemo vsako leto 300 otrok in petdeset družin brezplačno na morje. Vse stroške s tem v zvezi pokrijemo s sindikalno članarino, ker nas podjetje ne more dotirati. Dolžno nam je celo petintrideset starih milijonov.

Kljub vsemu pa bomo ob novem letu obiskali vse naše invalide, starejše upokojence, bolnike in socialno šibke. Ob tej priložnosti bomo razdelili približno štiri stotine milijonov dinarjev.

Imamo patronat nad dvema osnovnima šolama, ki sta tudi v predračunu našega sindikata. Učencem osrednjih razredov pa omogočimo brezplačno bivanje v našem letovišču v Poreču.

Naše podjetje se je rešilo iz finančne blokade februarja meseca v lanskem letu. Ze deset let nismo za našo krajevno skupnost (če ne upoštevamo dveh osnovnih šol) ničesar prispevali. Od naše tovarne do tovarne avtomobilov Tam je še znano barakarstvo — življenje delavcev v težavnih socialnih problemih. Tega se naše podjetje močno zaveda. Prejšnje vodstvo v tovarni je zavajalo delovni kolektiv in samoupravne organe. Odrekli smo se vseh nagrad v korist sanacije podjetja. Tudi zaradi tega doživljamo veliko fluktuacijo delovne sile. V zadnjem triletnem letu je zapustilo podjetje 598 delavcev. V zadnjih štirinajstih letih naši delavci niso dobili ob koncu leta trinajste plače...«

Tovarna Saturnus v Ljubljani

V podjetju je zaposlenih 1750 delavcev — 1200 žensk. Jure Vabšek, tajnik sindikata nam je pojasnil:

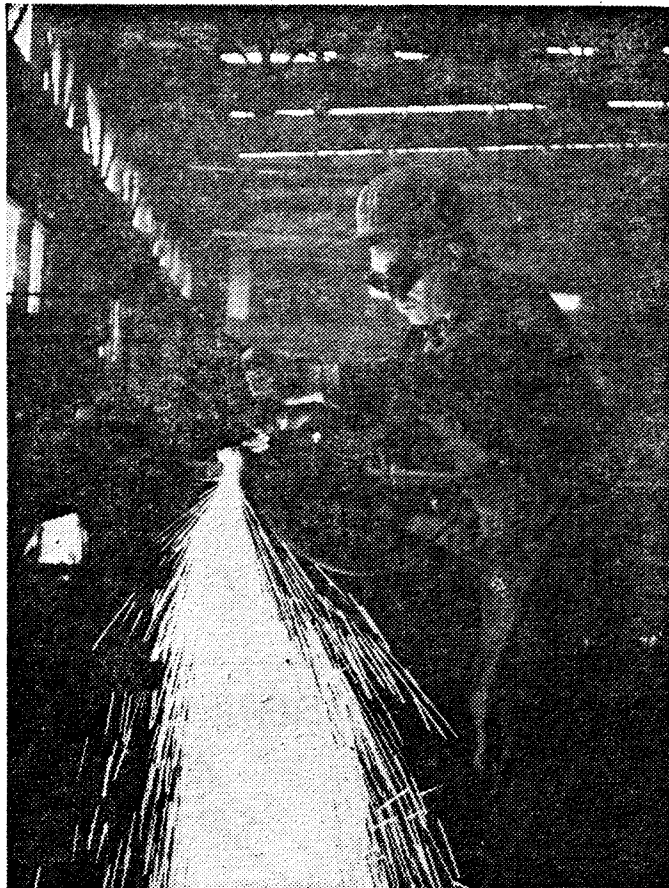
»Ob novem letu bodo dobili vsi člani našega delovnega kolektiva skromno darilo, ki jim ga poklanja naše podjetje; menda bo to trideset starih tisočakov. Sicer pa v našem podjetju ne delimo trinajste plače.«

Seveda bomo obdarovali tudi otroke naših delavcev. Obdarovanih bo 915 otrok do desetega leta starosti. Vrednost darila bo približno devetdeset dinarjev. Ob sladkarijah bodo dobili tudi štiri brisače. Novoletna obdaritev je v našem podjetju petnajstletna tradicija. Res pa je, da so se ljudje v zadnjih letih nekoliko razvabili in tudi osebni standard zaposlenih delavcev se je dvignil. Mnogim ni vseeno, kaj vtakmeno v darilo. Novoletno obdarovanje pa je zgolj simbolično dejanje.

Letos smo obstali pred odločitvijo: naj damo staršem denarne bone, s katerimi bodo sami kupili darila za svoje otroke? Pozneje smo se izrekli proti temu predlogu. Ljudje bi tudi drugače uporabili denarne bone; ne samo za darila svojim otrokom.

Novoletno prireditev bomo imeli v ljubljanski Operi. To bo sklepna prireditev za tovarno Saturnus.

Ker imamo patronat nad osnovno šolo Vide Pregarc (delala je in bila ustreljena v tej tovarni), obdarimo ob novem letu to šolo s praktičnimi šolskimi predmeti, učili in podobno. V zadnjem obdobju pa se

V NOVO LETO Z NOVIMI DELOVNIMI NALOGAMI

naše vezi s šolo rahljajo. Podjetje namenja vsako leto petindvajset starih milijonov za družbeni standard in jih izroči neposredno na občino Moste-Polje. Ta sredstva pa se pozneje namensko delijo različnim institucijam...«

Naj ob vsem tem zabeležimo nekaj sklepov misli. Predvsem velja poudariti, da individualna obdaritev v podjetju ni merilo pozornosti do delavca. Pomembnejša je skrb delovne organizacije za pogoje življenja delavcev in njihovih otrok. Pomembna je skrb za delavčovo kulturno obzorje, rekreativno dejavnost, skrb za varstvo, vzgojo in izobrazbo njegovega otroka; tudi njega samega. S tem v zvezi bi se morale posamezne delovne organizacije širše povezovati s krajevnimi skupnostmi in institucijami, v katere so otroci zajeti. Gre predvsem za enake pogoje življenja, vzgoje in izobraževanja delavcev in njihovih otrok.

Tako meni tudi Tilka Blaha, sekretarka sektorja za izobraževanje, znanost in kulturo pri Zvezi sindikatov Slovenije. Tovarišica Blaha nam je s tem v zvezi povedala:

»... Ko govorimo o novoletni obdaritvi v delovnih kolektivih, naj omenim pobudo združenega podjetja ISKRA. Delovni kolektivi naj bi prispevali sredstva, ki jih sicer namenja individualnemu obdarovanju otrok, za opremo šolskih knjižnic; za postopno nabavo učbenikov. Tako bi sčasoma

prišli do brezplačnih učbenikov v osnovnih šolah.

Zelo razumna je odločitev tistih delovnih kolektivov, ki so namenili omenjena sredstva za namensko uporabo v šolah in vzgojno-varstvenih ustanovah. Gre za dejavnosti, ki bi izboljšale in pospešile razvoj našega šolstva in varstva. Nobenega dvoma ni, da se tako vložena denarna sredstva močnejše obrestujejo kot tista, ki jih razdružimo v posamezne malenkosti brez trajne vrednosti. Ob tem pa gre predvsem za splošne koristi naših otrok, za odpravo tovrstnega ekonomskega in socialnega razlikovanja...«

Ceprav smo v tej reportaži želeli spregovoriti samo o enem vprašanju, smo ob obisku v naših delovnih kolektivih opazili celo vrsto stvari, ki bi jim morali nameniti našo pozornost. Kaj je z aktivni Zveze združenj borcev v posameznih delovnih skupnostih? Ponekod so razpuščeni ali pa so brez kakršnekoli družbeno-politične vloge. Kdo naj bo tisti, ki bo razvijal in krepil ideale naše revolucije med neposrednimi proizvajalci? Ali se velja izgubljati v drobnih, navidezni pozornostih, če nam le-te ne koristijo ali če nam celo škodijo?

Samo toliko. In naj bo kljub nekaterim manj prijetnim ugotovitvam prihodnje leto — srečno leto!

SILVO TERSEK

Jubilej 11. SNOUB »Miloša Zidanška«

V začetku januarja 1974 se bodo začele prireditve, s katerimi bodo v krajih ob Pohorju počastili 30-letnico ustanovitve 11. slovenske narodnoosvobodilne udarne brigade MILOŠA ZIDANŠKA.

Brigada je bila ustanovljena 8. januarja 1944 pri Primožu na Pohorju. Po znanem Pohorskem bataljonu in Pohorskem odredu si je tudi brigada nadela ime »Pohorska«. Kasneje je dobila od glavnega štaba slovenske narodnoosvobodilne vojske številko 11 in se poimenovala po heroju Milošu Zidanšku. Takoj po ustanovitvi je začela z uspešnimi akcijami proti sovražniku in je bila od tega dne nenehno v bojih. Sprva je delovala na širšem pohorskem območju, nato pa tudi v Gornji Savinjski dolini in na Dolenjskem.

Odbor Pohorske brigade, ki deluje v Mariboru, in podobni, ki delujejo v nekaterih obpohorskih občinah, med njimi tudi v Slovenj Gradcu, so se odločili, da bodo 30 letnico ustanovitve počastili z različnimi prireditvami. Vanje bodo vključili predvsem mladino, ki v različnih oblikah s svojo dejavnostjo nadaljuje tradicije Pohorske brigade. Gre za šole, mladinske aktivnosti in vojaško enoto v Mariboru, ki nosijo ime po brigadi Miloša Zidanška.

Med prvimi prireditvami bo vsekakor prireditev v Smartnem pri Slovenj Gradcu. Tu se bodo srečali borci Pohorske brigade z območja Koroške v nedeljo, 6. januarja. Učenci osnovne šole Miloša Zidanška iz Smartnega jim bodo popoldne pripravili kulturni spored, prebivalci Smartnega pa bodo poskrbeli za dobro počutje gostov.

Dne 8. januarja, na obletnico ustanovitve brigade, bodo odprli v avli osnovne šole

Pohorskega odreda v Slovenski Bistrici razstavo o Pohorski brigadi in drugih enotah, ki so se borile na območju Pohorja. To razstavo bodo kasneje prenesli še v Radlje ob Dravi in Slovenj Gradec.

Osrednja svečanost bo 11. januarja v Mariboru, ko se bodo preživelci borci brigade sestali z vojaški enoto, ki nadaljuje njene borbene tradicije. V vojašnici Miloša Zidanška bodo odprli muzej z gradivom iz bojev Pohorske brigade, zvečer tega dne pa bo v Unionski dvorani v Mariboru svečana akademija, na kateri bodo poleg drugih nastopili tudi dijaki gimnazije Miloša Zidanška.

S tem pa prireditve še ne bodo končane. V spomladanskih mesecih bodo pripravili več pohodov mladine po poteh Pohorske brigade, na katerih se bodo mladi srečali z borci in se tako seznanili z zgodovino brigade. Sklepni pohod mladih bo predvidoma ob koncu meseca maja ali v začetku junija prihodnje leto. Udeležili se ga bodo mladinke in mladinci iz vseh občin ob Pohorju, konec pohoda pa bo v Slov. Gradcu združen s svečanostmi ob občinskem prazniku. Občina Slovenj Gradec praznuje svoj praznik prav v spomin na uspešne boje Zidanškove brigade na Mali Kopu na Pohorju v začetku meseca junija leta 1944.

Poleg drugih pomembnih obletnic, ki se jih bodo spominjali v letu 1974, bo tudi 30-letnica Pohorske brigade posebna prilika, da mladi rodovi spoznajo veličino osvobodilnega in revolucionarnega boja jugoslovanskih narodov ter se tako tudi sami pripravljajo na odpor proti sovražnikom naše socialistične samoupravne skupnosti.

M. V.

Večkrat se je zgodilo, da Svejko po cele dneve ni videl pastirja vojaških duš. Feldkurat Katz je izpolnjeval svoje dolžnosti in pridno krmal. Domov je prihajal zelo redko, umazan, neumit ko maček, kadar se gom in lazi po strehah.

Kadar je prišel domov in je še mogel govoriti, je rad še malo pokramljal s Svejkom o vzvišenih ciljih, gorečnosti in sladkosti premišljanja, preden je zaspal.

Včasih je poskusil govoriti tudi v stihih, citirati Heineja.

Svejko je še enkrat maševal s feldkuratom pri pionirjih, kamor so pomotoma povabili še drugega feldkurata, bivšega kateheta, zelo pobožnega moža, ki je debelo gledal svojo kolego, ko mu je iz Svejbove vojaške čutare, ki jo je zmeraj nosil na takšnih cerkvenih pohodih s seboj, ponudil požirek konjaka.

»Dobra znamkaj«, je rekel feldkurat Katz, »napijte se in pojdite domov. Vse drugo bom že sam opravil. Danes moram biti na čistem zraku, ker me boli glava.«

Pobožni feldkurat je zmajal z glavo in odšel, Katz pa je kakor vedno odlično odigral svojo vlogo.

V Gospodovo kri se je tokrat spremenil briganeec, pridiga pa je bila daljša, pri čemer je bila vsaka tretja beseda in tako dalje in zares.

»Danes, vojaki, pojdete na fronto in tako dalje. Zdaj se obrnite k bogu in tako dalje in zares. Ne veste, kaj vas čaka, in tako dalje in zares.«

In kar naprej je donelo izpred oltarja »in tako dalje« in »zares« vmes pa je feldkurat omenjal boga in vse svetnike.

V goreči vnemi in govorniškem poletu je razglašal tudi princa Evgena Savojskega za svetnika, češ da bo varoval pionirje, ko bodo gradili mostove čez reke.

Vzlic temu pa se je končala vojaška maša brez slehernega pohujšanja prijetno in zabavno. Pionirji so se imenitno zabavali.

Nazaj grede pa feldkurata in Svejka z oltarčkom niso hoteli pustiti v tramvaj.

»Glej, da te ne kresnem s temle svetnikom po dučo«, je rekel Svejko sprevodniku.

Ko sta naposled prispela domov, sta ugotovila, da sta nekje med potjo izgubila tabernakelj.

»Nič ne de«, je rekel Svejko, »prvi kristjani so maševali tudi brez tabernaklja. Če bi to kje razglasila, bi pošten najditelj od naju zahteval še najdenino. Če bi šlo za denar, bi se najbrž ne našel pošten najditelj, čeprav so na svetu tudi taki ljudje. Pri nas v Budejovcih je služil v regimentu vojak, dobrodušen osel. Nekoč so pisali o njem, češ da je pošten najditelj, pa so mu nakopali na glavo samo nesrečo. Nihče več ni hotel govoriti z njim. Vsakdo mu je rekel: Tepec, kakšno neumnost si pa storil. Če imaš količkaj časti v sebi, ti mora biti do smrti žal? Imel je dekle in tudi ona ni hotela več govoriti z njim. Ko je prišel domov na dopust, so ga tovariši zaradi tega prgli med plesom iz krčme. Začel je hirati. Vse to si je vzel tako k srcu, da je naposled skočil pod vlak. V naši ulici pa je našel nekoč neki krojač zlat prstan. Ljudje so ga svarili, naj ga nikar ne odnese na policijo, pa se ni dal pregovoriti. Na policiji so ga sprejeli zelo prijazno, češ da so že obveščeni, da je nekdo izgubil prstan z briljantom. Potlej pa so pogledali na kamen in mu rekli: »Človek božji, poglej, to je vendar steklo, ne pa briljant! Koliko pa si dobil za briljant? Poznamo takšne poštene najditelje.« Naposled se je pokazalo, da je še nekdo izgubil zlat prstan s ponarejenim briljantom, rodbinski spomin, krojač pa je kljub temu sedel tri dni, ker je v ogorčenju žalil policaja. Dobil je zakonito najdenino deset od sto, krono in dvajset vinarjev, kajti tisti šmir je bil vreden dvajset kron. Krojač je zaludal zakonito najdenino lastniku prstana v obraz. Slednji pa ga je tožil zaradi razžaljenja časti in plačati je moral deset kron globe. Potem je povsod govoril, da jih zasluži vsak pošten najditelj petindvajset na zadnjico, da bi ga bilo treba javno batinati, da bi si ljudje to zapomnili in se znali ravnanj. Mislim, da nam tabernaklja nihče ne bo prinesel nazaj, tudi če je zadaj na njem označen regiment, kajti z vojaškimi stvarmi nihče nima rad opravka. Rajši ga bo vrgel v vodo, da ne bi imel sitnosti. Včeraj sem govoril v krčmi »Pri zlatem vencu« z nekim kmečkim človekom. Star je že šest-

inpetdeset let. Sel je na okrajno glavarstvo v Nove Paky povprašat, zakaj so mu zaplenili zapravljivček. Postavili so ga pod kap, in ko se je vračal, je ogledoval tren, ki je bil pravkar prispel in se ustavil na trgu. Neki fant ga je prosil, naj mu malo popazi na konje, češ da pelje za vojsko konserve, pa ga ni bilo več nazaj. Ko pa je vojaštvo odrinilo naprej, je moral z njimi, in tako je prispel na Ogrsko. Tam pa je on nekoga prosil, naj malo počaka pri vozu, in samo tako se je rešil, da ga niso vlekli v Srbijo. Vrnil se je ves iz sebe in zatrjeval, da nikoli več ne bo imeti opravka z vojaškimi stvarmi.

Zvečer ju je prišel obiskat pobožni feldkurat, ki je zjutraj tudi hotel maševati pri pionirjih. Bil je fanatik. Vsakega človeka je hotel zblížiti z bogom. Ko je bil še katehet, je razvijal pri otrocih verski čut s klofutami in časniki so kdaj pa kdaj objavljali o njem kratke vesti: »Surov katehet,« »Katehet, ki klofuta

pa vas bom poslušal. Zelo sem potrpežljiv in nazore drugih rad poslušam.«

Pobožni kurat je napravil požirek in izbulil oči.

»Vražje dobro vince, kajne, gospod kolega?«

Fanatik je odgovoril osorno: »Opažam, da kolnete.«

»Iz navade,« je odgovoril Katz.

»Včasih se celo zasačim, da preklinjam. Natočite gospodu kuratu, Svejko. Lahko vam zagotovim, da pravim včasih tudi: 'Himmelherrgott krucifix in sakrament.' Mislim, da se boste tudi vi prilagodili temu, ko boste tako dolgo pri vojaki kakor jaz. To ni nič težavnega. Nam duhovnikom je to kaj priročno. Nebo, bog, križ in največja svetinja. Ali ne zveni to lepo in strokovno? Pijte, gospod kolega.«

Bivši katehet je mehanično popil kozarec vina. Bilo je videti, da bi rad nekaj rekel, pa ni mogel. Zbiral je misli.

»Gospod kolega,« je nadaljeval

ZA DOBRO VOLJO — ZA DOBRO VOLJO —

JAROSLAV HAŠEK.

Spreobračanje na pravo pot

otroka. Bil je prepričan, da si otroci najbolje zapomnijo katekizem, če jim ga vtepa s šibo.

Na eno nogo je nekoliko šepal. To je bila posledica obiska, ki ga je z njim počastil oče nekega učenca. Njegovega sinčka je bil tudi oklufat, ker je dvomil o sveti trojici. Prisilil mu je tri zausnice, eno za boga očeta, drugo za boga sina, tretjo pa za svetega duha.

Tisti dan je prišel spravljat svojega kolego Katza na pravo pot in mu pihat na dušo. Začel je s pripombo: »Čudim se, da pri vas nikjer ne visi križ. Kje pa molite brevir? Pa tudi nobena sveta podoba ne krasi sten vaše sobe. Kaj pa imate tamle nad posteljo?«

Katz se je nasmešnil: »To je 'Suzana v kopeli', tistale naga ženska pod njo pa je moja stara znanka. Na desni strani je japonska slika spolnega akta gejše in starega japonskega samuraja. Kajne, da je zelo originalna? Brevir pa imam v kuhinji. Svejko, prinesite ga in odprite na tretji strani.«

Svejko je odšel in iz kuhinje je bilo slišati, kako so počili trije za maški vinskih steklenic.

Pobožni kurat je debelo pogledal, ko so se pojavile na mizi tri steklenice.

»To je lahko mašno vino, gospod kolega,« je rekel Katz. »Zelo dobro, rizling, po okusu spominja na mozelčana.«

»Ne bom pil,« je rekel pobožni kurat trmasto. »Prišel sem, da bi vas spravil na pravo pot.«

»Grlo se vam bo posušilo, gospod kolega,« je rekel Katz. »Pijte, jaz

Katz, »glavo pokonci, ne držite se tako kisto, kakor da bi vas hoteli čez pet minut obesiti. Slišal sem o vas, da ste nekoč v petek pomotoma pojedli v restavraciji svinjski kotlet, ker ste mislili, da je četrtek, potem pa ste na stranišču potisnili prst v usta, da bi jed izbljuvali, ker ste mislili, da vas bo bog kaznoval. Jaz pa se ne bojim jesti v postu mesa in tudi pekla se ne bojim. Pardon, privoščite si ga še požirek. Vam je že odleglo? Ali je vaše naziranje o peklju napredno, ali greste z duhom časa in z reformisti? To se pravi namesto navadnih kotlov z žveplom za uboge grešnike Papinovi lonci, kotli z visoko atmosfero, grešniki se cvro na margarini, raznji so na električni pogon, čez grešnike se že milijone let vale cestni valjarji, za škripanje z zobmi skrbe dentisti s posebnimi instrumenti, škripanje z zobmi snemajo na gramofonske plošče in jih pošiljajo v nebesa v veselje pravičnim. V nebesih imajo razpršile kolonjske vode, filharmonija pa tako dolgo igra Brahmsa, da se rajši odločite za pekel in vice. Angelčki imajo v zadnjicah propelerje, da jim ne bi bilo treba toliko opletati s križi. Pijte, gospod kolega! Svejko, natočite mu konjaka! Kaže, da mu ni dobro.«

Ko je pobožnemu kuratu odleglo, je zašepetal: »Vera je stvar razuma. Kdor ne veruje v sveto Trojico...«

»Svejko,« ga je prekinil Katz, »natočite gospodu feldkuratu še en konjak, da si bo opomogel. Povejte mu kaj.«

»Pokorno javljam, gospod feldkurata,« je rekel Svejko, »v Vlašimu je

živel dekan, ki je vzel strežnico, ko mu je stara gospodinja s fantom in denarjem pobegnila. In na stara leta je začel moč studirati svetega Avguština, o katerem pravijo, da sodi med svete očete. In bral je do tam, kjer je rečeno, da bodi preklet, kdor veruje v antipode. Pa je poklical nekoč strežnico in ji rekel: »Cujte, nekoč ste mi rekli, da je vaš sin strojni ključavničar in da je odpotoval v Avstralijo. Torej je zašel med antipode, naš sveti Avgustin pa pravi, da bodi preklet, kdor veruje v antipode. Prečastiti gospod, mu je odgovorila žena, saj mi sin iz Avstralije piše in pošilja denar. To je hudičevo mamilo, je rekel gospod dekan, po svetem Avgustinu ni nobene Avstralije, le antikrist vas zapeljuje. V nedeljo jo je javno prekel in kričal, da Avstralije ni. Naravnost iz cerkve so ga odpeljali v umobolnico. Tja bi jih morali odpeljati še več. V uršulinskem samostanu imajo stekleničko z Marijinim mlekom, s katerim je došla Jezusa, v sirotišnici v Benešovu pa so dobile sirote, ko so jim pripeljali lurske vode, takšno drisko, kakršne svet še ni videl.«

Pobožnemu feldkuratu se je že temnilo pred očmi in zavest mu je vrnil nov krepak požirek konjaka, ki mu je pritisnil v glavo.

Mežikajoč z očmi, je vprašal Katz: »Vi torej ne verujete v brezmadežno spočetje device Marije, ne verujete, da je prst svetega Janeza Krstnika, ki ga hranijo pri piaristih, pristen? Ali sploh verujete v boga? Če pa ne verujete, zakaj ste feldkurat?«

»Gospod kolega,« je odgovoril Katz in ga zaupno potepal po zadnjici, »dokler država ne bo priznala, da vojaki, ki gredo v bitko umirajo, ne potrebujejo za to božjega blagoslova, je feldkuratstvo dobro honoriran poklic, v katerem se človek ne pretegne. Zame je to boljše, kakor tehati po vežbališčih in hoditi na manevre. Takrat sem dobival od predstojnikov povelje, zdaj pa delam, kar hočem. Zastopam nekoga, ki ga ni, in sam igram božjo vlogo. Če nočem komu odpustiti grehov, mu jih pač ne odpustim, pa čeprav bi me prosil na kolenih. Sicer pa bi našli takšnih salamensko malo.«

»Jaz pa imam boga rad,« je dejal pobožni feldkurat, ki se mu je začelo kolcat, »zelo rad ga imam. Dajte mi malo vina.«

»Boga spoštujem,« je nadaljeval po krepkem požirku, »na moč ga spoštujem. Nikogar ne spoštujem tako kakor njega.«

Udaril je s pestjo po mizi, da so steklenice kar poskočile. »Bog je vzvišeno bitje, nekaj nadzemskega, bog je v svojih zadevah pošten, bog je sončni žarek, tega mi ne bo nihče ovrget. Tudi svetega Jožefa spoštujem, vse svetnike spoštujem, razen svetega Serapiona. Njegovo ime pa je pregrdo.«

»Zaprositi bi moral za spremembo imena,« je menil Svejko.

»Sveto Ljudmilo imam rad in tudi svetega Bernarda,« je nadaljeval bivši katehet, »slednji je rešil mnogo romarjev na St. Gotthardu. Za vratom nosi steklenico s konjakom in išče ljudi v snežnih zametih.«

Zabava je ubrala drugo smer. Pobožni kurat je začel vezati otrobe in govoriti zmešano. »Nedolžne otročice spoštujem. Praznik imajo osemindvajsetega decembra. Heroda sovražim. Kadar kura spi, ne more znesti združega jajca.«

Počil je v smeh in jel prepevati: »Sveti bože, sveti, sveti, vsemogočni.«

Takoj pa je nehal peti, se obrnil h Katzu in vprašal osorno: »Vi ne verjame, da je petnajstega avgusta praznik vnebovzeta devica Marije?«

Zabava je bila zelo razgibana. Na mizo je prišlo še nekaj steklenic, in Katz je kdaj pa kdaj rekel: »Reci, da ne veruješ v boga, sicer ti ne natočim.«

Kazalo je, da se vračajo časi preganjanja prvih kristjanov. Bivši katehet je prepeval neko pesem rimske arene in tulil: »Verujem v boga, ne bom ga zatajil, kar obdrži svoje vino. Saj lahko sam pošljem ponj.«

Naposled sta ga položila na divan. Preden je zaspal, je dvignil desnico k prisegi, rekoč: »Verujem v boga očeta, sina in svetega duha. Prinesite mi brevir.«

Svejko mu je stisnil v roko na nočni omariči ležečo knjigo, in tako je pobožni feldkurat zaspal z Boccatiovim »Decameronom« v roki.

Prev. Jože Zupanič. (Iz knjige Dobri vojak Svejko v I. svetovni vojni)

tovarna izolacijskega materiala - laško

t i m laško

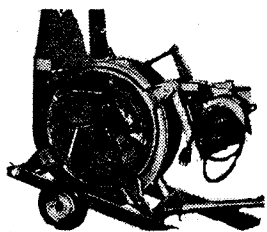
TOVARNA IZOLACIJSKEGA MATERIALA • RUDNIK PREMOGA,
GLINE IN PESKA • ORGANIZACIJA SKUPNIH SLUŽB

Priporočamo svoje izdelke:

- TIM styropor za toplotne in zvočne izolacije ter embalažo
- TIM bitumenske izdelke za hidroizolacije
- izdelke in storitve elektro strojnih obratov
- Rjavi premog, glino in pesek

VSEM
DELOVNIM
LJUDEM
ČESTITAMO
ZA 1974. LETO

Delovni kolektiv tovarne
izolacijskega materiala
Laško

DOBAVA TAKOJŠNJA!

PUHALNIK EOLO

z osmimi noži za rezanje krme:

- je prevozen
- zavzema malo prostora
- nagib izpuhalne cevi se lahko regulira do 120°
- produktivnost na uro: 6000 kg zelene ali 4000 kg suhe krme
- puha do 20 m daleč

Uporabljamo ga lahko kot puhalnik brez nožev ali kot puhalnik z noži za rezanje, krajšanje dolge krme, koruznih stebel, pripravljanje silaže ipd. Izdelujemo tudi MLIN tipa: MM, Z 2, C 2, »B« in večje mline za mletje vseh vrst žitaric in koruze v storžih.

Informacije dobite na: KRASMETAL Sežana,
tel. 73-221
v kooperaciji

KRAS metal in
OCMUS

OBRTNI CENTER

ELEKTRO DELAVNICA — PEKARNA
VRHNIKA

pristrčno čestita z najboljšimi željami ob
nastopu novega leta — delovnim ljudem in
poslovnim prijateljem.

KOMUNALNO PODJETJE NOVO MESTO

KOMANDANTA STANETA 30

Servisna delavnica — cvetličarna
PRISRČNO VOŠČILO ZA 1974. LETO —
SREČO, USPEH IN ZADOVOLJSTVO DE-
LOVNIM LJUDEM IN POSLOVNIM PRI-
JATELJEM.

PODJETJE ZA PTT PROMET LJUBLJANA

CIGALETOVA 15

ČESTITA DELOVNIM LJUDEM IN POSLOV-
NIM PRIJATELJEM. SREČNO, ZDRAVO,
USPEŠNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO
1974.

CENTROMERKUR

TRGOVSKO PODJETJE IZ LJUBLJANE

CENTROMERKUR

PRIPOROČA OBISK

V NOVI SPECIALIZIRANI TRGOVINI ZA
DARILA NA MESTNEM TRGU 8.

ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM
IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
ZA NASTOJAJOČE NOVO LETO 1974.

HOTEL MANTOVA VRHNIKA

Z GOSTIŠČI:

MOČILNIK, HOTEL MANTOVA, BISTRA,
PRI DALMATINCU, PRI LOVCU

čestita

vsem cenjenim gostom in obiskovalcem naših
gostišč ob nastopajočem novem 1974. letu in
se priporoča za cenjeno naklonjenost tudi
v prihodnje.

BONBONIERA

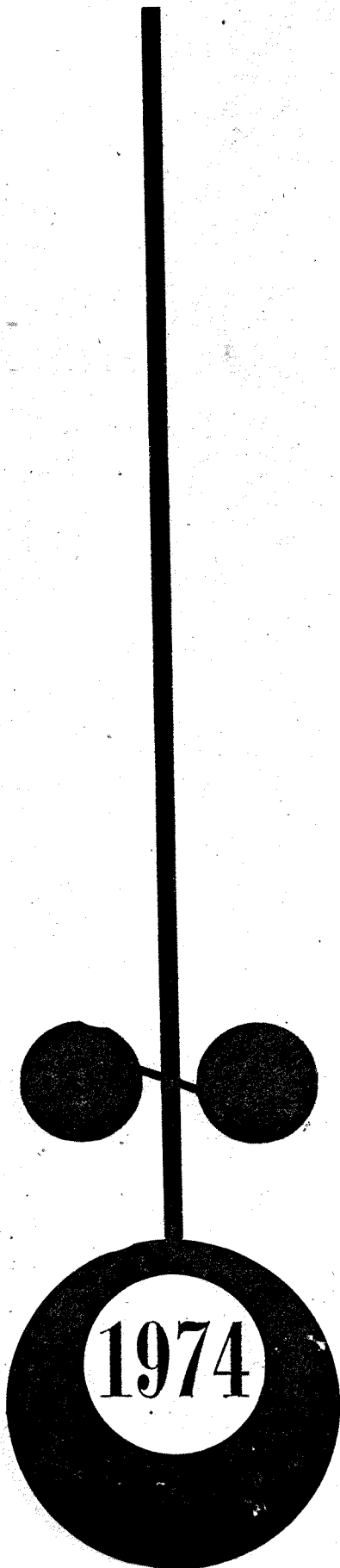
TRGOVSKO PODJETJE

LJUBLJANA, MESTNI TRG 25

z obrati in poslovalnicami

čestita na prehodu v novo leto 1974
vsem delovnim ljudem.

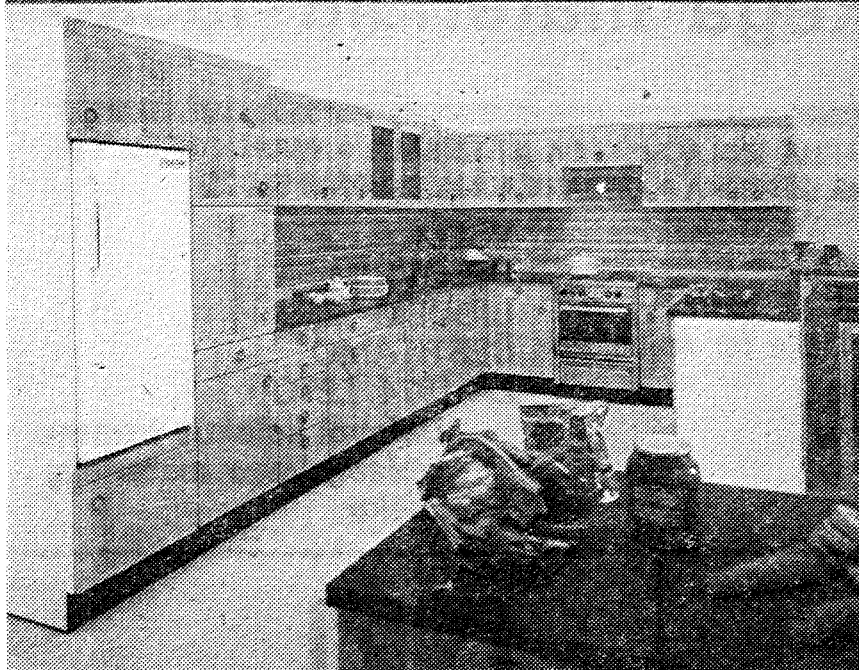
Ko se poslavljamo od starega leta, naj vas
pot zanese tudi v naše poslovalnice. K no-
voletnemu darilu znancu ali prijatelju, svo-
jim najbližjim — priložite tudi kaj sladkega.
Pridite — imamo veliko izbiri.

BREST
VEGA 73
TELEX 31167

NOVO

INDUSTRIJA
POHISTVA
CERKNICA

ZAHTEVAJTE
PROSPEKTE
IN PODROB-
NEJSE IN
FORMACIJE
NA NASLOV
BREST
INDUSTRIJA
POHISTVA
61380
CERKNICA
TEL. 791200

**VEGA
'73**

KUHINJA JE
IZDELANA IZ
JELOVEGA LESA.
ELEMENTI SO
PROJEKTIRANI
PO EVROPSKIH
STANDARDIH.
ZATO JO
VGRADITE
V VSAK
KUHINJSKI
PROSTOR.

TOZD—IUV

IGRAD

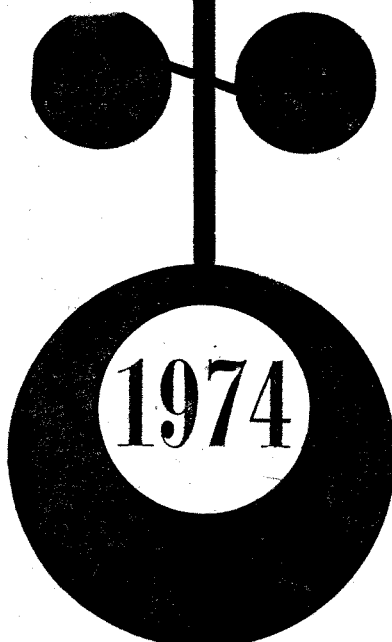
INDUSTRIJSKO GRADBENO PODJETJE
VRHNIKA, OPEKARSKA 23

izdeluje: zidne, stropne, dimniške in fasadne opeke. Visoke gradnje — stanovaške in industrijske, ter gradnje za tržišče. Nizke gradnje. Montažne in polmontažne gradnje. Izdelava montažnih, opečnih in betonskih elementov. Teracerstvo in betonarna. Stavbno mizarstvo, kamnolomi, izdelava marmornih blokov, lomljenca in teraco peska. Prevozne storitve za lastne potrebe in druge.

DINOS

LJUBLJANA, PARMOVA 33

PODJETJE ZA PROMET Z INDUSTRIJSKIMI SUROVINAMI TER REPRODUKCIJSKIM IN ODPADNIM BLAGOM. ODKUPUJEJO PO NAJVIŠJIH DNEVNIH CENAH INDUSTRIJSKE ODPADKE V VSEH SVOJIH POSLOVALNICAH IN SKLADIŠČIH V SLOVENIJI.

sionon®
sladek kot sladkor

**DIETIČNI
SLADKOR**

**sladilo za
diabetike**

Po licenci
BAYER Leverkusen
Zvezna republika Nemčija

Polni
Proga PORTOROŽ
prehrambena industrija

200 g
Netto

sionon

pridobljen iz na soncu dozorele koruze

AVTOPREVOZNIŠKO
PODJETJE

**AVTO
PROMET
GORICA**
NOVA GORICA

AVTOBUSNI PROMET
TOVORNI PROMET
TURISTIČNE USLUGE

PRIPOROČAMO OBISK
LOKEV, ZIMSKO
ŠPORTNEGA SREDIŠČA
IN SKALNICE,
KAMOR VAS ZAPELJE
GONDOLSKA ŽIČNICA.

gozdno
gospodarstvo
bled

NUDI STANDARDNE SORTIMENTE SMREKE, JELKE, MACESNA IN BUKVE. IZDELUJE SORTIMENTE PO NAROČILU Z USTREZNIMI DIMENZIJAMI IN KAKOVOSTJO, ZLASTI Z ZAHTEVAMI PO IZREDNI GOSTOTI POLNOLESNOSTI, REZONANCI IN RAVNOSTI, KAR JE POSEBNOST STRUKTURE LESA IZ TRIGLAVSKIH GOZDOV.

VSEM ŠPORTNIM
DRUŠTVOM IN SEKCIJAM

v Mariboru, Slovenj Gradcu, Zalcu, Ravnah na Koroškem, Velenju, Celju, Ptuj, Trbovljah, Hrastniku, Zagorju ob Savi, Kranju, Jesenicah, Domžalah, Črnomlju, Kočevju, Ponikvah, Kamniku, Trzinu, Postojni, Sežani, Kopru, Novi Gorici, Idriji, Piranu, Izoli, Zvezi slepih Slovenije, sekciji paraplegikov Slovenije v Ljubljani, Zvezi gluhih Slovenije

ŽELI MNOGO ZDRAVJA, ZADOVOLJSTVA,
TER SPORTNIH USPEHOV V 1974 LETU

**ŠPORTNO DRUŠTVO
INVALID
IZ LJUBLJANE**

DOLENJSKE BANKE IN HRANILNICE V NOVEM MESTU

IN POSLOVNIH ENOT V KRSKEM,
METLIKI, NOVEM MESTU,
TREBNJEM IN NA MIRNI

KJER ZBIRAJO HRANILNE VLOGE IN JIH
OBRESTUJEJO OD 7,5 DO 10%.

VODIJO ZIRO RACUNE IN DEVIZNE RA-
CUNE OBCANOV.

OPRAVLJAJO DEVIZNO-VALUTNE POSLE
IN ODKUP TER PRODAJO DEVIZ.

DAJEJO KREDITE ZA STANOVANJSKO
GRADNJO, POSPESEVANJE KMETIJSTVA,
OBRTI IN TURIZMA NA PODLAGI NAMEN-
SKEGA VARČEVANJA.

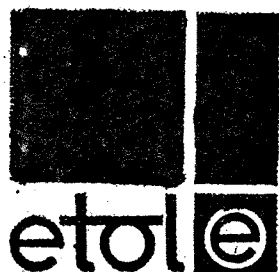
ODOBRAVAJO KRATKOROČNE IN DOLGO-
ROČNE KREDITE.

OPRAVLJAJO VSE DRUGE BANČNE POSLE.

ZAUPAJTE DBH SVOJE DENARNE ZADE-
VE, SAJ JE TO VASA BANKA.

Kako lepo že jutri bo,
pove ram referat —
vse drugo gremo v pratiko
pavlihovo prebrat!

TOVARNA AROM IN ETERIČNIH OLJ

CELJE, IPAVČEVA 18

proizvaja arome in alkoholne pi-
jače, arome za bonbone in kek-
se, arome za gospodinjstvo, za-
čimbe in eterična olja.

DELOVNIM LJUDEM
IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
ŽELIMO SREČNO IN USPEŠNO
1974. LETO.

SKUPŠČINA OBČINE SEŽANA

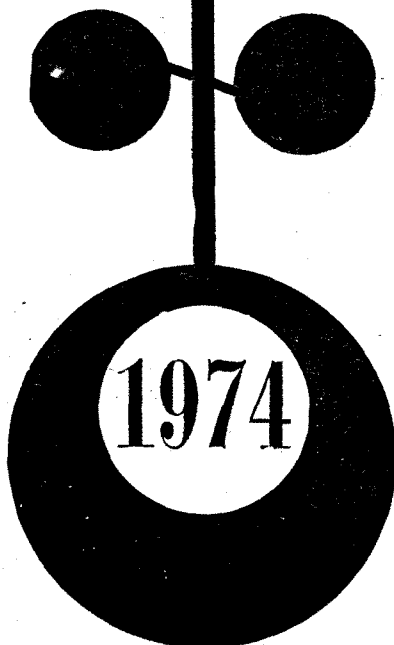
IN DRUŽBENO POLITIČNE
ORGANIZACIJE VOŠČIJO
VSEM DELOVNIM LJUDEM
SREČNO IN USPEŠNO
NOVO LETO 1974

ISKRA

TOVARNA ANTENSKIH NAPRAV
V ZP ISKRA, KRANJ

VRHNIKA

DELOVNIM LJUDEM IN POSLOVNIM
PRIJATELJEM NAŠE ISKRENE
ČESTITKE Z NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI
V NOVEM 1974. LETU.

OBČANOM LJUBLJANE IN VSEM DELOVNIM LJUDEM
V NAŠI DOMOVINI ISKRENO ČESTITAMO
Z NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI NA PRAGU NOVEGA
1974. LETA

SKUPŠČINA MESTA LJUBLJANE

SKUPŠČINA OBČINE LJUBLJANA-BEŽIGRAD
SKUPŠČINA OBČINE LJUBLJANA-CENTER
SKUPŠČINA OBČINE LJUBLJANA MOSTE-POLJE
SKUPŠČINA OBČINE LJUBLJANA-ŠIŠKA
SKUPŠČINA OBČINE LJUBLJANA VIČ-RUDNIK

IN DRUŽBENO POLITIČNE ORGANIZACIJE
MESTA LJUBLJANE

INDUSTRIJSKI BIRO

PODJETJE ZA IZGRADNJO
INDUSTRIJSKIH OBJEKTOV

LJUBLJANA, PARMOVA 33

PREVZEMA IN IZVAJA INŽENIRINGE
ZA IZGRADNJO IN REKONSTRUKCIJO
INDUSTRIJSKIH OBJEKTOV, IZDELUJE
RAZNE PROJEKTE IN EKONOMSKE
ELABORATE.

GOZDNO GOSPODARSTVO CELJE

LJUBLJANSKA 13

Z GOZDNIM OBRATOM
IN REMONTNO DELAVNICO

POŠILJA PRISRČNO NOVOLETNO
VOŠČILO DELOVNIM LJUDEM,
KOLEKTIVOM IN VSEM POSLOVNIM
PRIJATELJEM.

NAŠA ŽELJA JE, DA BI BILO TUDI
LETO 1974, KI PRIHAJA PLODNO
IN USPEŠNO ZA VSE NAS.

ZDRUŽENO PTT PODJETJE LJUBLJANA

CIGALETOVA 15

VSEM DELOVNIM LJUDEM
IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
ČESTITAMO Z NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI
NOVO 1974. LETO.

TELEFONSKI POGOVOR »SVH«

S to označbo prijavite telefonski po-
govor v izjemno nujnih primerih —
če ste očevidec hude nesreče, ele-
mentarne nezgode, predvsem, kadar
gre za varnost ogroženih življenj. Jav-
na govorilnica na pošti vas bo v ta-
kem primeru brezplačno zvezala z
reševalno postajo ali postajo milice.

DES

Biro poslovnega združenja
podjetij za distribucijo
električne energije

LJUBLJANA, Hajdrihova 2

DISTRIBUCIJA
ELEKTRIČNE ENERGIJE

VSEM DELOVNIM LJUDEM
IN KOLEKTIVOM
ŽELIMO SREČNO
IN USPEŠNO
NOVO 1974. LETO.

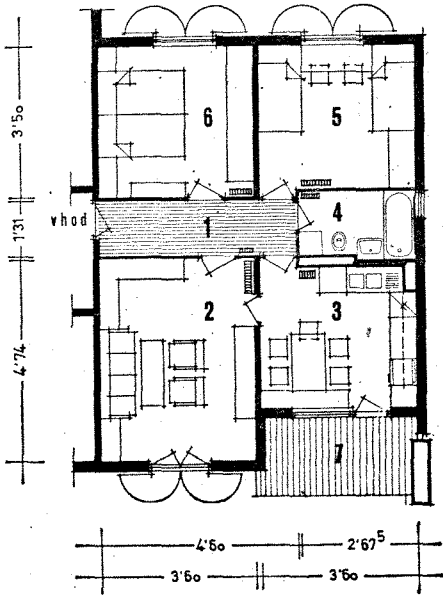
1974

stanovanje za vas

SGP GORICA SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE GORICA - NOVA GORICA

Šest bistvenih prednosti naših stanovanj:

NAJSODOBNEJSI NAČIN GRADNJE — osvojili smo sistem panelskih opažev, ki je najso-
dobnejši v Evropi in predstavlja industrijski način gradnje
CENENOST — v ceni smo konkurenčni; zadnjih letih je bil m. nasega stanovanja med
najcenejšimi v Sloveniji. Trudili se bomo, da bomo ceneno obdržali tudi vnaprej
SOLIDNA IZVEDBA — vgrajujemo najkvalitetnejše izdelke, s katerimi razpolaga tržišče,
in jih po potrebi dopolnjujemo zaradi posebnih klimatskih pogojev (zaščita proti vetru
in soncu). Največjo pozornost posvečamo toplotni in zvočni izolaciji
FUNKCIONALNOST PROSTOROV — naše specializirane službe raziskujejo trg, njegovo
kupno moč, najboljše strukturo stanovanj, proučujejo najbolj primeren tip stanovanja,
njegovo površino pri optimalni uporabi vrednosti ter po teh izsledkih projektirajo in
izvajajo
IZROČITEV V DOGOVORJENEM ROKU — kupci naših stanovanj dobe ključne stanovanj
do dogovorjenega dne. To je zasluga programiranega in koordiniranega dela vseh služb
v podjetju
OPREMLJENOST OBJEKTOV S STEVCI ZA VSE VRSTE ENERGIJE — vsako stanovanje
je opremljeno s števcem za vodo in elektriko ter kalorimetrom. S tem smo odpravili neza-
dovoljstvo stanovalcev in jim omogočili pravično plačevanje dejansko porabljene energije.
BORCEM IN INVALIDOM PRIPOROČAMO NAKUP STANOVANJ V SEMEDELJI PRI KOPRU.
GLEDE CEN SE OBRNITE NA POSLOVNO ENOTO SGP GORICA — V KOPRU, tel. 22-476.

SGP „GORICA“ NOVA GORICA -
PE KOPER tel. 22-476

zastopnik:
STANOVANJSKO PODJETJE OBČINE KOPER

TROSOBNO STANOVANJE
v stanov. stavbi LB - K/3

07.N. 3 I

1	PREDPROSTOR	6'03 m ²
2	DNEVNA SOBA	17'06 m ²
3	KUHINJA	11'84 m ²
4	KOPALNICA	4'10 m ²
5	SOBA	12'19 m ²
6	SPALNICA	12'50 m ²
		53'82 m ²
7	LOGGIA	6'56 m ²
	NETTO POVRŠINA	70'38 m ²
	XLET	cca 2'33 m ²

LJUBLJANA,
CESTA NA VRHOVCE 2

VAM NUDIJO

modularni blok

stropnik monta — višine 12 cm
in 16 cm

pregradni blok — debeline 12 cm
v »INDUSTRIJSKI PRODAJAL-
NI« je na razpolago ves ostali
gradbeni material (apno, cement,
ni strešnik, salonit, elementi za
dimnik itd.)

Kličite telefonsko št. 61-965 ali
61-805

TAKOŠENJA DOBAVA
SOLIDNE CENE

Teh nekaj besed je namenjenih
samo

**PRIMORSKIM
ROJAKOM,**

raztresenim širom po Sloveniji!

Ce bi bili radi obveščeni
o dogajanjih doma, potem vas
vabimo k prebiranju

**PRIMORSKIH
NOVIC,**

koprške in goriške izdaje!

Letna naročnina 56 din!

Naročnike sprejema:

Uredništvo Novic
v Kopru, Ulica OF št. 12

Uredništvo Novic
v Novi Gorici, Delpinova ul.

Lesna industrija
izdeluje Litija

plexiglas

plošče v različnih barvah in or-
namentih ter svetlobna telesa za
fluorescenčno in ostalo razsvet-
ljavo; plemenite furnirje, žagan
les iglavcev in listavcev, decimi-
ran les, stavbno pohištvo po na-
črtih priznanih projektantov ter
oblikovane izdelke iz PLEXI-
GLASA

NASA KVALITETA —
VASE ZADOVOLJSTVO

DELAMARIS IZOLA

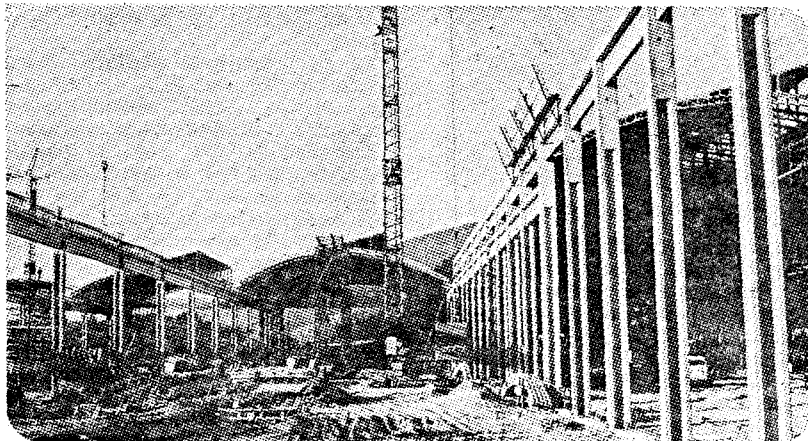
IZOLA BRAND
riba s povrtnino

- predjed
- izdatna malica
- na weekendu
- na campingu
- na potovanju

SGP „GORICA“ PE-OGP NOVA GORICA

PRVOMAJSKA 39 — telefon 22-712

Otiški Vrh — »Iverica« v gradnji

ločne hale sistema »gorica«

armiranobetonske montažne ločne hale sistema »gorica«
so preizkušene in našim razmeram prilagojena konstruk-
cija, ki smo jo kot člani generalnega združenja proizva-
jalcev montažnih betonskih elementov »varese« uvedli
pri nas. popolnoma industrijski način proizvodnje omogo-
ča ceno, hitro, natančno in veliko serijsko proizvod-
njo konstrukcij, ki so primerne za gradnjo proizvodnih
in drugih objektov v vseh klimatskih conah naše države.
statiko montažnih elementov nam izdeluje računski cen-
ter FAGG iz Ljubljane.

opis sistema »gorica«

montažni sistem armiranobetonskih ločnih hal je kon-
strukcija, ki jo sestavljajo stebri, nosilci, tričlenski loki
z natezno vezjo in korita. zaradi majhnega števila tipi-
ziranih elementov sistema »gorica« je konstrukcija izred-
no prilagojena točnim zahtevam in rešitvam projektov,
bodisi v višini in razponu objekta ali v širini in dolžini
sklopa objektov ločnih hal. montažne elemente transpor-
tiramo po cesti in železnici. podporno konstrukcijo, ki
jo tvorijo stebri in nosilci, montiramo z avto dvigali,
strešno konstrukcijo, ki jo tvorijo tričlenski loki z vezjo
in korita pa z lahki gradbenimi dvigali.

sistem »gorica« je primeren za gradnjo vseh vrst:

— industrijskih, kmetijskih, športnih, in drugih gospo-
darskih objektov.

prednosti gradnje po sistemu »gorica« so:

- lahka konstrukcija
- velika izbira razponov pri zelo vitkih in statično iz-
koriščenih elementih
- hitra in precizna montaža
- suha montaža
- možnost etapne gradnje
- cenena gradnja
- možnost gradnje v vseh klimatskih conah.

montažne ločne hale so sestavljene iz elementov, ki:

- so izredno precizno izdelani iz visokovrednega armi-
ranega betona
- se izdelujejo v tovarni na industrijski način, neod-
visno od vremenskih razmer
- so odporni proti atmosferskim in kemijskim vplivom
- ne zahtevajo nobenih vzdrževalnih del v času eksplo-
atacije objekta.
- »zavod za raziskavo materiala in konstrukcij Ljubljana«
opravi stalno kontrolo nad celotno industrijsko pro-
izvodnjo montažnih elementov.

PREDSTAVNIŠTVO LJUBLJANA: Celovška c. 149/B, tel. 59-583

Revolucionarna pot Marije Kosovelove

Marija Kuret Kosovelova živi v Novi Gorici v Prvomajski ulici, kjer ta mesec praznuje 70-letnico. Ob upokojenem možu in sinu, ki si je že ustvaril družino, živi tiho in umirjeno. Zelo živo se spominja posameznih epizod, ki jih je doživela. Bogati so njeni spomini, kakor je bilo tudi vse njeno delo polno nalog, odgovornosti, tveganj in malo priznanj.

Marija je doma iz Ricianjev pri Trstu. Revna družina je občutila dvojno zatiranje, socialno in nacionalno. Njena brata sta že leta 1928 emigrirala v Jugoslavijo, kjer sta se takoj vključila v napredno gibanje. Potem ko so fašistične oblasti 6. septembra 1930 na gmajni pri Bazovici ustrelile Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča, so številni antifašisti v Trstu in okolici postali še bolj borbeni, saj so se hoteli maščevati za omenjene štiri žrtve. Spomladi 1931 je bilo v Ricianjih in okolici aretiranih 35 oseb in med njimi tudi Marija Kuret. Mesec dni so jo zasliševali, potem pa jo časno izpustili. Marija je pobegnila in 25. maja 1931 že pribežala v Ljubljano. Tu je kmalu spoznala emigranta Angela Kosovela iz Branika, mizarja, in se z njim kmalu poročila. Nastanila sta se v Novih Jaršah.

Takoj po prihodu v Ljubljano jo je zadel hud udarec. Njen brat Peter, ki je postal član ilegalne KPJ, je bil leta 1931 aretiran in potem vse do leta 1935 zaprt v Sremski Mitrovici. Tako je Marija že takoj na začetku dobila spoznala jugoslovanski režim šestojanuarske diktature. To jo je pa tudi dokončno usmerilo v napredno gibanje.

Mlada Kosovelova zakonca sta svoje skromno družinsko stanovanje vedno imela odprto za politično delo. V njunem stanovanju v Novih Jaršah so se pogosto zbirali primorski emigranti. Ob stavki stavbincev leta 1933 in tekstilcev leta 1935 je bilo to stanovanje zbirališče za denarno in drugo pomoč stavkajočim delavcem. Oktobra 1935

Marija Kuret Kosovelova ob 70-letnici

je v Ljubljani začel izhajati legalni partijski list Delavski obzornik, ki je izhajal do konca julija 1936. Angel in Marija Kosovel sta sprejemala po več izvodov tega glasila in ga razdeljevala. Ko se je v Španiji začela državljanska vojna in je tja odšlo že tudi več naših ljudi, je okrožni komite KPJ za Ljubljano začel zbirati denarno pomoč za te borbe. Zopet je bila Kosovelova družina zbirališče te pomoči. To je Marija delala še toliko bolj prizadevno, ker je tja odšel tudi njen brat Peter, ki je tam potem padel. Drugega Marijinega brata, ki je ostal doma, so fašisti že leta 1936 z mučenjem ubili v tržaških zaporih. Tretji brat je kasneje padel pri partizanih. Pomoč španskim borcem so pri Kosovelovih v Novih Jaršah zbirali, pakirali in odpremljali. To delo je potekalo po organizaciji Rdečega križa ves čas do kapitulacije Jugoslavije. Tistim španskim borcem, ki so bili v raznih taboriščih v Franciji v letih 1938–1941, je bilo sprva dovoljeno pošiljati pakete do 5 kg, kasneje pa le do 1 kg teže.

Od leta 1935 se je v stanovanju Kosovelovih velikokrat sestali okrožni komite KPJ za Ljubljano. Istočasno sta Kosovelova raznašala različno propagandno literaturo, ki sta jo prejemale od vodilnih članov KPJ v Sloveniji. Tu sta bila navadno kar po dva pisalna stroja, kjer se je vedno kaj tipkalo in razmnoževalo. Skratka tu se je

v letih pred 1941 razvila že kar prava ciklostilna tehnika, ki je služila potrebam okrožnega pa tudi pokrajinskega komiteja KPJ.

Da ne bi prišlo do dekonspiriranja tega dela, sta se Kosovelova večkrat preselila. Do leta 1937 sta stanovala v Vesičevi hiši v Novih Jaršah. Leta 1938 in 1939 sta imela stanovanje v Trnovem (Pot na Rakovo jelšo) v Kaserjevi hiši. Leta 1940 sta dobila stanovanje na Tržaški cesti št. 4. Poslej se je selila le Kosovelova mizararska delavnica, ki je bila le fasada za pravo ilegalno ciklostilno tehniko. Tako je Angel Kosovel selil svojo delavnico s Tržaške ceste na Brdo, od tod v Kolizej, poleti 1942 pa za Bežigrad v Lavričevo ul. št. 9. Jeseni 1942 je potem Angel odšel v Polhograjske Dolomite in kasneje na Primorsko, kjer je zgradil nešteto bunkerjev, barak in kot zadnji obrtnik tiskarno »Slovenijo« na Vojskem.

Po moževem odhodu k partizanom je Marija ostala s 14-letno hčerko in 10-letnim sinom. Kosovelovo stanovanje ni moglo biti več javka za Centralno tehniko KPS oz. za »Podmornico«. Maja 1942 se je v tem stanovanju za tri tedne prikrila tudi Olga Družina, da je tako počakala na ponarejene dokumente, s katerimi je potem odšla iz Ljubljane k partizanom.

Sedaj je Marija dobila novo delo. Redno je nosila pakete zapornikom, ki so jih imeli Italijani zaprte po Ljubljani. Med svojci, terenskimi organizacijami in zaporniki je preko teh obiskov in paketov vzpostavljala razne zveze. Pri tem delu so jo poznali pod imenom »tovarišica Neža«. Ko je terenski odbor OF zvedel, da se sovražnikov agenti že zanimajo za »tovarišico Nežo«, so ji spremenili ime v »tovarišico Belok«, in sicer zato, ker je imela najbolj redne stike z zaporniki v Belgijski kasarni. Z raznimi uslužnostnimi deli se je tako z družinico pretokla vse do spomladi 1944.

Septembra 1943 je postala pomočnica sekretarja KPS za vrhniško okrožje. Tedaj je dobila novo ilegalno ime »Čebelica«. Zaradi blokiranosti Ljubljane je bilo težko redno hoditi »na terena«. Uspelo ji je prepričati komandirja domobranske straže pri bloku na Viču, da hodi v okolico Brezovice po hrano, ker je ostala brez moža in nima skoraj nobenih sredstev za preživljanje. Tako je navadno ob torkih in sredo res bila na terenu, kjer je opravljala organizacijsko-politične naloge in je bila stalna zveza med vrhniškim okrožjem in Ljubljano. Devet mesecev ji je to delo uspevalo. Potem pa je začutila, da je postala sumljiva in treba je bilo proč z nevarnega področja.

Poskrbela je, da ji je sorodnica nekako izposlovala telegram nemškega poveljstva v Gorici, da je nekdo od moževih staršev v Braniku (tedaj Rihemberk) umrl. Čeprav je bil telegram že nekaj mesecev star, je s pomočjo naše sodelavke v uradu gestapa v Ljubljani dobila dovolilnico za potovanje na Primorsko, češ da gre na obisk sorodnikov zaradi smrtnega primera. Hčerko Marjo je v Ljubljani izročila sorodnikom, s sinom Borisom pa je odpotovala na Vipavsko.

Tu je svobodneje zadihala. Kmalu je postala okrožna aktivistka — članica okrožnega odbora SPZZ srednje-primorskega okrožja. Kot taka je dočakala svobodo.

Zanimivo je tudi, kako je postala članica KPS. Leta 1942 so njo in moža ilegalci v Ljubljani zadolžili za delo po partijski liniji. Tedaj sta se spomnila, da pravzaprav sploh nista še člana KPS, čeprav na tem delata še izpred vojnih let. Seveda je bil potem sprejem v partijo samo formalnost.

Marija in Angel Kosovel sta nosilca spomenice 1941.

Po vojni sta se vrnila v Ljubljano, od tu pa sta se že leta 1950 preselila v Novo Gorico. Leta 1960 je bil Angel upokojen kot tajnik okrajnega odbora ZZB NOV Gorica, Marija pa se je posvetila samo gospodinjstvu. Njuno ilegalno delo v Ljubljani je vsekakor premalo znano, v zgodovinski neobdelano in še tudi neovrednoteno.

Mariji ob visokem življenjskem jubileju želimo zdravja ter zadovoljstva in sreče v nadaljnjem življenju!

CIRIL ZUPANC

brest cerknica
industrija pohištva jugoslavija
telefon 791-080 telex 31-167

Vojno leto 1942....

Furlanija...

Po širni ravnini se po prašni cesti vije dolga kolona. Pod opotekajočimi koraki se dviga prah in v zapestje režejo verige. Sonce neusmiljeno žge. Znoj riše po licih umazane srage. Sredi bledih in shušanih obrazov brlijo za priprtimi vekami vlažne oči. Ob leka se lepi k pretepenim hrbtom in duh po znoju privablja roje muh, ki se sprehajajo po licih izgnancev.

Na prostrani furlanski nižini pa kraljuje cvetoča pomlad. Škrjanček tako domače vriska pod jasnim nebom, da je kmetu v škornjih zastal korak ob misli na svojo grudo, ki ga zamaši na delo. Na obeh straneh kolo-

FRANCE CVENKEL:

TRIGLAV

(S poti v Gonars)

»Ali si bil res partizan?« je vprašal Borut mladega sosedo.

»Prijeti so me, ko sem s kredo risal na zid Triglav in naši dve črki O in F. Te gore in teh črk se morajo presneto bati, kajne tovariš?« je deček vprašujoče pogledal in dodal: »Veste, danes sem prvič v življenju videl našo največjo goro. Iz našega kraja na Dolenjskem se ne vidi.«

Medtem so se pokazale za ovinkom hiše z ravnimi strehami in sivimi zidovi. Niso grde, toda okna z nedolodnim, hladnim izrazom gledajo na tujca, ki mora potovati tod mimo. Utrujen, lačni in žejni, da so se jim jeziki lepili v izsušenih ustih, so uklenjeni z drsajočim korakom stopali taborišču naproti. Verige so vedno bolj grizle

ne pa se v soncu sveti plot italijanskih bajonetov.

»Tovariš Borut, kateri razred ste poučevali, preden so vas fašisti aretirali?« je pretrgal molk Janezek, priklenjen k učitelju.

»Nekako tako veliki so bili moji učenci kakor ti,« je odgovoril Borut in se od strani zagledal v otrokov obraz.

Tudi ta trinajstletni deček je bil torej nevaren italijanskemu cesarstvu, da so ga prilepili — uklenili. Kako pestra je vendar ta naša družba! Učitelj in učenec se na tej žalostni poti skupaj! In tam spredaj je skupina kmetov iz Dolenjskih Toplic. Kovač Janez, pravnik Peter in zdravnik Miloš so zvezani z eno samó dolgo verigo in stopajo pred dekletom z lisicami okrog zapestij. Vendar niso bili prav vsi zvezani. Jože se je peljal celo z vozom in brez verig na rokah, toda — bil je brez obeh nog. Zraven voza je stopal italijanski »junak« s čelado na glavi in z nabito puško na rami...

Nenadoma se je kolona kakor na povelje ustavila. Tam spredaj je nekdo zaklical: »Triglav, Triglav! Borut je videl, kako se je dvignilo nekaj uklenjenih rok in kazalo v daljavo. Daleč zadaj so se v soncu zasvetile naše gore in izza njih je gledal sivi vrh Triglava. Samo v izredno lepem vremenu se vidi iz Furlanije. Uklenjenim je zastal korak. Sto in sto pogledov je bilo uprtih v njegovo čelo. Tam so se združevali pogledi Slovencev, razkropljenih po svetu in v borbi doma.

Janezek je začudeno zrl proti goram, prsi so se mu nemirno dvigale in solze so se mu zasvetile v očeh. S čudnim otožnim poudarkom je izrekel ime našega gorskega orjaka, kakor da bi klical očeta...

Vojaki so se razburjali in z udarci poganjali uklenjene naprej. »Avanti, piccolo partigiano!« je zavijtel črnoobrazi vojak nad Janezkom puško. Otroek je pod udarcem zastokal, stisnil zobe in molčal...

Na cesto derejo ženske in otročad: »Ribellini, ribellini!«

Okna se polnijo z zvedavimi obrazi. Sovražstvo sije iz njih. Med preklinjanjem preteče dvigajo pesti. Otroci se podijo ob koloni, kričijo in pljuvajo v izmučene ljudi.

Množica je nahujskana...

Kaj smo vendar žalega storili temu ljudstvu? Smo mar osvajaalci, ki ogrožamo njihovo zemljo? Mi, ki nas je na svojih tleh samo milijon in pol? Ali ni naša preteklost le zgodovina stalnih umikanj? Da, samo sinovi ljudstva smo, ki se je borilo in podlegalo s petelinjim peresom za klobukom in s sekiro v rokah. Potisnjeni na rob groba smo morali napraviti izpad in v naš grb smo narisali Triglav. Dvignila se je zgarana pest in v nedrja Triglava in njegovih gora se je zatekel hlapec in suženj. V znamenju dobe ki krvavo žari kot zarja Triglava, smo odpovedali pokornost: Nikdar več hlapci! Ne, nočemo umreti — in zato nas sovražijo!

Pred Janezka je tedaj skočil kuštrav pobalin in ga sunil s pestjo v obraz. Otroek se je opotekel na Borutove prsi in kri se mu je pocedila iz nosa prek brade ter mu kanila na verige v zapestjih...

In potem so padali kamni v izmučene ljudi. Otroci in ženske so jih metale. Ne, to je prevelika žalitev uklenjenih! Sklonjeni hrbti so se tedaj vzravnavali in iz suhih grl je zadonel protest: »Hej, Slovenci, kdaj bo konec našega trpljenja...«

Vsa kolona je pela...

Rahle meglice so zagrnile Triglav, toda v srcih mučenih in zasramovanih je še silnejše žarel vrh skalnatega strazarja, ob katerem se razbijajo viharji.

o mladih in za mlade

LENIČEVA MAMA: „KAJ BI ČAKALA!“

Pust deževen dan je in kar malce žal mi je, da se nisem odpravila na pot kdaj prej in bi lahko v soncu občudovala naravo. Zdaj mi kaj takšnega ne preostane in spet razmišljam o tistem deževnem dnevu, ko so mi povedali, da je umrl Anton Janežič-Tesar... »K tovarišici Leničevi pojdi. Njo pa le obišči!« mi je rekel nekoč.

Zdaj merim ta kačasti klanec, da izpolnim svojo dolžnost in bom potem bolj mirna. Pravzaprav je še nekaj, kar me je pognalo na pot kljub nalivu, ki ni več jesenski. Saj pišemo že prvi zimski dan in pred durmi je novo leto. Kako čakajo in doživijo tisti slovesni trenutek — trenutek, ko svojim nadražjim zaželimo vse najlepše — ostareli, osamljeni ljudje, me je zanimalo.

V prijazni hišici na robu vasi ob gozdu me je sprejela Leničeva mama, drobna ženica tridesetletnih let.

»Imela sem sina, Polde mu je bilo ime... Dne 29. septembra 1943 je šel v železničarsko brigado, 15. oktobra je padel...« Šel je, a nikdar več se ni vrnil. Tudi pisal ni. Samo enkrat je po dekletu poslal sporočilo: »Meni nič ne manjka, imam se dobro!« Njen glas je drhteč in žalosten. »Tam nekje pri Bučki je bil ranjen... v trebuh... samo še vode je prosil in potem... ko bi vsaj vedela, kje je njegov grob!«

»Kako to, da se je odločil oditi; ste mu kaj branili?«

— Nič, prav nič mu nisem branila. Čemu bi mu branila, ko pa sem vedela, kako je... Takrat smo živeli na Zavrhu. Na Boštanju je bil še baron Lazzarini. Zanj smo delali. Tudi hiša, kjer smo bili, je bila njegova. Živeli smo na samoti. Zato je bilo pri nas vedno polno partizanov, ponoči in podnevi. Zmeraj sem gledala, da je bilo kaj pri roki za nje. Nekega dne, ko so prišli do vasi — gor si niso upali — so poslali enega prosit malo fižola. Ko je povedal, kje ga je dobil, so mu rekli: »Pa bi bil ja šel kam v vas, tam gori smo zmeraj, le kje bo jemala!« A so vseeno vedno kaj dobili, saj so bili reveži, ko so morali prositi. Kadarkoli so prišli, je bil moj fant poleg, tako se je za vse zanimal. Preden je odšel, mi je naročil: »Mama, kadar kdo pride, nič ne vprašuj, bo bolj varno zate!« In res nisem nikdar nikogar

Polde Lenič, njegova zadnja fotografija

vprašala, samo da so bili naši, pa sem jim dala kaj za pod zob.

»Kdaj ste z Zavrha prišli na Slivnico?«

— Lazzarini je moral oditi nazaj v Nemčijo in mi smo bili ob službo. Rekel je sicer, naj gremo z njim, a nismo hoteli. »Slovenci smo, če že moramo umreti, bomo umrli na svoji zemlji!« smo dejali. Vedel je, da hodijo k nam partizani, pa ni nič rekel. Dne 1. septembra 1942 je bilo, ko sva prišla s sinom domov in našla vse razmetano... Samo mama je bila doma. Malo prej so bili v hiši partizani, neki fantič jih je videl in, morda nič hudega sluteč v svoji otroški glavi, šel povedat Nemcem. Prišli so in naredili pravo razdejanje. Potem smo se preselili k mojemu bratu, je bilo bolj varno.

Leničeve mame pa borci niso pozabili. Vedeli so, kam morajo iti in kje bodo vedno kaj dobili. »Do konca vojne sem jim dajala; imeli smo majhno kmetijo, zato sem delala!« pove. »Človek čaka in čaka, upa do zadnjega. Šele ob koncu vojne so mi povedali, da mojega sina ni več...!«

»Mama, kako živite danes?« se preselite drugam, da bi morda ne bilo več solza.

— Zdaj lahko živim, saj nisem navedena gosposko živeti. Takole po kmečko, še kar gre. Dobro skrbijo zame. Po sinu dobivam invalidski dodatek, ker nimam svoje zemlje. Samo srce me muči, pa tudi zanj dobim zdravila.

»Kako preživljate dneve?«

— Najraje jo mahnem v gozd. Najlaže živim, če sem sama. V gozdu je tako lepo. Ptiki pojo in mir je. Navezana sem na naravo. Ata je bil lovec, brat tudi. Saj sem vse življenje preživela v naravi. Tudi mojemu srcu koristi. S seboj vzamem zdravila, pa grem. Včasih mi pride, da se moram uvesti in po cele ure sedim v gozdu. Tja do Zavrha grem, dalj ne. Mir je in premišljujem, kje je hodil ata, brat, Polde... in jokam. Da, včasih tudi jokam!

TV-15
za
mladino

Zasmili se mi v dno duše in najraje bi zajokala z njo, a moram najti besede tolažbe. »Saj se ne da na drugo misliti, ko pa je bilo tako hudo!« tarna, ko rečem, da se mora zdaj na kaj bolj veselega spomniti.

»Kaj boste počeli, ko bo sneg?«

— Kar doma bom... S svakinjo se dobro razumeva, sicer sem pa navajena samote. Brala bom, vsak dan. »Kmečki glas« in »TV 15«. Z vsem sem na tekočem. Pa tudi mnogo knjig imava, Mohorjeve, Prešernove in še mnogo drugih.

O tem se prepričam tudi sama. Pred menoj je prava knjižnica v malem. Kadar vaša mladež potrebuje kaj za šolsko branje, kam drugam naj bi jo mahnila, če ne na ta prijazni hribček ob gozdičku — k Leničevim!

»In ker smo tik pred novim letom — kako vi dočakate ta slovesni trenutek?«

— Ne čakam polnoči. Kar spat grem. Kaj bil! Prej, ko nas je bilo veliko, je bilo res lepo. Zdaj pa — starost ni lepa, in še takole brez najbližjih... Kaj bi čakala!

»Kakšne so vaše želje?«

— Da bi nikoli več ne bilo vojne, da bi nikoli več ne bilo toliko gorja, kot ga je bilo!

Mračni se... Pogled mi zbeži skozi okno. Travniki gozd, samotna... Na oknu domuje velika ptičja krmilnica. Bogato je založena. Leničeva mama ima rada ptice. Zdaj, ko jih ne bo mogla poslušati v gozdu, jo bodo same obiskale... Drobne, prezeble ptice vedo, kje je njihovo zatočišče, kot so vedeli nekaj partizani, kje morajo potrkati, da si ogrejejo premrle roke... Vajena, je samotna, a vendar ne bo čisto sama. S svakinjo bosta preganjali zimski dolgčas in mladina jima bo v hišo prinesla veselost. In ko bodo priletele lastovke, bo pomlad... Kmalu jo boste zopet mahnila na Zavrhu, Leničeva mama!

Še stisk roke in želje ob letu, ki prihaja... Dež še vedno štopota po dežniku. Velike dežne kaplje mi ostanejo na dlani, ko jo pomolim na plano. Zazde se mi kot dragocene kristalne solze... solze bolečine, iz katerih se je rodila svoboda.

ALENKA TRONTELE

DEDEK MRAZ MED BIČKOVCI — Minulo soboto smo se zbrali taborniki čete Cričkov in čete Brinje odreda Bičkova skala v prostorih osnovne šole Franceta Bevka. Obiskal nas je dedek Mraz in vsakogar nekaj povprašal. »Kdaj je bil ustanovljen odred Bičkova skala?« se je obrnil k meni. Ojej, pa se je zataknilo! Dedek Mraz ni dobil odgovora in jaz bi bil skoraj ostal brez darila. Prijatelji so me tolažili, da se kaj takega lahko vsakomur zgodi. Kljub temu mi je bilo hudo nerodno. Šel sem domov, poiskal knjigo in dobil ta nesrečni datum. Partizanski taborniški odred Bičkova skala, ki ga vodi tovarišica Severjeva, je bil ustanovljen 8. marca 1953 — in jaz sem to pozabil prav letos, ko praznuje dvajsetletnico obstoja!

Tekst in fotografija: GORAZD MASLO

Dragi prijatelji!

Oglašamo se, da vam ob izteku starega leta zaželimo srečno 1974. leto... Radi bi, da bi naše želje slišali vsi ljudje na svetu in še več — da bi bile naše želje vsaj enkrat v zgodovini človeštva tudi uresničene.

Postoj, človek!

Ustavi za trenutek strašno kolo časa in poglej za seboj. S svojimi pohlepimi rokami grabiš za kosi zemlje in jih trgaš, kot trga pes meso s kosti. Toda, ali ne vidiš, da s tem trgaš srca tisočem in tisočem ljudem?

Hočeš se povišati, a kolikor več imaš, toliko manjši si. (Marks) Spet in spet nas pretresa kruta resnica: ali je človek res žival, ki se ukvarja s politiko? (Aristotel) Tu so krvavi dokazi, toda — tu smo tudi mi mladi, ki hočemo mir in svobodo vsem ljudem na svetu.

»Lahko nas ponižujete, toda ponižali nas ne boste!« slišimo mladega Vietnamca. Poznamo krizo Bližnjega vzhoda pa Kambodžo in Čile... Ali je res pokopališče edini kraj, kjer vlada pravica?

Dragi prijatelji!

Cepnav ste daleč od nas, čutimo z vami in vam hočemo pomagati. S svojim bojem rešujete največ, kar premore človek, svojo svobodo. In če je na svetu sploh za kakšno stvar vredno trpeti, potem je to prav gotovo svoboda. Naši očetje so se tega — v narodnoosvobodilnem boju — zavedali in tega se zavedate tudi vi. Zato verjamemo v dan, ko bo zgrajen nezlomljiv most med vsemi kontinenti — most prijateljstva in miru — ki bo vodil naš planet v lepši, sončnejši dan.

Se enkrat: srečno in mirno 1974!

MLADINSKI AKTIV GRADISCE PRI VIPAVI

kramljanje

Spoštovano uredništvo!

Naš novoustanovljeni mladinski aktiv je začel delovati z željo, da bi se mladi bolj zblížali. Zato želimo, da bi vedeli vsi bralci vašega lista, da obstajamo in delamo. To je šele prvi korak k vam in upam, da na ne boste odklonili pomoči.

Najlepši pozdrav!

Mladinski aktiv
Gradisce pri Vipavi
65271 Vipava

Dragi prijatelji!

Srcu in ušesu bolj prijetnega pisemca si v teh dneh, ko se poslavljamo od starega leta, nisem mogla zažele. Hvala vam! Kdaj vas lahko obiščemo, da se pogovo-

rmo o prijateljstvu in še marsičem, pa nam kar sporočite.

Lepo pozdravljeni!

MILENA

Srečno novo leto
mama
želi
Oliverka Kovar

To so bile prve lepe želje za leto 1974, naslovljene na mladinsko stran »TV 15«. Zapisala jih je deklica s Sinjega vrha pri Vinici.

NAGEL PORAST OSEBNIH DOHODKOV

Osební dohodki, obračunani za oktober, izplačani v novembru, so dosegli v Sloveniji, kot kažejo statistični podatki, povprečje 2454 din. Skok povprečnega osebnega dohodka od prejšnjega meseca znaša 8,9 odstotka in je to letošnje največje zvišanje. V gospodarstvu je povprečni osební dohodek znašal 2398 din, 9,9 odstotka več kot za september, v negospodarstvu pa je povprečje znašalo 2772 din, 4,5 odstotka več kot septembrsko.

Gospodarski vestnik — 21. XII. 1973

RAČUNANJE

S tiskovne konference dr. Emila Ludvigerja zveznega sekretarja za zunanjo trgovino, ki je bila v torek, so vsa glasila poročala, da se je zunanjetrgovinski deficit v enajstih letošnjih mesecih zvišal za 28,9 odstotka.

Številke, ki so jih navajali na tej konferenci, pa nas navajajo na drugačno sklepanje. Poročali so, da je trgovinski deficit v enajstih lanskih mesecih znašal 900,3 milijona, a letos 1,458 milijona dinarjev. Pomeni, da je letošnji večji za 61,9 odstotka.

Ekonomski politika — 17. XII. 1973

LANSKI NARODNI DOHODEK

Narodni dohodek Slovenije je bil lani 35,64 milijarde dinarjev, kar je za 21,7 odstotka več kot leta 1971. V vseh občinah se je zvišal, razen v občini Ljubljana-Vič-Rudnik, kjer ima sedež Združeno elektrogospodarstvo Slovenije. Sicer je na prvem mestu Ljubljana Center (84.332 din) in na zadnjem občina Lenart (4.380 din).

Primorske novice — 21. XII. 1973

Kako je Giovanni postal partizan Ivo

Mnogi naši borci, posebno tovariši iz Tomšičeve brigade, se dobro spominjajo soborca Iva. Giovanni Cucu-Ivo je prišel k nam kot okupacijski vojak. Iz daljne Sardinije so ga poslali v Metliko. Nekdanji pastir, ki se je upiral vojni, je postal antifašist v zaporih. Zaso- vražil je vse, kar je bilo v zvezi z vojno in s fašizmom. Kot vojak v Metliki je vrh tega videl trpljenje preprostega ljudstva. Zato se je uprl in mu pomagal. Zavestno se je odločil za težki korak, saj je imel v domovini ženo, starše in otroke.

Objavljamo nekaj zelo zanimivih odlomkov iz njegovih še neobjavljenih zapisov.

... Tako sem proti koncu leta 1942 prišel v Jugoslavijo. Tja so me poslali, da bi se bojeval proti upornikom, »ribelloni«, ki so se z orožjem v rokah postavili po robu fašističnim okupatorjem in domačim političnim vodjem. Po prihodu v Metliko so me dodelili 3. bataljonu divizije Isonzo. Nastanjeni smo bili v barakah. Naša naloga je bila varovati ta kraj in gledati naše oficirje, kako se gostijo in se zabavajo po lokalih s privlačnimi in dičnimi deklinami. Ukvarjali so se z dekleti, pri tem pa so pozabljali na sestrane in razcapane vojake, ki so v trdi zimi zmrzovali po bunkerjih, se tolkli s partizani, se izpostavljali nevarnosti podnevi in ponoči.

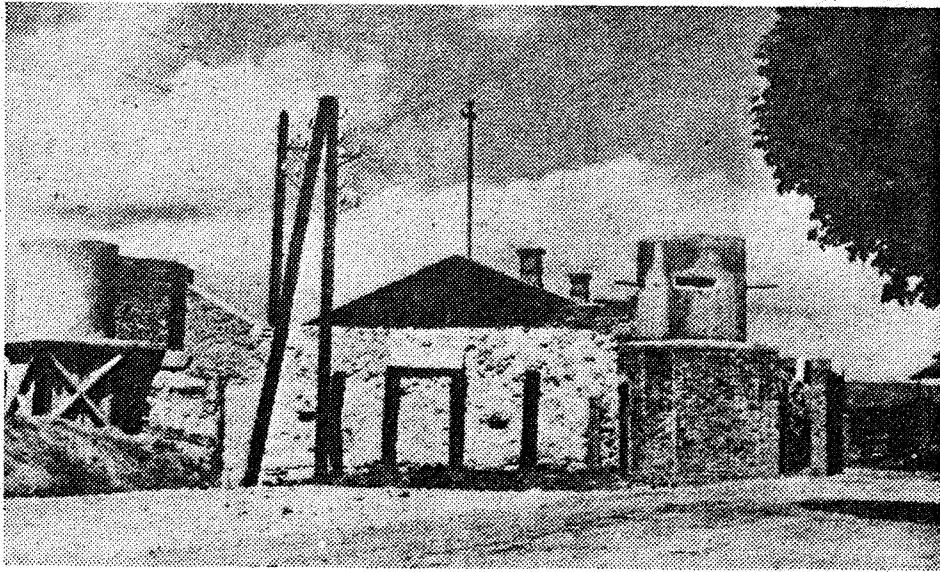
Običajno smo zjutraj pobirali svoje mrtve in ranjene. Potem so se večkrat spomnili in sklicali posadke iz okoliških postojank ter nas pogladi v hajko. Z namu so šli nekateri oficirji in podoficirji, pridružili pa so se nam tudi belogardisti, četniki in sorodna fašistična svojata.

Tako smo nekega dne odšli proti vasem po Gorjancih. Poveljeval je hrabri kapetan Casalini. Oficirji so si nazdravljali z žganjem, ki so jim ga nalivali zvesti služabniki iz polnih čutaric. Iz rok v roke so si podajali časopis »Picchia sodov« (Krepko udari) in se krohotali humoristični vinjeti, ki je kazala partizane pod grabljami. Naše enote so šle v Radatoviče, Krašnji vrh in druge vasice po žumberku. Ukazali so nam napasti hiše. Ubogi ljudje, zvečine starci in otroci, so nas na kolenih prosili, naj se jih usmilimo. Starše teh otrok so odgnali na tuje in potem ni nihče vedel, če so živi ali mrtvi. Ker nismo našli na odpor, so nam veleli pobrati vse, kar je bilo vrednega. Naropano blago smo naložili na vozove, vpregli vole ali konje in odpeljali v naše postojanke. Potem so nam ukazali požgati domove. Temu barbarskemu povelju sem se uprl. Poročnik Pizzicari je na-

peril name revolver. Planil sem nadenj in mu ga iztrgal iz rok. Rekel sem mu:

»Tudi jaz imam družino, in če bi meni storili nekaj takega, bi se krvavo maščeval. Tako ne bi smeli ravnati z ljudmi. Mar se vam ne smilijo nedolžni ljudje?»

Izenada se je prikazala kapetan Gariboldi. Vprašal je, kaj to pomeni. Povedal sem mu, za kaj gre. Velel mi je, naj vrnem oficirju revolver in odidem za hišo. Tam mi je dejal, da moram ukaze izvrševati, čeprav imam po svoje prav. Povedal sem mu da se mi od vse te zmešnjave že vrti v glavi in da ne razumem več ničesar.

Utrjena italijanska postojanka pri železniški postaji v Metliki

Meni lahko ukazuje le oficir iz čete, ki ji pripadam.

Na srečo je posadki poveljeval major Goutierz. Dobil sem deset dni strogega zapore. Tudi ta mi je rekel, da umam prav, kljub logiki pa me je kaznoval. Nisem se bal zapora, hudo mi je bilo za tiste fizične, ki so mi jih potem odtrgali. Po prestani kazni so me dodelili stražarjem.

V Metliki smo morali paziti na ljudi, ki so prihajali na poveljstvo. V pisarne smo smeli spuščati samo po enega, da ne bi preveč vznemirjali gospodov oficirjev. Te so kaj malo brigali reveži, ki so prihajali po trideset kilometrov daleč in peš. Pripeljati se niso mogli, ker so jim Italijani pobrali vsa prevozna sredstva. Vsak dan smo gledali enake prizore. Ti ljudje so imeli solze v očeh. Zenske so najmanjše otroke nosile, drugi pa so hodili za njimi. Jemale so jih s seboj, ker so se bale, da jih ne bi več našle žive ob povratku, zakaj fašisti, ustaši in druga zločinska drhal so pobijali vse od kraja. Gledali smo utrjene in sestrane otroke. Ljudje so se onesveščali in otroci so jokali ob njih. Srce me je bolelo, a pomagati jim nisem mogel kakor tudi ne moji tovariši.

Nekega dne je prišel neki Franko. Obnašal se je kot krotilec divjih zveri. Vedeli smo, da je ušel od partizanov. Ta divjak mi je rekel, naj ljudi postrelim, če da so vsi komunistični uporniki. Dejal sem mu, naj se mi takoj pobere izpred oči, ker straži poveljujem jaz. »Mislim, da si ti bolj nevaren kot ti nedolžni siromaki,« sem mu

rekel. Nato se je obrnil in nekaj godrnjal. Velel sem mu, naj takoj izgine in molči, potem sem poklical tiste siromake. Šli smo na bližnjo njivo in posedli med koruzo. Rekel sem jim naj mi povedo, kaj potrebujejo. Vedel sem da dobijo vsak mesec samo po pol kilograma soli, testenin ne dosti več in le po en zavojček cigaret na teden. Prinesel sem jim dve vreči živil in potrebnih, rekoč, naj si jih razdelijo. Zabil sem jim, da morajo molčati, če ne jih bodo postrelili vse skupaj. Dogovorili smo se, da jih bom čakal ob isti uri na tej njivi vsak dan.

To sem počel več mesecev. Najhuje mi je bilo poslušati dan za dnem matere in žene, ki so vpraševale, kaj je z njihovimi svojci. Nikoli ne bom pozabil neke nedelje, ko je prišla k meni skupina žensk z otroki. Bile so objokane, ker so jim prejšnjo noč pobrali može. Niso vedeli, kje so in kaj je z njimi. Vodja straže mi je svetoval, da bi šel pogledat v zapor, ki je bil v isti zgradbi kot naša postojanka. Sel sem tja, toda v prvi sobi ni bilo videti nikogar. Vstopil sem v sosednjo sobo. Tu so bili trije mladi moški in ječar, ki se je grel pri peči in pil žganje. Bil je hladen in temen dan, megla pa taka, da bi jo lahko rezal. Trem ujetnikom sem z rokami pokazal naj uidejo takoj za menoj. Razumeli so me. Pogladi so se za meno, skočili v jarek

Reder je še zmeraj gospod

Udeleženci odporniškega gibanja vseh političnih smeri in nekdane žrtve nacističnega režima v Avstriji nenehno opozarjajo na neonacistično, antisemitistično in velikomnoško propagando. V zadnjem času pa se ponovno pojavljajo posamezni zaskrbljujoči primeri.

Sedaj pred božičem zbirajo mnoge organizacije in časniki za »zadnjega avstrijskega vojne ujetnika, majorja Rederja« denarne prispevke in darila. »Vojaško tovarštvo« Vzhodne Tirolske bo 24. decembra v Lienzu odprlo celo poseben poštni urad s posebnim žigom in prodajo spominskih razglednic v ta namen. Proti temu je ostro protestirala zveza tirolskih žrtev. Kampanja za Rederja je v splošnem drzno zavajanje javnosti in služi samo šovinističnemu hujskanju proti Italiji.

Reder ni bil major, ampak esesovski oficir, ki je bil že od leta 1932 član zločinske SS. Med vojno je poveljeval neki esesovski skupini, ki se je borila proti italijanskim partizanom in ki je v neki povračilni akciji dal pobiti prebivalce italijanskega mesteca Marzabotto. Rederja je nato po vojni italijansko sodišče obsodilo na doživljenjski zapor. Toda tudi v zaporu je deležen posebnih olajšav, saj se sme kopati v morju,

sprejemati obiske znancev, imeti dodatno preskrbo itd.

V »tovariških zvezah« nekdanjih pripadnikov Hitlerjeve vojske govorijo in pišejo o zaveznikih še danes kot o »sovražnikih«, tuje radioodajne postaje so zanje »sovražne«, a partizane, ki so se borili za svobodo označujejo še vedno za »bande«. Vse to pa lahko vpliva na mladino, ki se nehote navzame napačnih pojmovanj. To je še posebno nevarno v manjših krajih, kjer so take »tovariške zveze« edine družbene organizacije.

Ko je »Tiroler Tageszeitung« priobčil poročilo o pogrebu nekega častnika in navajal nagrobni govor, je predsednik civilnih žrtev osvobodilnega boja pisal guberniku, tajniku, »tovariške zveze«, takole:

»V nacističnem terorističnem režimu, ki ste mu vedno zvesto služili, je bila navada, da ste patriote, ki so se borili za svojo domovino in svobodo, imenovali »bandite«. Če te tovariše še vedno označujete z žargonom nacističnega razizma, dokazujete, da se niste iz preteklosti naučili ničesar. Mi pa vsekar ne dovoljujemo diskriminacije borcev odporniškega gibanja in žrtev nacističnega režima sile.«

JOHAN MÜLLER
Dunaj

Odkod neofašistom denar

V Milanu in v drugih lombardijskih mestih je bilo zadnje mesece več roparskih napadov. Zakrivili jih niso običajni kriminalci, temveč neofašisti. Vse sledi vodijo proti švicarskemu Laganu, k nekemu Raymond, ki je orodje fašističnega kolovodje »prince« Borgheseja. Raymond, čigar ime se ni znan, je pa Belgijec, o katerem se ve, da je bil obsojen na dvajset let ječe zaradi sodelovanja z nacisti. Preživlja se z antikomunizmom in s prevarami. Glede prvega mu švicarji gredo raje na roko kot ne, glede drugega pa mu še niso mogli nič dokazati.

V Švici je ustanovil tiskovno agencijo za prodajo podatkov iz socialističnih držav. Pomagali so mu ljudje iz visokih finančnih krogov, katerim je socializem trn v peti. Ko pa si je nabral dovolj denarja, jo je popihal tja, kamor vodijo tudi vsa fašistična pota, v Rim. Švicarski finančniki so ga sicer prijavili oblastem, toda nobena policija mu še ni mogla priti do živga. Elegantni »antikomunist«, ki popolno obvlada štiri jezike, je začel delovati v Rimu. Najprej je našel na razumevanje pri jezuitih. Visokemu car-

kvenemu dostojanstveniku nizozemskega rodu je obrazložil svoje vidike boja proti komunizmu. Za to je potrebna tiskovna agencija in zanjo spet veliko denarja. Sveti mož ga je pošiljal s pisemnimi priporočili sem in tja. Goljufu so nasledile številne znane osebnosti, med njimi neki rimski knez, neki bankir iz vatikanskih krogov, več tujih novinarjev, v umetniških krogih poznana grofica in celo filmski producent. Precej denarja je prispeval tudi predstavnik katoliške organizacije Caritas. Ta je imel še posebno smolo. Kmalu zatem so mu odvzeli visoki položaj, ker so ga našli v postelji z mladim duhovnikom.

Raymond je svojo dejavnost preselil še v Milano, toda kmalu se je umaknil nazaj v Švico. Živi v Laganu pod imenom Raimondo De Blanc in ima italijanski potni list. Tam vodi sprejemni center, v katerega prinašajo neofašisti naropani denar, ki ga potrebuje Borghese.

Zanimivo je pri vsem dvoje: kateri krogi so pripravljali pomagati antikomunistom, in pa dejstvo, da so vse to pomagali odkriti poklicni kriminalci.

TRGOVSKO PODJETJE

EXPORT IMPORT
LJUBLJANA, Titova 38

KOMERCIALA: Titova 38, telefon 315-197, 320-394, telex: yu flora 31269

● VELEPRODAJA: Cigaletova 13, telefon: 313-382

Z VSEMI SVOJIMI TRGOVINAMI

ŽELI SREČNO, ZADOVOLJNO IN USPEŠNO NOVO LETO 1974.

Vaše najdražje boste razveselili s cvetličnim poklonom.

Obiščite nas — zadovoljni boste. Za zaupanje se vam zahvaljujemo.